MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNALAS

1928 M. BALANDŽIO M. Nr. 4

TURINYS

Psl.

1. *Petras Kapsalnis:* Aš nežinojau (eil.) 101
2. *Petras Gintūnas:* Pirmoji širdies liga 162
3. *Prof. St. Šalkauskis:* Vienas iš giliausių mano įsitikinimų 171
4. *J. Bukota:* Lietuvių kalbos svarba mokslui 173
5. *Ed. Turauskas:* Tautybė ir krikščionybė 180
6. *J. Matusas-Sedauskis:* Teod. Dostojevskis 184
7. *Z. Kaušas:* Kelios pastabos abitur. del studijų . . . 194
8. *Naliūjęs B-kus:* A. a. Aleksas Kazanavičius 196
9. At-kų ceremonialo statutas 197
10. Jaunųjų žvedai 204
    Antakutis: Laiškas iš mano klasės; *Azimu:* Sapnas.
11. Knygos ir žurnalai 208
    Victor Hugo: Amžių legenda (rec. *J. Vaičiulaitis*); *A. Vienuolis:* Žingsniai ir žygiai (rec. *J. Ambrazevičius*); *V. Kamantauskas):* Trumpas lietuvių kalbos kirčio mokslas (rec. J. Tum.); Jaunųjų kūrybos diegai (rec. J. Žydrūnas).
12. At-kų emblema - ženklelis 216
13. At-kų sporto sekcijoms 216
14. Mūsų gyvenimas 217

„Ateities" Redakcija: Kaunas, Laisvės Alėja 61 Telefonas 345,
„Ateities" Administracija: Kaunas, Laisvės Aleja 3 Telef 26—76

„Ateities" kaina: Lietuvoje metams 15 lt.
Užsieniuose metams 20 lt.
Atskiras numeris moksleiviams ir nemoksleiviams 1 lt. 75 c

Per Mariampolės Rajono at-kų 10 metų sukaktuvių šventę rengiama paroda. Numatyti šie skyriai: karo, archeologijos, rankdarbių, dailės, darbelių (plaustinių ir k.), namų ruošos, filatelijos, fotografijų, elektrotechnikos ir literatūros.

Kviečiami prisidėti visi, per dešimtį metų buvę, Mariampolės at-kai ės. Literatūros skyriuj bus visi Mariampolės at kų leidiniai (originalūs raštai bei vertimai); todėl visus Mariamp. at-kus, kurie yra išleidę savų ar verstų veikalų bei raštų, prašome juos siųsti parodos komisijai. Taip pat prašome studentus-es, mokytojus-jas ir kitų profesijų at-kus-kes kuo daugiausia prisidėti prie šios parodos, siunčiant mums savo rankdarbius, iš tų laikų užsilikusias fotografijas, pinigų ar pašto ženklų albumus, įvairias archeologijos ir karo liekanas, visokius dirbinius, tautiniais ornamentais išpuoštus, kaip tai: juostas, prijuostes, kryžius -kryželius, žemaitiškas klumpes ir k.; be to, visus dailininkus prašome atsiųsti savo paveikslus bei skulptūros darbelius. Siųsdami į parodą eksponatus pažymėkite savo antrašą. Atsiųsti ne vėliau, kaip 24 gegužės. Siųsti eksponatus ir visais parodos reikalais kreiptis antrašu; Petras Stankevičius, Marijonų gimnazija, Mariampolė.

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

Nr. 4 1928 m. balandžio mėn. XVIII

Petras Kapsainis

Aš nežinojau

Aš nežinojau, kad juoko dainos
pavirsti gali kančios aidais,
kad baltos rožės ir kiparisai
skaudžiais erškėčiais širdį sužeis.

Del to kasdieną ėjau lenktynių
ir rausvus žiedus raškiau kasdien,
džazbano tonų gaisruos paskendęs
nuodus ir vyną maišiau išvien.

O šiandien juodos gedulo kaukės,
aplinkui niaukstos tamsi naktis;
slaptomis mano kieman subėgę
giltinės rado baltus dantis.

P. Giniūnas

Pirmoji širdies liga

Per didelius prašymus Jurgis Kelmelis sutiko leisti savo brolį Zigmą į gimnaziją. Išsilaikė Zigmas egzaminus į trečią klasę ir po atostogų atvažiuoja į Žempilės miestą. Viskas jam čia nepažįstama. Jis bijosi kitur ir eiti, kaip tik į klasę ir namo, kad kur nepaklystų.

Pažinojo Zigmas tik tris mergaites iš savo Gielinių kaimo, kurios jau keleri metai mokosi gimnazijoj, bet dabar dvi su juo bendraklasės, o trečia vos-ne-vos ritasi klase pirmiau.

Jau ne vaikas Zigmas atvažiavo į gimnaziją. Nors neaukštas, smulkutis, bet jau eina penkioliktus metus. Jis jaučiasi į vyrus einąs: nešioja ant kaktos čiubą plaukų. Gal nelankytų Zigmas sąžiningai pamokų, kad turėtų gerų pažįstamų ir kad nebijotų, jeigu nesimokys gerai, kad brolis nepasiimtų namo. Pasirodė dabar jam, kad nėra taip smagu ruošti pamokas kasdie ir kasdie. Dažnai pasidaro įkyru, pikta.

Daugelis jo klasės draugų apyvakare susirinkę miesto sode mėto pilkę, kroketuoja. Kartais ir jis ateina iš pašalės pasižiūrėti. Kiti, jį pamatę išjuokia, sustumdo, ir vėl jis sau eina šalin. Kartą susispietė sode ant suolelio pulkelis gimnazistukų. Stumdosi, varinėjasi nuo vieno galo į kitą. Susidomėjo tokiu žaismu ir Zigmas, pradėjo ir jis stumti. Tuojau, sugriebę keliese, užvertė jį ant suolelio ir įkrėtė skersai...

Taip slinko Zigmui pirmos gimnazistiškos dienos.

— Kažin — kartą galvoja Zigmas — ar ir mergytės yra tokios biaurios? Iš šalies pasižiūrėjus, jos tokios geros, linksmos, nekaltos. E, el su jomis, tur būt, daug smagiau praleisti laiką.

Ir kuo toliau, tuo dažniau Zigmas įsileisdavo mergaites į savo pirmametę gimnazistišką galvelę. Jos noromis užvaduodavo jam ir pamokas. Kai pareidavo iš klasės namo, daug įdomiau būdavo svajoti apie jas, negu spręsti aritmetikos uždavinius. Neateidavo Zigmui nė į galvą, del ko su mergaitėmis smagiau. Tur būt, kad jis atsimena, kai dar ganė, tai tekdavo jam susieiti su savo kaimynėmis. Tos atsinešdavo į laukus uogų, cukraus, kriaušių ir pavaišindavo jį.

Štai dabar jis mato, nors retai, savo kaimo Baronaites, piemenavimo laikų drauges. Nors jos buvo jam pažįstamos, bet jis sutikęs niekad jų nė nepasveikindavo. Jam nė į galvą neateidavo, kad pažįstamus reikia sveikinti. Juk to jam niekas nesakė.

Pavasaris. Vos tik pasirodė keli šiltesni saulės spinduliai, sniegas apsiputojęs, strimagalvėmis vertėsi į upelius. Su pavasariu gimsta Zigmui naujų minčių, naujų norų. Dabar jo krūtinė karštesnė; gimnazistės ypač vilioja akį. Bet paklausk jo, del ko taip yra, jis nežino.

Netoli Velykos. Visi važiuos namo. Zigmas žino, kad jo parsivežti neatvažiuos. Jeigu nieks neparveš, reiks eiti pėsčiam. Būtų gerai, kad kas nors jo baltinius parvežtų.

Baronaitės gyveno netoli gimnazijos kiemo. Eidamas Zigmas iš klasės, pamatė, kad jo pažįstamų yra atvažiavę. Kad taip nunešus baltinius — gal parveš. Po pietų, susidėjęs juos į maišą, eina per miestą. Ne baltiniai rūpėjo Zigmui, bet kažkas giliau slėpėsi. Įėjo į kiemą. Pro langą žiūri Liolė, viena iš Baronaičių. Jis praeina su maišu pro langą, nieko nesakydamas. Įeina į virtuvę. Liolė išbėgo iš kambario ir čia jį pasitinka.

— Ar neparveštumet mano baltinių? — sunkiu, nedrąsiu balsu, net paraudęs paprašė Zigmas.

— Ne, ne.. ne! Mes negalime... turime vežtis patalinę. Mes trys ir du vyrai... Negalėsime!

Apsigręžęs eina pro duris, nieko nelaimėjęs. Eidamas namo galvoja: „Kad būčiau radęs namie Julytę, ji būtų sutikus parvežti. Ji, dar man ganant, buvo daug geresnė".

Julytė buvo visų trijų jauniausia, linksma, liekna, gražšti, juodbruva.

Susitaręs Zigmas su keliais savo krašto draugais, keliauja namo pėsčias. Eina per girią, Baisiąja vadinamą. Klauso, kad kas atvažiuoja. Pralekia bričkoj Baronaitės. Julytė dirsteria į Zigmą, nusijuokia ir bematant viskas išnyksta.

— Tai icliai nė nepavėžino — sunkiai atsiduso Zigmas....

Gegužis. Kai dirsteria saulė į akis savo smailais žvilgsniais, nors gyvas į žemę lįsk. Daugumas mokinių pavėsiauna paupiuose, žaidžia, maudosi. Zigmas niekur negali išeiti. Žiponėlis milinis, tas pats, kur žiemą nešiojo, nušutęs, nuplikęs, alkūnės prasikalusios. Vargšės kelinės jau su langeliais keliose vietose. Nelaimingas Zigmas šunta kambary, dažniausiai vienas. Visokių dabar naujų minčių jam vienuma pagimdo. Pirmiausia jis sugalvojo pasitaisyti kelines, o paskui, prisisukti prie jaunųjų pulko, gal ir prie mergaičių. Užlipa Zigmas ant aukšto ieškoti lopų. Bet tinkamų nerado: vieni per stori, kiti supuvę, trečių spalva visiškai netinka.

— Eisiu kur pas siuvėją, tai ten lopų bus — galvoja Zigmas.

Nuėjęs suko suko prieš vieno siuvėjo langus, galvojo, ką reiks sakyti įėjus, bet galų gale neišdrįso.

— Dabar jau kitokio išėjimo nėra, kaip tik nueiti į krautuvę ir nusipirkti — galvoja nelaimingasis.

Nueina. Parodo jam žydas tokios pat medžiagos. Už metrą prašo dvylika litų ir mažiau neparduoda, kaip ketvirtį metro. Prašo tris litus. Jis po Velykų tik keturis atsivežė.

— Tai man per brangu! — ir išėjo Zigmas iš krautuvės.

Taip praslinko kelios savaitės, o jis vis tebedraugavo su vienuma. Po Sekminių atostogų jau Zigmas buvo išmargintas įvairiais lopais. Net kartais didžiuodavosi susitikęs draugus.

Baigiasi mokslo metai. Gimnazija daro gegužinę.

— Kas toji gegužinė per paukštis? — galvoja Zigmas.

Nors jis nežinojo, bet nieko ir neklausė: unaras neleidžia.

...„Gegužinė!... Gegužinė!“....

Miškas. Vidury nedidelė aikštelė. Eglės pasistiepusios, pasišiaušusios sužiuro, kas čia atsibeldė miško ramybės ardyti. Paslaptingai Zigmas dairosi į šalis, kas kur susėdę dainuoja, kas vaikštinėja. Kartais vienas kitas surikdavo dyku balsu, suardydavo tylą, ir aidai per medžių viršūnes skubėdavo į mėlyną padangę. Visa buvo Zigmui įdomu, nepaprasta, nepažįstama. Būriai moksleivių, susikabinę į ratelius, linksminosi, skandino dvejetukus. Įsilinksmino ir Zigmas. Pradėjo ir jis sukt mergaites į ratelį ir rėkt iš visos gerklės. Dainuoja „Puikios rožės gražiai žydi ...“ Nežinia iš kur dabar atsirado Julytė. Ji dabar Zigmą įsivedė į ratelį. Kai tik palietė jį už rankos, ta pačia akimirka Zigmas pajuto, kad lyg kažkas prisisegė prie širdies.

— Kas girdėt, Zigmuti? — klausia Julytė

— Nieko.

— Ar smagu gimnazijoj?

— Nieko sau smagu!

— Kaip sekasi mokytis?

— Gerai.

Uždainavo „Sudie, sudie, bernužėli, reiks išeit iš čia“, ir turėjo Zigmas skirtis. Tiesa, Zigmas Julytės nieko nė nepaklausė. Jis tik atsakinėjo. Mat, nebuvo laiko. Jis tik galvojo, kas jam dabar darosi. Po žaidimo Julytė išnyko.

Saulė su paraudusiu veidu skubinosi į vakarus pasilsėti. Būriai moksleivių ėjo namo. Dulkės kilo aukščiau galvų; visa maišėsi į vieną sūkurį. Nors buvo didelė minia, šėlstąs triukšmas, bet Zigmas aiškiai jautė, kad jis vienas.

Parėjęs namo, išsimiegojo, ir vakarykšti įspūdžiai pasirodė kaip sapnai.

Kai baigėsi mokslo metai, Zigmo sielos ramybė buvo suardyta. Krūtinėje buvo kažkokio nereikalingo karščio.

Atostogos. Zigmą brolis, tėviškės šeimininkas, lyg atsimokėdamas už mokslą, kasdien prispaudžia prie darbo. Sekmadieniais jo broliai važiuoja į miestelį, o jis lieka namie. Argi jį leis su sulopytomis kelnėmis. Atskirtas Zigmas nuo jaunųjų triukšmo, praleido vasaros atostogas, besidalindamas su vienuma naujai gimstančiomis mintimis.

Šiaip taip praeis vasaros atostogos... Būsiu ketvirtos klasės gimnazistas... Sueisiu ir ją — dažnai galvodavo Zigmas.

Gimnazijoje ketvirtoje klasėje. Smarkesnieji klasės draugai rašosi į Jaun. At-kus.

— Kas tie ateitininkai? — klausinėdavo Zigmas.

Prisirašo ir Zigmas. Kaip malonu susirinkimuose dalyvauti! Prisirenka ir mergaičių. Jaunieji moksleiviai nepasidalina darbu.

Kiekvienas nori kuo daugiausia pasirodyti. Mat, yra prieš ką. Pamėgo Zigmas pasakas ir knygų turinius atpasakoti.

Netoli Kalėdos. Šaukiamas susirinkimas. Ateina ir Zigmas, besiruošiąs šį tą papasakoti. Nežinia, del ko šį kartą prisirinko tiek daug mergaičių, tarp jų ir Julytė. Ji sėdėjo pirmame suole.

Išeina Zigmas ir pradeda: „Pasaka Meškaausis“... kva... kva... kva... ...Meškaausis? — kažkas nusistebėjo. Būtų Zigmui labai užtekę, kad tik viena Julytė būtų saldžiai nusišypsojusi. Pasaką gerai mokėjo, nė galvoti nereikė, turėjo laiko į Julytę pasižiūrėti. Toji, lyg ir pritardama, kartais galva linkterdavo, kartais, juokingose vietose nusidžiaugdavo. Pabaigęs pasakoti, nusilenkė ir nuėjo sėsti. Ne tiek prieš publiką lenkėsi, kiek prieš Julytę. Šiandien Zigmas turėjo šimto vyrų jėgas. Kam jam dabar reikalingos pamokos, kad matė Julytę. Gaila, kad jis neturėjo supratimo apie palydėjimą. Be abejonės, jis būtų pasinaudojęs proga.

Praslinko Kalėdų atostogos. Kartą vakare pasakojo Zigmas Kalėdų įspūdžius su juo gyvenančiam Juliui, kuris iš vieno kaimo su juo.

— Kaip praleidai, Juliau, atostogas?

— Et! pramiegojau, pravalgiau visą laiką ir atvažiavau. Žinai, Zigmai, Barono Julė jau neis mokytis!

— Neis?! ...Tai del ko?!...

— Nagi, ot... neleidžia tėvai!

— Kodel anas dvi leidžia, o jos ne! Lyg ji blogiausiai mokėsi, ar ką.

— Jos motina sakiusi, kad serga, bet iš tikrųjų del ko, nežinia.

Kaip sėdėjo Zigmas, taip ir liko sustingęs.

— Neis... serga!... Kažin aš ar sveikas? Gal ir man reikėtų neiti?!...

Buvo vėlus vakaras. Nusirengęs puolė į lovą. Mintys sukosi apie Julytę.

— Kaip gi bus? aš būsiu mokytas — ji ne! Tai kaip mes gyvensime?!... Neis... neis... neis — dar ilgai stovėjo Zigmo galvoje, kol nuovargis visiškai užspaudė akis.

Dabar Zigmas buvo visiems ketvirtaklasiams gerai žinomas, kaip energingas darbininkas, oratorius ir kritikas. Draugai išrinko jį kuopos pirmininku.

Ar klasėje ar namie jo galva buvo pilna organizacijos reikalų. Likusis laikas, daugiausia per istorijos pamokos ir vakare, buvo skiriamas Julytės veidui prisiminti ir pasidžiaugti jos gyvu šypsniu.

— Sekminės, Sekminės!... džiaugiasi visi mokiniai.

Parvyko Zigmas į tėviškę.

— Kažin, ar Julytę kur pamatysiu? — galvojo jis. Neblogiausiai dabar jis buvo ir apsirengęs: satinkos juoda bliuskė ir kelnės neprastos. Išsirengė Zigmas antrą dieną Sekminių į mies-

telį. Nuvažiavo. Bažnyčioje primerkęs akį žiūrėjo, ar nepamatys Julytės.

— Nematyt! Tur būt, kur šventoriuj — tarė sau Zigmas.

Jeigu psklaustum Zigmo, apie ką kunigas pamokslą sakė jis atkirstų, kad apie Julytę.

Po pamaldų jau prakriko žmonės. Liko tik aludėse gerikai ir gatvėje šiaip jau žmonės, šiek tiek poniškiau atrodę. Toks jaučiasi ir Zigmas. Eina jis viduriu gatvės. Žiūri, priešais atein a trys mergaitės, kurių vidury, šaudydama linksmais žvilgsniais į šalis, žengia Julytė.

— Tur būt, reiks man su jomis susieit. Juk aš niekad dar nevaikščiojau su panaitėmis. O dabar reiks pereiti savo miestelį, kur visi pažįstami! Ką pasakys kaimo moterelės! — galvoja jis.

Dabar kaip žaibai bėginėjo šiurpuliai per visą jo kūną. Veidas žėravo, akys ieškojo naujo kelio. Jau visai netoli. Jis pasakytų „labas“ ir praeitų pro šalį, bet mergaitės taip plačiai plentu eina, kad niekur neišbėgsi. Dar kelis žingsnius būdama atstu, Julytė linksmai šypsodamasi į Zigmą prašneko:

— Labas, Zigmuti!

— Labas — pritaria Zigmas ir priėjęs sveikinasi visas iš eilės. Veidas jo linksmas, bet dar ir raudonuoja.

Julytės draugės, nedrąsios kaimietės, lyg ir nujausdamos ar ką žinodamos, tuojau atsisveikino ir nuėjo, kad netrukdytų jiems pačiulbėt, pasikeist mintimis.

— Na, Zigmuti, kas girdėt? Kada parvykote?

— Nieko! Šeštadienį pėsčias parėjau.

— Tai einam pasivaikščioti, stovėti nusibos... Kaip smagu, Zigmuti, mokytis?

— Gerai, viskas sekasi... Tai einam — nors nenoromis paprašė Zigmas.

— Smagu buvo, kai mokiausi — šnekėjo toliau Julytė, lyg pabrėždama, k a i m o k i a u s i.

— Tai kodel dabar, Julyte nesimokai .. nesimokote — susigriebė Zigmas.

— Ot, truputį buvo nesveika. Daktaras uždraudė... Bet supaisysi jo, nei aš sergu, nei ką... Vis tiek aš namie mokausi. Jei ne dabar, pavasarį, tai rudenį laikysiu egzaminus į penktą klasę... Būsim vėl bendraklasiai.

Julytė žengė drąsiai; kartais atsisukdama į Zigmą mesdavo jam vieną kitą žvilgsnį. Ant kaklo Julytė buvo pasikabinusi mažą laikrodėlį su žvilgančiu retežėliu. Dažnai jį paima į rankas, atkreipia ir Zigmui pasižiūrėti. Paprastos buvo jų kalbos. Zigmas, pirmos karštligės pagautas, nežinojo, ką tokiose valandose kalbėti. Kalbėjo apie dvejetukus, apie sukčius mokinius... Daugiau Zigmui nieko ir nereikėjo.

Ir Julytės ir Zigmo arkliai stovi. Važiuoti namo nieks neateina. Saulė tolumoje jau bučiuojasi su medžių viršūnėmis.

— Žinote ką, einam, aš pakinkysiu savo arklius ir važiuosime namo — gudriai sugalvojo Zigmas.

— Einam Zigmuti! — noromis sutinka Julytė. Nors nelabai malonu trintis rankos, bet Zigmas kinkosi arklius.

Štai, besikinkant, Zigmo brolis Vacius su keturiais kaimo draugais. Visi vos ant kojų pastovi. Galvos kaip kopūstai, sunkios. Kad jie girti, tai Žigmui dar geriau. Jie visai negalvos apie Julytę ir jį. Arkliai pakinkyti. Julytė su Zigmu sėdo užpakaly. Visi kiti susėdo pirmagaly ir ant šonų apsikarstė. Važiavo, net kibirkštys pylėsi arkliams po kojų. Smagu buvo važiuoti, bet pasišnekėti negalima. Reikėjo dainuoti. O jei nenorėjai dainuoti, tai reikėjo užsikimšti ausis ir tylėti.

Parvažiavo į savo kaimą. Julytė atsisveikinusi nuėjo namo. Zigmas akimis ją palydėjo. Ji atsigręžė... pranyko už žalio sodo.

Vakaras. Zigmas po saldžių valandėlių jau gulėjo lovoje. Akimis vakaro šešėlius skaitė. Iš jo krūtinės vidujinis juokas veržėsi.

— Man rodos, kad šiandien kokia didelė šventė... cha.. cha... net garsiai Zigmas nusikvatojo.

Švelniai jis priglaudė galvą prie plunksnų priegalvio, ir visos saldžios mintys palydėjo jį į sapnų karalystę.

Po Sekminių gimnazijoj valandos metais ėjo, pakol Zigmas sulaukė vasaros atostogų.

Atostogos. Gražūs vasaros vakarai. Oras atmieštas gėlių medumi. Gamtos tyla širdį glamonėja. Kartais girdėti anoj kaimo linijoj, kur Julytė gyvena, kai šuo amtelia, ar šiaip kas iš netyčių surinka. Kiekvienas mažiausias šnapšterėjimas tenai sujudindavo Zigmui širdį ir jis galvodavo apie ją.

Gražiai slinko šventi vasaros vakarai, bet Zigmui to neužteko. Jis norėjo kada nors Julytę atlankyti. Kai atsiguldavo, pusę nakties galvodavo, kokiu būdu jis ją galėtų pamatyti. Gera Zigmui mintis pakliuvo: nueiti ir paprašyti geografijos vadovėlio, kurio prašęs jo draugas, ruošiąs vieną berniuką į gimnaziją.

Sekmadienio apyvakarė. Keliauja Zigmas su reikalais. Geografijos lapuose jis slepia savo jauną, liepsnojančią širdį. Jau Zigmas priemenėj. Rengiasi atdaryti pirkios duris. Klauso, kas viduj šneka. Girdėti cirškia daug balsų.

— Gal čia daug svečių yra? — mąsto Zigmas — Kažin ar belstis ar ne? — galvoja karščiuodamasis. — Et nesibelsiu!

— Labas vakaras!

— Labas!... labas!... labas!... Nelauktas svečias! — šaukia viena paskui kitą gimnazistės Baronaitės, sėdinčios aplink stalą.

Visos buvo linksmos. kaip šarkos, pamačiusios jauną gimnazistą, dar ir neblogos išvaizdos. Mat, atostogos, ir visi Žempilės kavalieriai buvo toli. Tuoj apsėdo smalsios gimnazistės Zigmą ir klausinėjo, kas kuriai į galvą atėjo. Atsinešė Pranas, Baronaičių brolis, kortas ir pradėjo lošti iš „šešiasdešimt šešių“. Zigmas, Pranas ir dvi vyresnės gimnazistės sudarė keturis lošikus, o July-

tei, kaipo jauniausiai reikėjo tik iš pašalės pasižiūrėti. Nesmagu buvo kortuoti Zigmui, nes su Julyte visai negalėjo pasišnekėti. Vargšė Julytė prieidavo prie Zigmo, žiūrėdavo į jo kortas, kartais patardavo, kuo kirsti, ką primesti. Oi, būdavo Zigmui tada smagu; jis noromis jos patarimų klausė.

Temsta.

— Julyte, eik tu kurti vakarienės! — paliepė Liolė.

Julytė pasiraižė, pažvelgė į Zigmą ir nuėjo.

Krito Zigmui nuotaika. Būtų geriau buvę dabar Zigmui kartu su Julyte puodus mazgoti, negu kortuoti.

— Atsisėdau ir kortuoju... Nesakau nė ko atėjau. Ir vakaras jau...

— Pareisi, pareisi — ramina visi vienu balsu. Paprašyta atnešė jam Liolė geografiją, ir jis su nukritusia nuotaika eina lauk.

— Julyte, išleisk Zigmuką — paliepė Liolė besitriūsančiai apie puodus.

— Kaip buvo taip, bet Julytė išleidžia — džiaugiasi Zigmas. Jo širdis vėl degė, jautėsi laimingas.

Snekučiuodamasi Julytė palydėjo svečią ligi vartų.

— Ateik, Zigmuti, dažniau! — paprašė paduodama ranką.

— Gerai! — atsakė Zigmas, nesumesdamas nieko gudriau. — Senės! nustūmė Julytę... jos kortuoja... baltinių neparvežė... Jau dabar žinosiu, kas jos per sutvėrimai — siuntė Zigmas pykčio žodžius Julytės sesutėms, eidamas namo.

Nuobodžiai slinko Zigmui atostogos. Dieną, kai dirbdavo su šeimyna kartu, jam išblaškydavo sunkias mintis, bet kai ateidavo vakaras, nors galą gauk...

Vieną gražų vakarą Zigmas, po vakarienės išėjęs lauk, atsistojo prie senų samanotų vartų. Vakaruose žėruoja padangė, o į rytus, kur Julytės tėviškė, krinta tamsūs šešėliai. Apsiniaukus Julytės tėviškė: jo ten nėra. Pasirėmęs ant vartų, pradėjo niūniuoti: „Vai ilgu, man ilgu... nerimsta širdelė“...

— Dainuosiu garsiai... Gal ir ji kur prie darželio rymoja ir klausosi mano dainos — saldžiai svajoja Zigmas.

Vieną po kitos ilgesio kupinas dainas siuntė Zigmas Julytei.

— Na, ko tu ten rėki visas vakaras, eik gulti, neduodi miego — pasibarė pro langą brolis Jurgis. Lyg ir susigėdinęs, Zigmas palengva nutilo ir nuėjo į kambarį. Atsigulė. Julytė vis prieš akis stovi.

— Ak! Oi, nelaimingas! Julyte!... — dejuoja Zigmas, apimtas baisios karštligės. Nei daktarą parveši, nei moterėlės žolių prirodys — nėr širdžiai vaistų. Yra tik vienas būdas. Reikėtų tik paliesti Julytei savo lūpomis nelaimingojo veidą, ir karštis tuojau atslūgtų.

— Gelbėk, Julyte!..

Lyg savęs pasibaidęs, šoko vargšas iš lovos, atbėgo prie lango ir žiūri į mėnulį. Mėlsva mėnulio šviesa žaidė ant jo veido. Jis glamonėjosi su tamsiais medžių šešėliais.

Zigmas nekvėpuodamas, įsmeigęs akis, ilgai sekė, kaip mėnulis su žvaigždėmis plaukia nakties tyloje, kol vėl širdžiai krūtinėje pasidarė ankšta.

— Julyte, kodel mudu neskrajojame mėlynoje jaunystės padangėje?!

— Julyte, žūsiu! — tiesdamas rankas į mėnulį, suriko ir, nusigandęs suardytos nakties tylos, vėl puolė į lovą.

Ilgai dar, pravėręs akis, tylėjo. Kai nusijuokė pro langą pirmieji rausvi spinduliai iš rytų, Zigmas susigėdo. Užsnūdo. Nors akys buvo užmerktos, bet jis aiškiai girdėjo, kai paukščiai sode giedojo rytinę giesmę.

Praslinko kelios savaitės. Geografija visą laiką išgulėjo ant stalo. Zigmas sumanė nunešti knygą Julytei ir padėkoti, kad pasko'ino taip svarbiam reikalui. Nunešė. Rado namie tik vieną Liolę, kuri, prisidulkinusi priemenę, kažko vertė, ieškojo lovose. Atidavė geografiją ir tuojau grįžo namo, nieko nelaimėjęs. Julytė su savo sesute Naste buvo išvažiavusios kažkur į svečius.

Apie vidurį vasaros kartą Zigmas su broliu Vacium balose pievė šieną. Kitoj pusėj atėjo Baronų šeimyna griebti. Ten buvo ir Julytė, apsiavusi storom kojinėm, kad gyvatė neįkąstų ir trumpu sijonėliu, kad nesušlaptų.

Pabaigė Kelmeliai piauti ir eina į kitą pusę griovio, kur Baronai griebia.

— Peršoksiu per griovį, tai ir Julytė pasižiūrės — mąsto Zigmas.

Permetė jis dalgę ir įsibėgėjęs kad šoko, tai beveik į vidurį griovio. Dumblai tiško į akis. Žebras, lyg katukas, juokdamasis išsirito iš griovio ir nusiskubino pasišnekėti su Julyte. Nors purvinas, bet jam gerai.

— Ar šilta maudytis, Zigmuti! — paklausė Julytė.

— Oi gerai, šilta! — linksmai šypsodamasis atsakė šlapokas, o aplink visi ritosi juokais.

Žigmas su Julyte vieną kitą žodį sumetęs, nuėjo namo.

Baigėsi atostogos. Zigmas per visas atostogas saugojosi savo kaimo draugų, kad jie nesužinotų, ką jis turi širdy. Jam atrodė, kad jis tik vienas toks pasauly žmogus. Jis Julytę savo sielos gelmėse laikė kaipo didžiausią paslaptį. Zigmas, važiuodamas į gimnaziją, pažvelgė į Julytės tėviškę ir giliai atsiduso.

Zigmas penktukas. Sąžiningai lanko vakarėlius; jau ir šokt moka. Turi daug pažįstamų ne tik gimnazistų, bet ir gimnaziščių.

— Aha! Pasirodo, kad yra ir daugiau gerų mergaičių, ne tik Julytė! — pradeda Zigmui atklysti tokios mintys.

Dar būdamas Zigmas ketvirtoje klasėje susipažino su mokiniu Benediktu. Dabar jie kartu darbą dirba ir sode vaikštinėja. Sodo alėjose Benediktas Zigmą išmokė, kokias mergaites galima mylėti.

— Ar pažįsti, Benediktai, Baronaites?

— Klausk, Zigmuk, kas jų nepažįsta.

— Kaip tau jos patinka?

— Nepatinka, per daug raudonos!

— Bene lyg visos trys tokios! Julytė kitokia.

— Tai gal dar blogesnė.

— Man, Zigmai, patinka mėlsvų akių mergaitės, su saulės kasomis...

Zigmas tyli ir viens galvoja: „Julytė tamsi, bet akių nemačiau. Ot, kad dabar sueičiau, tai pažiūrėčiau!..“ Zigmas susimąstė.

Prieš Kalėdas Zigmas Kelmelis gerai susipažino su linksma gimnaziste Jadvyga. Graži mergaitė! Akyse žibuoklės žydi, veide rausvi bijūnai. Dabar Zigmo veide jau spindėjo Jadvygos žybuoklės, bet širdy slapstėsi Julytė, tartum, laukdama, kada ją Zigmas paprašys lauk.

Prieš Užgavėnes visi mokiniai susirinko į gimnazijos pasilinksminimą užsigavėti. Sukosi, ūžė Zigmas rateliuose daugiausia su Jadvyga.

Tik štai, nežinia iš kur, eina ratelio vidury Julytė. Įsuko į vidurį jį Zigmą. Jis pažvelgė į ją. Nėra jau joje tų viliojančių žvilgsnių: akys nieko nesako.

Visi žaidė, o Zigmas nutraukė su Julyte į pašalį pasišnekėti. Jadvyga praeidama pasižiūri į juodu.

Pasižiūrėjęs Zigmas lygina Jadvygą su Julyte. — Ėė! Jadvyga daug gražesnė už Julę.

— Kur gi, Julyte, buvote taip ilgai, kad aš jūs nemačiau. Kaip egzaminai?

— Egzaminus atidėjau pavasariui. Žinai, namie buvau, tai reikėjo dirbti. Dabar būnu pas sesutes Žempilėje. Aš joms pašeimininkauju ir truputį mokausi.

Atslūgo Zigmui pirmoji širdies karštligė. Jis mokėsi penktoj klasėj laisvas, bet nejučiomis Jadvyga lyg klabino jo širdį ir kurstė naują ugnelę.

A. a. leit. Antanas Matulaitis,
uolus at kas, sunkiai sužeistas 1920 met. lapkričio m. 18 d. lenkų fronte ir lapkr. m. 21 d. miręs nuo žaizdų Alytaus karo ligoninėj. Iškilmingai palaidotas Mariampolės kapuos. (Sk. „A.“ 1921 m. 1-3 ir 1924 3 nr.)

Sl. Šalkauskis

Vienas iš giliausių mano įsitikinimų

Dėdami šias gerb. mūsų vyriausio Vado mintis kartu labai patariame perskaityti jo studiją: *Jaunuomenės idėalizmas ir modernieji šokiai*, įdėtą 1928 m. „Židinio“ 3 Nr.
Red.

Mano giliu įsitikinimu ateitininkai, kaipo tampriai suorganizuotas lietuvių katalikiškasis jaunimas, stovįs sykiu ant tautinio ir religinio atgimimo pagrindų, yra pašauktas suvaidinti mūsų tautos gyvenime visai nepaprastą rolę. Jie turės, būtent, apreikšti visuotinai reikšmingu būdu tas kultūrines ir religines galimybes, kurios glūdi, dar visai neišnaudotos, mūsų tautos gelmėse.

Bet šitos galimybės tegalės būti ateitininkų apreikštos tik tada, jei jie sugebės pakilti prie tos aukštumos, kurios reikalauja visai susipratusių ir aukštai kultūringų lietuvių katalikų inteligentų padėtis. Noblesse oblige, ir todel, pasirinkus savo vyriausiu principu „visa atnaujinti Kristuje", negalima pasilikti mieščioniškų įpročių, smulkių norų ir žemų polinkių plotmėje. Todel pakilti iš gyvenimo pilkumos ir išsilaisvinti iš vergavimo miesčioniško pasaulio ir vidutinių žmonių įpročiams ir sykiu pergalėti labai realias pagundas, kurios nejučiomis ateina su šitais įpročiais, yra ateitininkų pašaukimo prievolė. Mes turime aiškiai ir griežtai rinktis: arba šio pasaulio kunigaikštis, kuris pavergia, arba Kristus Atpirkėjas, kuris išgano ir išvaduoja.

Šitos prievolės akyvaizdoje susipratusiam katalikui inteligentui negali būti abejonės, kaip privalu užsilaikyti moderniųjų šokių, simbolizuojančių seksualinį orgiazmą, dekoltavimosi ir nepadoraus apsirėdymo, pudravimosi ir dažymosi klausimuose. Vis tai yra dalykai, kurie įsibrauna į nesąmoningų žmonių gyvenimą sykiu su mada ir kitomis nejuntamos sugestijos rūšimis. Bet kaip tik todel, kad šitie dalykai yra priimami visai nesąmoningai, jie yra ypatingai pavojingi, nes jie visai nejučiomis užmuša žmogaus asmenybėje savo vertės pajautimą, leisdami tarpti tuščiai ambicijai.

Todel nesusipratėliu, nevertu susipratusio ateitininko vardo, yra tasai, kas šoka moderniuius šokius, simbolizuojančius seksualinį orgiazmą; ir lygiai taip pat nesusipratėle, neturinčia tikro savo vertės pajautimo, yra ta ateitininkė, kuri leidžia sau dekoltuotis nepadoriu būdu, pudruotis ir dažytis. Taip elgiantis, einama moralinės ir šiaip jau kultūrinės dekadencijos keliu, būtent, yra einama priešinga pakraipa tajai, kurios reikalauja dvasinis atgimimas, įrašęs į savo vėliavą kilnųjį tikslą: visa atnaujinti Kristuje.

Todel irgi ta diena, kurią Ateitininkų organizacija legalizuotų nusakytuosius dalykus ateitininkų gyvenime, būtų moralinio bankroto ir nusižengimo savo vyriausiam tikslui diena. Tą irgi dieną, kiekvienas sąmoningas katalikas turėtų apleisti šitos organizacijos eiles. Toks yra mano giliausias įsitikinimas šituo aktualiu dabar klausimu. Noriu tikėti, kad mūsų organizacija niekados nepasiduos toms pagundoms, kurios ateina per nesusipratėlius, ir kad ateitininkai ištesės tam pašaukimui, kurį jiems rezervavo Apvaizda mūsų tautos gyvenime.

J. Bukota

Lietuvių kalbos svarba mokslui

Daug kuo lietuviai didžiuojasi: savo istorija—praeitimi, savo dainomis — poezija, savo gamtos grožybėmis. Bet, tur būt, nieku jie pasaulio taip nestebina, kaip savo kalba; politikoje, ekonomikoje, karo reikaluose mes del savo negausumo, gal, ir nedaug ką galime nusverti tarp pasaulio milžinų, bet del mūsų kalbos daug kas priverstas mumis domėtis ir mus pažinti.

Kuo gi iš tikrųjų lietuvių kalba tokia ypatinga tarp kitų kalbų? Čia reikia pradėti kiek iš toliau, išsiaiškinant, kas tai yra kalba.

Kas tai yra kalba — tai sunkiausias kalbos mokslo dalykas; iki šiam laikui nėra vieno atsakymo; mokslininkai, dėstydami kalbos dalykus, turi apie kalbą, tur būt, tiek supratimo, kiek fizikoje apie elektrą. Bendriausiai kalba apibrėžiama: ženklų sistema, kuriais žmogus reiškia savo sielos reikalus (kiti „ženklų“ vietoje sako „simboliai“; daugelis nepripažįsta, kad šie ženklai ar simboliai sudarytų sistemą). Kalbos ženklų prigimtis neturi būtino santykio su tuo, ką jie reiškia (bent iki šiol tokių santykių nematyt), t. y. bet koks ženklas gali reikšti bet ką, pav., „arklio“ sąvoka lietuviškai reiškiama garsų grupe „arklys“, rusiškai—„lošad“, vokiškai „Pferd“, prancūziškai „cheval“, lotyniškai „equus“ ir tt., arba vienodas darbas vadinamas įvairiais garsais: liet. „arti“, rus. „pahat“, vok. „pflügen“, pranc. „labourer“. Net tokie žodžiai, kuriais atvaizduojami gamtos garsai, labai skiriasi: lietuv. „švilpti“, rus. „svistet“, pranc. „siffler“, vok. „pfeiffen“ (kai kam rodosi, kad visa kalba galima kildinti iš tokių gamtos garsų pamėgdžiojimų, bet juk dauguma daiktų gamtoje ne garsai).

Kiek pasaulyje kalbų arba ženklų sistemų? Be abejo, kalba, kalbos galia arba žadas, pasaulyje — viena: visur ženklai panašūs, visur kalbama sakiniais ir iš vienos kalbos galima išsiversti į kitą. Tačiau ne visur naudojami tie patys ženklai, ne visur jie eina ta pačia tvarka, ir žmogus, vartodamas vieną sistemą, ne visados supras kitos sistemos žmogų, šito supratimo yra visokių laipsnių — nuo sunkaus supratimo iki visiškam tamsumui, pav., Lietuvos dzūkas tarpais gal ir sunkiai supranta žemaitį, iš latvių kalbos jis tesupras atskirus posakius ir žodžius, o iš anglų kalbos jau nieko nesupras. Paprastai, atskira kalba vadinama tokia sistema, kuri visai nesuprantama kitos sistemos žmogui, — bet griežtų ribų čia nėra; daug čia nusveria nekalbos dalykai: politika, istorija, ekonomija, pav., Prancūzijoje kas trisdešimt kilometrų vis nesuprantama tarmė, tačiau niekas negalvoja skirtis iš Prancūzų valstybės, sudaryti savo kalbą, priešingai, visi meta savo tarmę ir ima bendrą kalbą, tuo tarpu gudai, kurių kalba maža kuo skiriasi nuo didžiarusių, kovoja del savo atskiros valstybės, — gudų istorija tai daro. Tokių mažiau ar daugiau skirtingų sis-

temų pasauly labai daug, — tur būt, bus keli tūkstančiai. Tačiau, lyginant kalbas savitarpy (tai teišmokta dirbti tik labai neseniai, vos XIX amžiaus pradžioje) pasirodė, kad daug kalbų galima suplakti į didesnes ar mažesnes kalbų grupes, arba šeimas. Iš tokių grupių geriausiai ištirta: indoeuropiečių, semitų, suomių-ugrų, negrų bantų kalbos. Belyginant kalbas, išėjo aikštėn nuostabių dalykų, iškilo nelauktų nesitikėtų „giminystčių“: kas iki tam laikui manė, kad lietuvių kalba gali būti „giminė“ tolimosios Azijos šventajai Indijos kalbai — sanskritui, arba persų kalbai, ar kito Europos krašto kalbai — ispanų! Tiesa, Lietuvoje jau 16-17 amž. pastebėta, kad lietuvių kalba labai panaši į lotynų, — tų laikų lietuviai vartojo tatai kovai prieš lenkus; buvo pasakojama, kad kalbant graikiškai, buvę galima susikalbėti su senovės prūsais. Tačiau, kaip aukščiau sakyta, kalbų giminumas tikrai įrodyti teišmokta tik prieš šimtą su viršum metų. Liet. kalba pasirodė vadinamosios indoeuropiečių šeimos narys. Šioje šeimoje yra kalbų, kurios savitarpy artimesnės, pav., lietuviai artimesni latviams, vokiečiai—švedams, rusai—lenkams ir t.t. Tokių mažesnių kalbų grupių didžiulėje indoeuropiečių šeimoje yra apie vienuolika (del jų skaičiaus spyriuojamasi), prof. Būgos terminologiją vartojant tai bus: 1) aisčių arba baltų giminės kalba su lietuvių, latvių ir prūsų tarmėmis, 2) slavėnų giminės kalba su rusų, lenkų ir kašubų, čekų ir slovakų, Lužicos sirbų, bulgarų, sirbų ir slovencų tarmėmis, 3) arijų giminės kalba su indijėnų ir iranėnų (persų, kurdų, osetų...) tarmėmis, 4) armenų kalba, 5) albanų kalba, 6) graikų kalba, 7) italikų giminės (lotynų, umbrų, oskų) kalba, 8) keltų giminės kalba (sen. galai, airiai, bretonai...) ir 9) germanų giminės kalba (gotai, vokiečiai, švedai...). („Kalba ir senovė“, p. 145). Be to, čia dar reikėtų pridėti dvi, rastos prieš dvi su viršum dešimti metų kalbos: tocharų, rasta Kinų Turkestane ir gyvenusi dar VII amž. po Kr., ir hetitų kalba, užrašyta prieš 1500 m. prieš Kr. Mažojoj Azijoj, per 150 km. į šiaurės rytus nuo dabartinės Turkijos sostinės Angoros, mieste „Boghazköi“ (prof. Būga dar nenorėjo prieš penkeris metus skirti jos į indoeuropiečių šeimą). Visos šitos kalbos prieš 4-5 tūkstančius metų buvo viena kalba, vadinama „indoeuropiečių prokalbe“ (iš jos nėra užsilikę nė vienos eilutės užrašytos, ji „rekonstruojama“ iš išlikusių kalbų). Šita prokalbe turėjo kalbėti, kaip manoma paskutiniais laikais, kažkur Lietuvos apylinkėse (geriausias šiuo reikalu veikalas — prof. Krėvės Mickevičiaus „Indoeuropiečių protėvynė“).

Kuo gi būdu iš vienos prokalbės atsirado tokia daugybė kalbų —tarmių? Pasirodo, kad kalba kinta, niekados nestovi vietoje — garsai, lytys, žodžiai vieni kiek apkinta, kiti visai išnyksta, atsiranda naujų. Jei skaitysime raštus, kurie eina per daug šimtų metų, pamatysime, kad po kurio tarpo kalba kuo nors skirsis nuo senesnių ar naujesnių raštų kalbos. Kalbos kinta nevienodu greitumu — įvairiose vietose ir įvairiais laikais vis kitu greitumu, tarpais lėčiau, o tarpais per trumpą laiko tarpą kalba be galo atsi-

maino. Kodel kalba kinta, iki šiol nesiseka suvaikyti, — visaip buvo mėginama aiškintis: klimato nevienodumu, rasių maišymusi, gyvenimo būdu, kartų eiga ir k., bet tuo tarpu gal išmintingiausia bus tekonstatuoti šis nuostabiauslas faktas.

Jei kalba kinta, tai gal ji geryn eina, progresuoja? Čia irgi galvojama įvairiai, tačiau į progresą nelabai tikima.

Kalbos kisdamos tolsta nuo senojo tipo (kalbų tipai — iki šiol ne visai aiški sąvoka). Pakitėjimo mastą gausime palyginę kalbą su senąja jos stadija: ta kalba bus senoviškesnė, kurioje bus mažiau atmainų. Mokslo reikalams kalba išdėstoma į tris dalis: fonetiką (garsų mokslą), morfologiją ir žodyną (kiti skirsto kitaip, pav. į fonetiką-morfologiją—sintaksę). Įvairios kalbos dalys nevienodai kinta, pav. lietuvių kalboje linksniavimas ne tiek nutolęs nuo senojo tipo, kaip asmenavimas; kai kuriose kalbose išlieka vieni dalykai, kitose — kiti, tarpais visais atžvilgiais naujoviškesnėse kalbose, pav. rusų kalboje, kur kas labiau apkitusioje, negu lietuvių, dar ir dabar vienask. galin. dedamas kirtis „ženu“ (žmoną) gale, ko jau lietuvių kalboje nėra. Juo labiau atgal eisime į senovę, juo vienos šeimos kalbos bus panašesnės savitarpy. pav. bus tarpas, kada bus viena lietuvių-latvių kalba, dar atgal — tik aisčių kalba, dar atgal — indoeuropiečių prokalbė. Juo seniau kalba užrašyta, juo ta stadija bus mažiau pakitusi, — lietuvių kalba labai vėlai užrašyta, vos 16 amž., tuo tarpu Indijos tekstai bus kilę ne mažiau, kaip prieš tūkstantį metų prieš Kr., taigi skirtumas su lietuvių kalbos tekstais bus per du tūkstančiu metų, — per tokį didelį tarpą kalba gerokai gali atsimainyti. Tačiau iš visų gyvųjų indoeuropiečių kalbų nė viena negali lygintis su lietuvių kalba savo senoviškumu, jos nepaprastas senoviškumas ir yra tas dalykas, dėl kurio ji tokia įdomi ir svarbi mokslui; tik joj vienoj yra iki šiol užsilikę tokių dalykų, kurie duoda brangiausių nurodymų visos šeimos teorijai; Lietuvoj ir dabar dar galima išgirsti tokių dalykų, kurie kitur, kitose kalbose, jau keli tūkstančiai metų kaip mirę, kalbininkams Lietuva — tikra „pažadėtoji žemė“.

Paeiliui nagrinėdami kalbos dalis — fonetiką, morfologiją, žodyną—pamatysime, kas mūsų kalboje yra likę sena ir kas atsiradę nauja, palyginus su indoeuropiečių prokalbe.

Fonetikos skyriuje pamatysime, kad garsai, balsiai ir priebalsiai, daug geriau išlikę, negu, pav. germanų ar slavėnų kalbose. Balsiais prokalbė tuo ypatinga, kad jų buvo nedaug — e o a i u, lietuvių kalboje balsių irgi nedaug, tačiau kitose, labai apkitusiose kalbose, kaip, pav., prancūzų k-je, balsiai skaitomi tuzinais; prokalbėje balsiais eidavo ir „r l m n“ — lietuvių k-je jie išvirto dvibalsiais. Labai apkitę balsiai sanskrite — ten „e o a“ suėjo į vieną „a“, geriausiai jie išliko senojoje graikų k-je, prokalbės balsiams surasti daugiausiai ir naudojama graikų kalba. I.—e. prokalbės „o trumpasis“ liet. k-je išvirto „a“, pav. jis yra išlikęs lotynų k-os žodyje „rota“, mūsų k-je jis pavirto „ratas“. Prokal-

bės ilgasis „a“ yra pavirtęs „o“ — skr. mata, gr. mater, lot. mater, liet. motė. Prokalbės ilgasis „o“ dažnai išvirsta „uo“. Lietuvių kalba turi be galo daug dvibalsių (jie — vienas iš jos senoviškumo pažymių) — sanskrite dvibalsiai, kaip ir balsiai, smarkiai nukentėjo, pav. mūsų žodyje „laukas“ dar yra dvibalsis, sanskrite jau jis yra išvirtęs vienu balsiu „lokah“, panašiai kaip prancūzų „or“ išriedėjo iš „aurum“; slavėnų kalbose nėra nė vieno dvibalsio. Iš dvibalsių pažymėtini ypač vadinamieji „netikrieji“ dvibalsiai: al, am, an, ar... niekur kitur jų nėra. Lietuvių kalba, nedaug atmainiusi kai kuriuos prokalbės dvibalsius, net yra pridėjusi naujų — toks jos „palinkimas“ į dvibalsius.

Priebalsių atžvilgiu prokalbė buvo tuo ypatinga, kad joje buvo labai gausinga sprogstamųjų — p b d k... — priebalsių sistema: buvo lūpiniai, dantiniai, minkštieji gomuriniai ir lūpiniai-gomuriniai, (daug kas dar skirsto gomurinius į minkštuosius ir kietuosius), visos keturios eilės buvo skardžiosios ir dusliosios ir aspiruotinės — iš viso šešiolika (kitiems išeina dar daugiau). Lietuvių kalba prarado visus aspiruotinius — ph, bh..., pakeisdama juos vientisiniais sprogstamaisiais, o minkštuosius gomurinius — k, g, gh — paversdama pučiamaisiais: š, ž. Iš pučiamųjų garsų prokalbėje terandamas „s“, sveikas išlikęs mūsų kalboje. Nauji mūsų kalboje vadinamieji pusiau-sprogstamieji: č, dž, atsiradę iš „tj, dj“. Apskritai, priebalsiai labai stipriai laikosi mūsų k-je, — daugiausia jie pakito germanų kalbose, viskas ten buvo apversta stačia galva dėl vadinamojo „Lautverschiedung“o,—sakoma, įvykę tai dėl to, kad germanai nėra indoeuropiečiai, o visai kitos kalbos žmonės, priversti priimti indoeuropiečių kalbą, bet ėmę ją tarti savo senos kalbos papratimu. Romanųk albose priebalsiai smarkiai veikiami balsių,—užtenka čia palyginti prancūzų kalba su lotynų kalba, iš kurios ji yra kilusi: atmaina milžiniška.

Labai svarbi fonetikos „keistenybė“ — trumpųjų ir ilgųjų balsių skyrimas, kaip yra buvę prokalbėje, ir kaip yra buvę senosiose kalbose: sanskrito, graikų, lotynų. Iš gyvųjų kalbų šiuo atžvilgiu su mūsų kalba tegali „konkuruoti“ viena... persų kalba! Visose kitose kalbose paprastai visi skiemens trumpi, tėra ilgas tik kirčiuotas, taip yra rusų, vokiečių, prancūzų kalbose; rusų kalboje nekirčiuoto skiemens balsiai tariami neaiškiai, o kirčiuotas skiemuo yra „neriboto“ (rusiškai „bezrazličnaja dolgota“) ilgumo; prancūzų kalboje skiemens yra „abejojamo“ („la longeur douteuse“) ilgumo. Lenkų kalboje visi skiemens — kirčiuoti ir nekirčiuoti — trumpi, ilgų—trumpų skirtumas teišnyko apie XV amž. Sirbų-kroatų kalboje ilgų negali būti skiemenyse prieš kirtį — šito didelio apribojimo nėra mūsų kalboje. Ilgųjų ir trumpųjų balsių skyrimas išnyko kalbose, kilusiose iš tų, kur dar istorijos laikais tatai skirta — jo nėra nei naujosiose Indijos kalbose, kilusiose iš sanskrito arba panašių į jį tarmių, nei naujoje graikų kalboje, iš kur jis išnyko pirmaisiais krikščionystės amžiais, nei romanų, arba naujosiose lotynų kalbose. Mūsų tarmėse skiriama nevienodai.

Be galo svarbus mūsų kalbos dalykas — kirčio vieta: jis gali būti bet kuriame žodžio skiemenyje, — taip yra buvę prokalbėje ir sanskrite. Net senojoje graikų kalboje jo laisvė buvo suvaržyta, prirakinant jį prie paskutinių trijų skiemenų, o lotynų kalboje jis tegalėjo vaikščiot tik tarp antrojo ir trečiojo skiemenų nuo galo. Latvių kalba čia labai apkito: ji kirtį visur deda pirmajame skiemenyje, — čia, tikriausiai, suomių kalbų įtaka: mat latviai yra sulatvinę daug suomių giminių, kurių kalbose kirtis pirmajame skiemenyje. Pirmajame skiemenyje kirtis ir čekų kalboje; germanų kalbose kirtis buvo atkeltas į šaknies skiemenį, kuris dažniausiai būdavo pirmutinis, tad ir čia dauguma žodžių kirčiuojama pirmajame skiemenyje. Lenkų k-je kirtis priešpaskutiniame skiemenyje. Priešingai, rusų kalba čia stovi šalia lietuvių kalbos, o kai kur, kaip matėme, net ją praneša.

Bet svarbiausia, įdomiausia ir nuostabiausia liet. k-os fonetikos liekana — jos priegaidės, kurių yra dvi rūšis: tvirtapradė ir tvirtagalė, tiek, kiek yra buvę ir prokalbėje. Priegaidės yra išlikusios latvių ir iš dalies serbų kalbose, kur jos yra priešingos prigimties, negu mūsų kalboje, — daugumos nuomone, lietuvių kalba jas „išversdino“. Mūsų kalboje yra dalykų, kurie sutampa su senovės graikų faktais, pažįstamais prieš du tūkstančiu metų, pav.:

gero(ji) — graikų thea
geros — „ theas
arba: (merg)ó, iš kur (merg)a, graikų (hekiur—)a
(merg)os, „ (hekiur—)as.

Kitose kalbose priegaidės seniai išnyko, tepalikdamos kai kur pėdsakų: lenkų kalboje jos dingo apie XII amž., rusų kalboje jos dar tebeskirta XII—XIII amž. Net lotynų kalboje, pažįstamoje prieš tiek daug šimtų metų, nieko tokio nėra. Apie indoeuropiečių prokalbės priegaides paprastai sprendžiama iš sanskrito, graikų ir aisčių kalbų.

Fonetika — įdomiausia lietuvių kalbos dalis, čia su ja lygintis negali nė viena iš gyvųjų ir daugelis mirusiųjų kalbų.

Antrąja kalbos dalimi, morfologija, mūsų kalba praneša bet kurią gyvąją kalbą. Morfologijoje paprastai skiriami linksniavimas ir asmenavimas. Linksniavimas mūsų kalboje ypač gerai išlikęs— maždaug visos linksniavimo rūšys yra, skaičius linksnių vienu tesumažėjo — iš 8 liko 7 linksniai (tačiau neseniai imta manyti, kad lietuvių kalba nėra nustojusi nė vieno linksnio) — tik vienas sanskritas čia gali eiti lygiomis. Lotynų kalboje linksnių žymiai mažiau, o graikų kalboje dar mažiau. Bet yra naujųjų kalbų, kur nėra jokio linksniavimo (nebent gramatikose iš papratimo taip vadinama) — tai romanų kalbos, anglų, skandinavų, persų ir kt. Mūsų kalboje skaičius linksnių net padidėjo — „einamieji ir esamieji“ lietuvių pasidirbti. Prokalbėje yra buvę trys skaičiai, kaip ir dabar dar mes turime, — dviskaita išnyko iš graikų kalbos 4 amž. prieš Kr., lotynų kalboje ženklo nėra net seniausiuose do-

kumentuose. Labai žymus mūsų kalbos nuostolis — daiktavardžių niekatrosios (neutrum) giminės žuvimas, čia latviai eina drauge, — prūsų kalboje „neutrum“ dar buvo, pav. įrankių vardai, kaip „plūklas, kaltas“ yra buvę niekatrosios giminės. Daugelyj kalbų atsitiko tas pat, pav. romanų kalbose iš trijų lotynų kalbos giminių visur teliko tik dvi — vyriškoji ir moteriškoji, niekatrosios giminės žodžiai įėjo arba į vyriškąją arba į moteriškąją giminę; kai kurios kalbos, kaip anglų, armenų, persų, neturi jokio giminių skirtumo; kai kuriose latvių tarmėse tėra likusi beveik irgi viena giminė — čia irgi įtaka suomių kalbų, kurios neskiria giminių. Gramatikos giminių atžvilgiu iš šių dienų mūsų kalbos gyvenimo galima pažymėti tokia keistenybė, kad žydų žargonas (Pareinio vokiečių tarmė) Lietuvoje yra nustojęs niekatrosios giminės, kaip ir lietuvių kalba, kitur, pav., Ukrainoje, kur slavėnų kalbos turi tris gimines, ir žydai išlaiko tris gimines.

Būdvardžių linksniavime, kuris prokalbėje, kaip ir sanskrite, graikų ir lotynų kalbose, nesiskyrė nuo daiktavardžių linksniavimo, lietuvių kalboje yra atmainų: trumpieji būdvardžiai imta linksniuoti įvardžių pavyzdžiu, ir atsirado nauja rūšis būdvardžių — įvardžiuotinių, sudarytų iš trumpojo būdvardžio ir įvardžio „jis, ji“, kuris čia eina kaip ir germanų ar romanų kalbų „artikel“io pareigą (daiktavardis mūsų kalboje nesusidarė „artikel“io).

Veiksmažodis nėra taip gerai išlikęs, kaip daiktavardis, čia gerokai keista: kai kurie laikai prarasti, daug — visi sudurtiniai— pačių lietuvių pasidirbti. Prokalbė skyrė dvi rūši: veiklamąją ir vidurinę, teišliko veiklamoji. Yra dingusių nuosakų ir laikų. Beveik nieko nėra likę nuo liemeninio asmenavimo. Visa sistema pagrįsta dviem kamienam. Labai daug keista veiksmažodyje ir kirčio vieta. Geriausiai asmenavimas yra išlikęs indo-iranėnų grupėje, iš ten ir sprendžiama apie prokalbės asmenavimo sistemą.

Morfologija — kalbos dalis, kuri duoda kalbai individualybę. Iš jos medžiaginių elementų sprendžiama apie kalbų giminumą.

Visų kalbos lyčių vartojimo taisyklės paprastai vadinamos sintakse, kuri laikoma morfologijos dalimi. Lietuvių kalboje, kaip ir prokalbėje, kiekvieno žodžio funkcija pakankamai nurodoma jo galūnių, vienas žodis nereikalauja kito žodžio paramos. Kas kita naujoviškose kalbose, kur žodžiai yra pametę galūnes: čia jie reikia atšlieti į vienas kitą, tad ir žodžių tvarka sakinyje čia griežtai nustatyta, kaip prancūzų, o ypač vokiečių kalboje, — lietuvių sakinyje jo dalių eilė laisva, iki tam tikro laipsnio, be abejo. Pav. sakinyje „Petras muša Joną“ mes galime žodžius tvarkyti kaip tinkami, prasmė, gal su mažais atspalviais, liks ta pati — galūnės viską parodo, tuo tarpu prancūzas negali nė iš vietos krustelt su savo tvarka — jo sakinio dalių santykius nurodo jų tvarka — jei jų nepakanka, vartojami prielinksniai.

Žodyno srityje mūsų kalba ne mažiau svarbi, kaip fonetikoje ar morfologijoje. Beveik visi jos žodžiai dar turi indoeuro-

piečių prokalbės, vaizdą, — fonetikai ir morfologijai mažai tepakitus žodžių dalys liko tokios pat, kaip ir prokalbėje. Indoeuropiečių tipo žodžiai sudaromi iš šaknies, priesagų ir galūnių, visa tai rasime savo žodžiuose. Kitose labai apkitusiose kalbose, kaip anglų, žodžiai „pūdami“ nustoja ne tik galūnių, bet ir priesagų, kas labai toli nuo prokalbės žodžių struktūros. Mūsų žodžiai, būdami mažai apkitę, lengva analizuoti. Darytis nauji žodžiai nė vienoj kalboj nėra taip lengva, kaip mums, kitur šita laisvė žymiai apribota. Yra ir mūsų žodžių, kaip ir kitose kalbose, pav. kad ir ta pati „koja“, apie kurių kilmę — giminystę nieko nežinoma. Žodynas parodo tautos civilizaciją. Žodžiai lengvai skolijami iš kalbos į kalbą (fonetikos, o ypač morfologijos dalis beveik neskolijamos), skolinys—normalus kalbos gyvatos reiškinys; mūsų kalboje irgi yra svetimybių — žodžių, paimtų iš mūsų kaimynų kalbų, dauglausia iš slavėnų, ypač iš gudų, su kuriais mes esame ilgai gyvenę bendrą politikos gyvenimą. Iš lietuvių yra daug žodžių pasiskolinę suomiai dar 1000—500 metų prieš Kr. Dabar svetimybės imta varyti iš mūsų kalbos lauk, pakeičiant savais senais žodžiais arba darantis naujų,—čia tikras matas nustatyt sunku, kai kada per toli nuvažiuojama.

Lietuvių kalbos senoviškumas jau senai pastebėtas ir branginamas. Pirmutinis tai iškėlė aikštėn genijalus kalbininkas. Augustas Schleicher'is, parašęs pirmutinę mokslišką mūsų kalbos gramatiką, 1856 m.; pratarmėje jis sakosi ėjęs į prasčiokų pirkias ir skurdą skurdęs vien tik iš noro išgirsti „didingas (herlich) šios kalbos lytis“. Prof. Saussure'as, suradęs svarbių liet. k-os dėsnių, bendrosios kalbotyros kurse, 1922 m., taip išsitaria: „galima sakyti, kad XVI amž. lietuvių kalba senoviškesnė už lotynų kalbą III amž. prieš Kr.“ Prof. Meillet, vienas iš didžiųjų šių dienų kalbininkų, prieš metus su viršum, kalbėdamas prieš gausingą Paryžiaus publiką yra sušukęs: „Tai — stebuklas“. Prieš kelias savaites tam pačiam Paryžiuj Lille's universiteto profesorius geografas Deffontaines yra pasakęs, kad „lietuviai, išlaikę tokią nepaprastą kalbą, turi teisės reikalauti sau iš pasaulio ypatingos pagarbos“.

Kodel aisčių kalbos mažai apkito palyginti su kitomis kalbomis? Aiškinama tuo, kad jie turėję maža santykių su kitomis tautomis ir kalbomis. Pastebėta, kad ten, kur žmonės maišosi, ir kalbos dalyvauja visuotiniame judėjime, — anglų arba prancūzų kalbos, sudarytos įvairių tautų mišinio, yra tiek nutolusios nuo indoeuropiečių tipo, jog jos reikėtų skirti prie kiniečių kalbos rūšies. Tas pat matyt ir latvių kalboje: ji dauglau nustojo senumo pažymių, negu lietuvių kalba, nes latviai nutautino daug suomių, ir kaip tik tose latvių tarmėse senasis kalbos tipas labiau suiręs, kur didesnis procentas suomių suasimiliuotas. Lietuvių kalbos archaiškumas daugeliui mokslininkų atrodo geriausiu argumentu, kad indoeuropiečių protėvynės reikia ieškoti kur Lietuvoje ar jos apylinkėse: lietuviai nėra vaikščioję ir nei jie, nei kitos tautos jų

nėra kliudę. Iš čia gal mums yra nurodymas: norėdami, kad mūsų kalba nekistų, nedraugaukime su pasaulių — bet ar tai galimas daiktas?!

Šitais trumpais žodžiais norima parodyti mūsų kalbos savotiškumas. Mūsų mokyklų vadovėliai tų žinių, visai be reikalo, neduoda, ir vadovėlių, tiesą sakant, dar ir nėra visoms kalbos sritims, — kitos tautos mūsų kalbą geriau pažįsta už mus. Čia daug kas taisytina — keistina. Reikėtų būsimam inteligentui paskleisti nors rezultatai, kurių yra surinkęs po šimto su viršum metų darbo kalbotyros mokslas. Reikia gailėtis, kad del aiškinimo negerumų daugelis ima biaurėtis kalbos mokslu. Mūsų kalba — vienas iš didžiųjų mūsų civilizacijos turtų, ir jai išmanyti nepakanka akračių, iki šiol duodamų. Visos šios blogybės — mūsų netolimi sunkios praeities padariniai, kuriais staiga nenusikratysime. Mūsų tauta, atsistelgusi valstybę, deda dabar didelių pastangų išsitarti pagrindiniam šios valstybės įrankiui — savo nepaprastajai kalbai.

P. S. Plačiau susipažinti su kalbos filosofija galima iš F.de Saussure „Cours de linguistique générale", 1922, Paris, o su indoeuropiečių ir lietuvių kalbų problemomis — iš A. Meillet „Introduction à l'étude comparative des langues indo-européennes", 1924, Paris.

Paryžius.

J. Matusas—Sedauskas

Teodoras Dostojevskis

Teodoras Dostojevskis yra rusas ir Rusijos žmogus, vadinasi. Rytų kultūros atstovas. Mums, gyvenantiems tarp Rytų ir Vakarų, svarbu pažinti abiejų tų kraštų dvasia. Šiandien Lietuvoje, rodos, daugiau pradeda įsigalėti Vakarų mokslas ir organizacijos. Tiesa, Rytus, atseit, Rusiją mūsų visa senesnioji karta tebeatmena, tačiau to negalima asakyti apie jaunimą. Jau yra gerokas skaičius moksleivių, net ir studentų, mokslą ėjusių ne Rusijos mokyklose. Del to aš ir ėmiausi rašyti apie Teodorą Dostojevskį, kurio 1921 m. lapkričio 12 dieną buvo 100 metų gimimo sukaktuvės; rašytojo tėvynėje jos, del ten esančios maišaties, bene nė puse žodžio nebuvo paminėtos.

Nepriklausomos Lietuvos visuomenė Dostojevskio vardą yra girdėjusi—kai iškilo jo lietuviškumo klausimas. Patys lietuviai nė svajote nesvajojo, kad tas garsus rusų romantistas galėtų būti jų kilimo. Dostojevskį lietuvių pirmoji pradėjo vadinti jo duktė Liubovė (Aimée), nepersenai išleidusi prancūzišką jo gyvenimo aprašymą. Tą veikalą trumai paminėjo „Židinys" (J. Grinius), o dereitų metų „Lietuvos" 23-am n-ry buvo įdėta mano gana plati

recenzija *). Čia aš neradau pagrindo neigti Dostojevskaitės mums palankius išvedžiojimus. Tuo tarpu p. P. Kirvelaitis „Židinio“ skiltyse (1927 m. 2 nr.) parašė prieš Dostojevskio lietuviškumą. Aš vis delto palaikau savo nuomonę: Dostojevskio tėvų tėvai galėjo būti iš Lietuvos. Tam nėra jokių priešingų davinių, o kai kurie faktai tą patvirtina, sakysim, šalia Pinsko vietovardis „Dostojevo“, Dostojevskių šeimynos narių pasisakymai ir kai kurie Dostojevskio Muziejaus (prie Maskvos Istorinio Muziejaus) eksponatai. (Palyg. „Lietuva“ 1927 m. 231 n. **).

Teodoras Dostojevskis gimė 1821 m. lapkričio 12 d. Maskvoje. Tėvas buvo kariškas gydytojas. Turėjo septynis vaikus, kuriuos auklėjo griežtai. Dostojevskiai nebuvo perdaug turtingi. 1834 m. Teodoras atiduodamas į Čermsko pensionatą, kur jis pamėgsta literatūrą — užsieninę ir rusišką. 16-us metus eidamas, vaikas nustoja mylinčios motinos. 1838 m. tėvas Teodorą išsiunčia į Peterburgo inžinierių mokyklą. Čia jautrus, nervingas ir užsidaręs berniukas jautėsi lyg kalėjime, mat, viena, nepatiko inžinieriaus mokslai, o, antra, netiko į draugų linksmą, pasakysiu, tikrai rusišką kompaniją. Jis bevelijo kur nulindęs sėdėti su Baironu, Šileriu, Goethe ar kuriuo kitu rašytoju. 1843 m. jis baigia savo mokslą (tiesa, pirmiau gavęs karininko laipsnį) ir dirba inžinierių departamente. Vis skaito ir skaito; bando kai ką rašyti. Jo skaitymai—be jokio pasirinkimo, net diametrališkai priešingų krypčių autoriai, mat, dirbo be keno nors nurodymų. Nuo 17-ų m. Teodoras, galima sakyti, buvo pasinėręs į literatūrą. Del to jis ir valdininkavimą greitai metė.

1845 m. jaunuolis pirmą savo apysaką neša rašytojui Nekrasovui, kad įdėtų į „Sbornika“. Ir stebuklas — pirmos apysakos autorius apskelbiamas turįs didelį talentą, būsiąs garsiu rašytoju, turįs būti ištikimas savo dovanai... Del to sutarė rašytojai Nekrasovas, Grigorovičius ir kritikas Bielinskis. Pirmas žingsnis— triumfas. Dostojevskis nuo tokios garbės bejuok apsvaigo. Laimingosios apysakos vardas—„Vargingi Žmonės“ (Biednije Liudi). Iki arešto jis, be mažesnių dalykėlių, parašė 10 apysakų. Rašymo metodas — analizė, atseit, vargingų, bevelk visuomet psichiškai nenormalių žmonių. Iš pradžių Dostojevskiui darė įtakos rusų klasikas Gogolis, sakysim, savo „Šineliu“ ir „Kvailio Užrašais“. Tik kai pradėjo rašyti ima formuotis Dostojevskio raštų veikėjaitipai: žmonės neatskiriantieji neapykantos nuo meilės, paniekinime randantieji tam tikrą pasigėrėjimą, patys savęs nesuprantantieji.

1849 m. kovo 6 d. Teodoras Dostojevskis areštuotas. Mat, buvo įsimaišęs Petraševskio byloje. Apkaltinimo aktas sumini

---

*) Dostojevskio lietuviškumą tik ar nebus gvildenusi prieš keletą metų „Laisvė“, ar vėliau „Rytas“.

**) Pasigavęs progos paminėsiu, kad Dostojevskaitė mano, jog lietuviai daug nusipelnę Vakarų Europos kultūrai—duodami jai savo geriausius talentus (rusams, lenkams, vokiečiams).

štai kokius dalykus: 3 metus lankęs Petraševskio revoliucinius pasitarimus (nuversti vyriausybę), platinęs Bielinskio priešvalstybinį laišką, žinojęs apie slaptą spaustuvę ir daugiau tokių dalykų.

1850 m. sausio 3 d. drauge su kitais sąmokslininkais Dostojevskis atvedamas į Semionovo aikštę, kur perskaitomas sprendimas sušaudyti. Veda ant parengtos pakilios vietos, užriša akis, pririša prie stulpo, kareiviai rengiasi šauti... bet štai atbėga pasiuntinys ir praneša, kad caras nuteistiesiems dovanoja gyvybę. Mikalojus I iš pat pradžių buvo nutaręs jaunuolių nežudyti, bet tik norėjo duoti „gerą pamokslą jaunimui“. Pamokslas iš tikro nepaprastas — kai kas nuteistųjų pamišo, kiti jauni mirė, o Dostojevskiui, gal būt, sustiprėjo turimoji epilepsija. Ką jaunas rašytojas tuomet pergyveno, jis aprašo „Idiote“.

Teodoras buvo pasmerktas ketveris metus Sibiro katorgai ir paskui kelis metus, tarnauti paprastu kareiviu. Kūčių dieną (žinokit, kad rusai laikės s. stiliaus), kai langai žibėjo nuo eglučių, jis buvo vežamas iš Peterburgo. Kaip Sibire gyveno su kokiais žmonėmis susėjo, ką pamatė jų sielose, Dostojevskis aprašė „Užrašuose iš numirėlių namo“ (Zapiski iz mertvago doma); tą veikalą rusų literatūros istorininkas Kirpičnikovas skaito meniškiausiu iš visų rašytojo kūrinių, net vienintelių tikrai menišku, mat, kitų turinys užslopina jų formą. Tokiu būdu, iš aristokratų salionų ir rašytojų šeimos Dostojevskis atsidūrė prasikaltėlių ir niekšų eilėse; su jais puslėtomis rankomis dirbo, su jais, mužikais, gyveno. Čia gilus rašytojas ir įžvelgė į rusų kaimiečio sielą iki pat dugno, kur rado šalia šiukšlių daug jautrių jausmų, žmoniškumo ir religingumo, — vadinas, mokėsi iš prasikaltėlių.

Atlikęs katorgą, Dostojevskis susituokia su našle Mare Isajeva (1856). Tai buvo avantiuringa ir palaida moteriškė, kuri, kaipo Dostojevskio žmona, visą laiką nuo pat pirmos vedybų dienos turėjo savo meilužį. Be to, ji buvo bevelk velniškai pikta, nes vieną kartą ją mylinčiam vyrui drožė į akis: girdi, katorgininko negalinti mylėti jokia dora moteris. Tuo tarpu reikia pasakyti, kad, anot Dostojevskaitės, Isajeva buvusi iš viso pirmoji jos ėvo pamylėta moteris (vadinasi, 33-ais jo amžiaus metais!) Štai tnaujas aktas jauno ir skaistaus rašytojo gyvenimo drama!!

Atlikęs katorgą, Dostojevskis tegalėjo gyventi Siberijoje, paskui leista persikelti į Rusiją. O Peterburge jis galėjo apsigyventi vos 1860 m., bet ir tai su dideliu vargu: aukštieji valdininkai buvo tam priešingi, leidimą davė patsai caras Aleksandras II.

1861 m. su broliu Mykolu (taip pat rašytoju, Goethės ir Šilerio vertėju) Teodoras leidžia mėnesinį žurnalą: „Laikas“ (Vremia). Čia be kitko pasirodė jo romanas „Pažemintieji ir įžeistieji“ (Unižennije ir oskorblennije). „Laikas“ turi didelį pasisekimą; ne tik abu broliai iš jo pragyvena, bet turi ir atliekamo pinigo. Reikia čia priminti, kad žurnalą steigiant tik ar svarbiau-

sia Dostojevskio mintis buvo — skelbti Rusijos šviesuomenei „didžią rusišką idėją“, kurią jis suvokė Siberijoj.

Dostojevskio žmona sirgo mirties liga. Ji visą laiką vyro buvo rūpestingai globojama, nežiūrint aukščiau suminėto jos elgesio. Maždaug tuo pat metu įvyksta Dostojevskio romanas su kažkokia „amžina studente“ Paulina, ištikima laisvosios meilės garbintoja. Romanas buvo gyvas ir galėjo įvykti tik delto, jog rašytojo šeimyninė laimė buvo užnuodyta, o širdis—sugelta. Romano motyvai vėliau atspindėjo „Lošike“ (Igrok) ir „Amžiname Patyje“.

„Laikas“ netrukus buvo uždraustas — del palankaus lenkų kultūrai straipsnio. Po kelių mėnesių Dostojevskiai leidžia naują laikraštį, vardu „Epocha“. Bet šis neturėjo pasisekimo ir greit sustojo ėjęs. Tuo pačiu metu spausdinamas romanas: „Nusikaltimas ir Nubaudimas“ (Prestuplenije i Nakazanije). Kirpičnikovas jį laiko geriausiu Dostojevskio kūriniu ir vienu stambiausių ir charakteringiausių to amžiaus veikalų.

Mirus žmonai, Dostojevskis susižadėjo su Ona Korvin-Krukovskaite, kurią Dostojevskio duktė laiko lietuvaite, o jos tėvą, sako, turėjus dvarą Lietuvoje, anot jos, au fond de la Lithuanie *). Tačiau santykiai tuoj atšalo del skirtingų politinių pažiūrų. 1866 m. rašytojas pasikvietė 19-os metų stenografistę, mat, reikėjo skubinti rašyti veikalus, nes skolų kaklas nekėlė. Tos skolos daugiausia pasidarė del to, kad jis užlaikydavo savo mirusio brolio (Mykolo) gausingą šeimyną, savo posūnį ir dar vieną kitą giminę. Vadinasi, viskas buvo del krikščioniškojo gailestingumo, tačiau skolininkai Dostojevskį kankinte kankino, net baugino pasodinsią į kalėjimą. Savo vargus romanistas nusipasakojo savo stenografistei Onai Snitkinai. Jai pagailo geraširdžio rašytojo, pradėjo jį gerbti gal dar dauglau, tačiau mylėt šiuo kart negalėjo, nes buvo per senas — 46 metų, vadinasi, visais 27-iais už ją senesnis. Dostojevskis su ja susižadėjo ir, jos tėvams sutinkant, apsivedė.

Žmona energingai ėmė tvarkyti finansinius Dostojevskio reikalus, ir pamažu pranyko giminės-prašytojai ir greit sumažėjo skolos. Dostojevskio šeimynos židinys šiuokart buvo laimingas, net pavyzdingas. Įdomu, kad mūsų rašytojas rūpinosi savo jaunos žmonos doriniu auklėjimu: jai uždraudė erotiškus raštus, o norėdamas sužadinti grožio meilę, ją vadžiojo po muziejus ir paveikslų galerijas. Žmona atsimokėjo absoliutišku ištikimumu. Dostojevskių šeimynoje buvo jaukumas ir meilė. Visą gyvenimą juodu drauge dirbdavo: jis diktuodavo, o žmona stenografuodavo. Turėjo 4 vaikus; užaugo tik Teodoras ir Liubovė (pirmoj moterystėje nebuvo vaikų).

---

* Onos sesuo Sofija, ištekėjusi už M. Kovalevskio, buvo pakviesta į Stokholmo universitetą matematikos profesorium, taip sakant, pirmoji moteris tokioje vietoje.

1873 m. pradžioje Dostojevskis redaguoja „Pilietį“ (Graždanin); be honoraro, gauna po 250 rublių per mėnesį. Čia pasirodo jo „Rašytojo Dienoraštis“ (Dnevnik Pisatelia). Jau kitais metais nuo redagavimo atsisako. Paskui pradėjo vienas leisti savo „Dienoraštį“, bet jame literatūros dalykų maža tebuvo.

Paskutiniam Dostojevskio gyvenimo laikotarpiui priklauso didelis jo romanas vardu „Broliai Karamazovai„ (Bratja Karamazovy), kur randam rašytojo pažiūras į gyvenimą, visuomenę, žodžiu, pasaulėžiūrą. Tas romanas liko nebaigtas.

Dostojevskis savo vardą įrašė pasaulinėje literatūros istorijoje. Jis tarė naują žodį, varė naują vagą, pralenkė, taip sakant, drąsias romantikų svajones apie beletristikos reformą. Jis nugrimzdo į žmogaus sielos slapčiausius užkampius ir ką ten rado, meniškai apmetęs, ataudė įvykiais ir žmonėmis, arba kitaip, fabula. Jo raštuose — tiesa, rusai pasakytų „pravda“. Ta tiesa ne visai paprasta, nes apie nesveikos dvasios žmones (bent dažniausiai), kuriuos mokslas vadina psichopatais. Rodos, tas ypatumas negalėtų traukti skaitytojo, ypač jei pridėsim neišdailintą stilių ir prastą, kartais netaisyklingą kalbą. Tačiau visai kitaip: Dostojevskio skaitytojas jaučia, patsai turįs, pasakyčiau, ant pat sielos dugno, vieną kitą nenormalų judėsį ar jausmą, ir tai jį intriguoja.

Tokiu būdu Dostojevskis yra perdėm psichologiškas rašytojas. Ana, kai tik jo romanai pasirodė vokiškai, jais susidomėjo psichiatrai ir teisininkai. „Prasikaltimo ir Nubaudimo“ autorius šiandien, tur būt, be ginčo laikomas iš viso didžiausiu psichopatologiniu rašytoju. Jo reikšmė dar padidės, kai atsiminsim, jog tas rusas nurodė žmogaus sielą, aiškiau, kad tik dvasios gelmėse eina pats svarbusis darbas, o visi išoriniai darbai ir elgesiai tėra jo pasėka. Didžiajam rašytojui tai puikiai vyko, kad jis savo veikėjams medžiagos daugiausia ieškojo savo gyvenime, savo sieloje, savo kančiose, reikia pridėti, nieko neslėpdamas.

2. Žmogus.

Kai kurie rusų literatūros istorikai sako, kad Dostojevskio pasaulėžiūros pagrindas buvęs ligotas misticizmas, vadinasi, bolieznenyj misticizm. Tačiau vargiai čia tiesa; greičiau tuo bus buvęs religinis misticizmas arba, dar paprasčiau, religingumas. Dostojevskis kūrė antroj pusėje 19-o amžiaus, kada vyravo skepticizmas, ateizmas, socializmas. To nepaisant, šis vyras buvo gilus krikščionis ir dar monarchistas, žinoma, sveikąja prasme. Kas tai padarė? Nei mokslas, nei filosofija — bet pats gyvenimas. Taip, gyvenimas, pats juodasis mužikiškas gyvenimas, Rašytojas sakosi, kad Kristų jam sugrąžinę Siberijos... katorgininkai. Čia bene pirmą kartą jis pradėjo skaityti Šventąjį Raštą, ir gal šventuosius Tėvus. Antras dalykas yra kančia. Vadinasi, ji laisvamanį ir socialistą jaunuolį vedė į religijos takelį. Tik

patekėjus literato žvalgždei, pradėjo temti dangus. Jauni to meto rašytojai pradėjo krėsti juokus iš susimąsčiusio ir išsiblaškiusio apysakininko. Teodoras Dostojevskis buvo skaisčios sielos, beveik nepažinojo blogumo, del to jis netiko į to meto jaunimo patvirkusią kompaniją. Draugų literatų užgauliojimai padarė ne vieną žaizdą jautrioje Teodoro sieloje. Jo dukters liudymu, ypač daug nesmagumo ir skausmo jos tėvui pridarė Turgenevas. Tai buvęs beveik svetimas Rusijai žmogus: gyvenęs užsieny, ten rašęs romanus ir apysakas, o į tėvynę parvažiuodavęs, taip sakant, į svečius. Apskritai, rašytojai debiutantai pavydėjo kritikų išgirtam „Vargingų Žmonių“ autoriui.

Nemaža Dostojevskis kentė ir nuo savo įkyrių, galima sakyti, beširdžių giminių. Nei pirmą, nei antrą kartą jie jam nepatarė vesti. O kai jis vedė Oną Snitkiną, giminės sugalvojo judošišką politiką — supešdinti, o paskui išskirti jaunavedžius. Jų argumentai: vienas per senas, antra per jauna. Rašytojas pildydamas krikščionišką pareigą, laikė daug savo giminių; del jų jis prasiskolino, ir skolininkai bemažko jo nepasodino į kalėjimą. (Buvo jau atsiuntę policijos valdininką). Iš giminių spąstų mūsų rašytoją išgelbėjo jo antroji žmona *).

Užsiminiau, kad Dostojevskio laikais Europoje, juo labiau Rusijoje buvo garbinamas socializmas. Rusų besimokinančioji jaunuomenė bei studentija buvo užsidegusi revoliucinių idėjų gynėja. Juk ir pats mūsų rašytojas dalyvavo sąmoksle prieš nekenčiamą „samoderžaviją“ (vieno caro valdžią). Tokių idėjų tėvynė buvo Vakarų Europa. Rusai čia beveik vien tik ja ir rėmėsi, vadinasi, jei Vakarų aukštesnė kultūra taip skelbia, tai jiems, rusams, atsilikėliams juk negalima kitaip nė pamanyti.

Dostojevskis tarė „rusišką žodį“ — Rusija išganymo turi ieškoti savo tautoje, savo liaudies bei mužikų dvasioje. Prieš jį sukilo vadinami zapadnikai (vakariečiai). Tačiau rašytojas psichologas skelbė iki mirties tą pačią tiesą, kaip jis sakydavo, russkuju pravdu. Na, ir buvo autoritetas: 4 metus iš eilės gyveno Vakarų Europoje, o šiaip ten važinėjo keliolika, gal kelliasdešimt kartų; buvo Paryžiuje, Londone, Berlyne, Drezdine, Šveicarijoje, Romoje **); buvo skaitęs originaluose žymius Vakarų rašytojus; pagaliau, jaunas būdamas, pažino ir išstudijavo moderniausią dalyką — revoliuciją. Be to viso, pažinojo visų krypčių Rusijos rašytojus.

Dostojevskis griežtai buvo priešingas Vakarų socializmo lytims. Tačiau jis skelbė liaudies bei mužikų pakėlimą gal radikalesne prasme, negu patys ano meto socialistai. Vieną kartą savo

---

*) Ji rūpinosi apie vyrą, ir jam mirus: suorganizavo Maskvos Istoriniame Muziejuje Dostojevskio skyrių. Jos nurodomos, tokius muziejėlius įsteigė Tolstojienė savo vyrui ir Glinkos sesuo—savo broliui.

**) Ką tik apsivedęs antrą kartą, su žmona vykdamas į užsienius, buvo sustojęs Vilniuje.

„Dienorašty“ jis gina nuo inteligentų pažeminimo... kaimo bobas. Gal būt, socialistų ir didžiojo ruso pažiūros skyrėsi ne tiek konkrečiomis lytimis, kiek varomuoju bei dinaminiu pradu, kuriuo Dostojevskiui buvo Kristaus religija. Matyt, ji buvo surasta, praėjus ilgą kruviną kelią: sušaudymo aikštė, Siberijos katorga, žmonių vyliai...

Savo „rusišką tiesą“ rašytojas atremia į religiją ir liaudį. Jis kaltina Petrą Didįjį, kam tas atplėšęs rusų šviesuomenę nuo rusiškos dirvos (ot rodnoj nivy) ir pasukęs į Vakarus. Vakarų Europoje „Brolių Karamazovų“ autorius mato vien numirėlių kapus. Ten jis važinėjęs nusilenkti tiems garbingiems kapams. Apskritai, jis pranašavo Vakarų suirutę. Štai jo žodžiai „Rašytojo Dienoraščio“ 1880 m. numery: „Tas nepaisymas gamtos ir tie „neišsprendžiami“ politiški klausimai (tiesą sakant, visiems žinomi) būtinai turi užkurti didžiulį, galutinį, skaldomą politišką karą, kuriame visi bus dalyviai ir kuris užvirs dar mūsų amžiuj, o, gal būt, ir ateinantį dešimtmetį“. Vadinasi, žodžiai yra pranašingi, nors ir išsipildė ne sakytam amžiuje, bet kitame, tačiau čia nesvarbu dešimtis metų, — viską nulemia įvykęs faktas. Tokius aukštus ir gilius samprotavimus tegalėjo padaryti nepaprastai pastabus protas; čia nepakako vienos intuicijos, bet reikėjo ir pozityvių faktų. Ne be reikalo jų ištarėjas atsidėjęs skaitydavo užsienio žurnalus ir laikraščius.

Lyg ką blogo nujausdamas, Dostojevskis kiek apleidžia kūrybą ir persimeta į publicistiką — išleidžia savo „Rašytojo Dienoraštį“. Tai buvo žurnalas, anot Dostojevskaitės, be programos, be bendradarbių ir be skyrių; jį visą prirašydavo patsai leidėjas. Čia buvo beveik kiekvienam sakiny skelbiamas „naujas rusiškas žodis“, kuris ragino visuomenę grįžti prie evangelijos ir liaudies. Pasisekimas didelis: pirmais 1874-ais metais turėjo 2000 ėmėjų ir tiek pat pirkėjų, paskui pasiekė net 6000.

Savo skelbiama ideja didis rašytojas buvo giliai įsitikinęs. Jis ją skelbė kiekviena proga, ana, ir Maskvoje atidengiant Puškinui paminklą (1880-VI-8). Čia pasakyta kalba buvo paskutinis gyvojo Dostojevskio triumfas, — vadinasi, tas kūrėjas literatūros karjerą triumfu pradėjo, triumfu ir baigė. Čia buvo (tegu neilgam) sutaikintos kovojančios kultūrinės zapadnikų ir slavianofilų partijos. Kai buvo ištartas paskutinis kalbėtojo žodis, klausytojai puolė prie estrados ir vieni jį bučiavo, kiti spaudė ranką. Du senukai prieję pasisakė, 20 metų buvo priešai ir dabar, Dostojevskio akivaizdoje, pasižadą būti broliais,— mat, nuostabiai pavelkė mintis grįžti prie savo tautos ir jos dvasios. Jaunimas, puolęs po kojų Dostojevskiui. Matyt, žavėjo kalbėtojo užsidegimas ir tiesiog už širdies griebiąs nuoširdumas.

Dostojevskį kartą, rodos, pavadinau rusų tautos pranašu, tai dar sykį tą pabrėšiu. Kad tai suprastume užsieikim iš tolo. Kuo tuomet sirgo Rusijos šviesuomenė, o gal ir visuomenė?

Daug buvo priežasčių, bet svarbiausia, tur būt — šeimynos iširimas. Aš tai pavaizduosiu vienu pavyzdžiu. Apie pusę 19-o šimtmečio žymus skaičius Rusijos studentų garbino ir praktikavo laisvąją meilę. Studentai ir studentės, būdavo, bendrai susitarę nusisamdo didelius kambarius, kur gyveno pagal principą: visi vyrai—visoms moterims ir visos moters—visiems vyrams. Todel dori tėvai neleisdavo savo dukterų į universitetus; susitarę kelios šeimynos pakviesdavo profesorius į kuriuos nors namus, kur jie skaitydavo vienoms mergaitėms. Rimtas „Rašytojo Dienoraščio" autorius turėjo drąsos rusų šviesuomenės šeimynas (suprantama, nevisas) pavadinti beveik paleistuvystės namais.

Čia, manau, o ne kitur buvo bolševizmo pradžia. Ištvirkimas buvo tas pagrindas ir dirva, kur tarpo visokios revoliucinės teorijos ir mintys. O mūsų pamenamais laikais reikėjo tik progos, kad tamsieji galvalai išeitų aikštėn. Dostojevskis savo pranašo dvasia tai pamatė — ir išsigando. Jis pradėjo skelbti, kad sociališka tvarka ir valstybės gerovė tada įvyks, kai žmonės pasidarys doresni. O tam reikia milžiniškos jėgos, kuria yra tik religija, būtent, Kristaus religija. Iš šitos kertės aiškėja rašytojo—psichologo visuomeninės pažiūros, kurių svarbiausia tiesa buvo Rusijos pasaulinė misija. Vadinasi, Dostojevskis del to aukštino Rusiją ir žemino Europą, kad pirmosios liaudis gerbė Kristų, o antroji—turtą ir socializmą. Jis be atvangos šaukė, kad pamėgždžiojimas Vakarų Europos yra arba bus mirtis Rusijai. Taip ir išsipildė, — juk bolševizmas yra komunizmas, o komunizmas yra gryniausias Europos produktas.

Garsusis rusas buvo gilus ir karštas krikščionis, na, o krikščionis savo prigimtimi yra praktikas, vadinasi, nori padėti artimui arba, gražiau, žmonijai. Pagal tai Dostojevskio visi nemirštamieji raštai, pagaliau ir gyvenimas, turi pedagogiškumo gyslelę. Jo gyvenimas: rašytojo antroji moterystė buvo tikrai pavyzdinga. Savo nuomonę apie moterį ir moterystę jis pasakė Maskvoje Puškino šventės proga. Puškino žymiausias veikalas yra romanas „Eugenijus Onieginas". Čia europiško išlavinimo jaunuolį pamilsta kukli provincijos mergaitė Tatjana (abu, žinoma, rusai). Bet Onieginas (tokis jo vardas) šaltas jis beveik nepastebi kaimo bajoraitės ir išvažiuoja. Vėliau, tėvų raginama, ji išteka už seno generolo. Kaipo garbingo vyro žmona, ji gyvena viskuo pertekusi, ir aukštoji draugija ją gerbia. Štai, Onieginas pamato tą vakarykščią kaimietę dabar blizgančią puikiam salione ir, suklupęs prie jos kojų, pareiškia savo meilę. Bet Tatjana, išėjusi už nemylimo vyro, ištaria: „Aš su kitu jau surišta ir amžinai būsiu jam ištikima" (no ja drugomu otdana, i budu viek jemu vierna). Dostojevskis savo moterystės supratimą įvelka į aiškinimą, jog Tatjana atstūmusi Onieginą ne del stokos drąsos, bet vien del to, kad jis buvo paviršutinis žmogus, bastūnas, dažnai keičiąs savo simpatijas ir jausmus,—vadinasi, tikrajai meilei reikia kitokio pagrindo.

Dostojevskio praktiškas moterystės brangintmas ypač pasirodė 1877 metais. Visai jauna darbininko Kornilovo žmona, dar tik metai kai ištekėjusi, susipykusi su vyru, būdama baisiai susijaudinusi ir nežinodama, ką daranti, išmeta pro langą iš 4-o aukšto savo šešerių metų podukrą (buvo močeka). Daugumas žmonių pasmerkė nusikaltėlę; taip pasielgė net kai kurie žurnalai. Nelaiminga moteriškė buvo nuteista ir grėsė Siberija. Dostojevskis, būtent, rašytojas, kurio patarimų klausė aristokratai ir caro šeimynos nariai, pasigaili prastuolės darbininkės. Negana, kad kellais atvejais rašo jos ginamus straipsnius savo „Dienorašty", bet pats kelliolika kartų važiuoja į kalėjimą raminti ir mokyti jaunos nusikaltėlės. Mat, jam buvo skaudu, kad jauna moteriškė, atskirta nuo vyro, Siberijos aplinkybėse (jos jam perdaug gerai buvo žinomos) beveik būtinai turės nusidėti. Del to kalėjime jis jai kalbėjo apie Kristų, apie moterystės šventumą, apie ištesėjimą... Maža to, Dostojevskis pasirūpina, kad byla būtų iš naujo peržiūrėta, kad tokiu būdu viena moteris būtų laimėta garbei, šeimynai ir moterystei. Pavyko: teismas Kornilovą išteisino ir ji, sugrįžusi namo, ne tik ką nepasidarė blogesnė, bet, priešingai, dar geresnė—tikra *motinos meile* pamilo savo podukras.

Dostojevskis visa siela buvo nuoširdus žmogus. Tai matom tiek jo raštuose, tiek gyvenime, tiek visuomeninėse idėjose. Jis yra geresnis rašytojas—menininkas, negu publicistas — politikas. Jo visuomeninių idėjų brangintinas tik patsai pagrindas—Kristaus religija, šiaip gi smulkmenose ir pritaikyme yra daug netikslumų, kai kur net paviršutinumo. Kaipo Rusijos žmogus jis turėjo tipingų rusams prietarų, sakysim, negalėjo ramiai kalbėti apie katalikybę ir popiežių. Bet tai bus ne jo asmens kaltė, o grelčiau gyvenimo atmosferos dalykas.

Ypatingas jo nuopelnas yra atskleidimas žmogaus sielos, pabrėžimas religinio ir tautinio bei liaudies prado Rusijos, na, ir kiekvienos tautos gyvenime plus evangeliškas nuoširdumas. Sunku įspėti, del kurio tų dalykų jo tautiečiai ypatingai jį pagerbė, kai jis 1881 m. sausio 28 d. atsiskyrė nuo šio pasaulio. Tur būt, jo nesukta, žavinga siela buvo kalta, kad, kai jo karstas naktį buvo šv. Dvasios bažnyčioje, visą laiką giedojo psalmes... studentai. Būtų giedoję vienuoliai, bet jie nedavė. Tai matydamas Peterburgo metropolitas stebėjosi: juk tie studentai yra ateistai, bent visi taip sako...

Dostojevskis, buvęs gilus krikščionis, ir gyvenimą baigė krikščioniškai. Atliko išpažintį, priėmė komuniją, žmonai liepė skaityti Šv. Raštą. Pasišaukęs vaikelius, liepė jiems iš evangelijos perskaityti apie sūnų paklydėlį.

Panaudoti veikalai:

1. Aimée Dostoiewsky, Vie de Dostoiewsky pär sa fille. Paris, Éditions Émile—Paul Frères 1926.
2. Dnevnik Pisatelia.
3. Encyklopedičeskij Slovar. T-vo „Br. A. i J. Granat i Ko", 7-oje izd.
4. Encyklopedičeskij Slovar. Brokgauza i Efr. Petera 1893.
5. Meyers Lexikon. Leipzig 1925.

Mūsų jaunesniųjų draugų kursai Panevėžy.

Š. m. vasario m. 20-21 d. Panevėžio at-kų rajono valdyba surengė jaun. at-kų kursus. Dalyvavo 13 šeduviškių, 6 ramygališkiai, 6 krekenaviškiai, 2 iš Kupiškio, 3 uteniškiai ir daug panevėžiškių. Kursistų tarpe matyti 4 Panevėž. raj. vald. nariai: stovi kairėj J. Beinoris, sėdi J. Jokubka, D. Urbas ir J. Laučka. Kursai pavyko. Jaunesnieji vadai pasiryžę dirbti (skaityk š. m. „At". 2-3 Nr. 152 psl.)

Z. Kaušas

Kelios pastabos abiturientams del studijų

Paskutiniaisiais metais, baigdami gimnaziją, moksleiviai ima galvoti apie studijų pasirinkimą. Visa eilė klausimų, liečiančių specijalybės reikalą, staiga ant jų užgula, iš kurių kartais sunku ir išsinarplioti. Tiems, kurie jau yra „pašauktieji“ prie vieno ar kito dalyko, jei aplinkybės kelio nepastoja, klausimas yra ir išspręstas, bet daug daugiau rasime tokių, kurie neparodo aiškių gabumų vienai ar kitai sričiai. Todel kyla klausimas, kaip iš tokios būklės išeiti? Čia tenka nemaža atsižvelgti į laiko ir aktualumo reikalavimus.

Iki šiol nemaža at-kų dalis, baigusių gimnazijas, studijoms rinkdavosi humanitarinius mokslus. Daugiausia stodavo į Teol.-Filosofijos fakultetą (ir kiek mažiau į Humanitarinių Mokslų). Juk būti gerais mokytojais tų viduriniųjų bei aukštesniųjų mokyklų, kuriose patiems teko mokytis ir per jas katalikiškai auklėti jaunimą, kiekvienam at-kui yra geriausias dalykas, nes visi žino, kokios reikšmės krašto ateičiai turi gerai pastatytos mokyklos. Baigusių gimnazijas at-kų šia kryptimi daugiau ir eita.

Pasižiūrėkim į tuos fakultetus, iš kurių turi išeiti būsimi mokytojai.

1927 m. rudenį Teol-Filosofijos fakultete iš viso buvo 362 studentai. Humanitarinių Mokslų fak. — 661. Iš viso 1023 studentai. Prie šito skaičiaus reikia dar pridėti, tur būt, visą matematikos—gamtos fakultetą, kurio bent dauguma studentų ruošiasi būti matematikos, fizikos ir gamtos mokslų mokytojais. Jame 1927 m. rudenį buvo 335 stud. Trijuose fakultetuos gausime 1358 stud. Jei dar pridėsime šiek tiek iš teisių fakulteto, iš kurio klausytojų taip pat galima laukti mokytojų (pav. spec. dalykai komercinėse mokyklose — buhalterija, korespondencija, visuomenės mokslas ir k.), tai galėsime, tur būt, šį skaičių pakelti iki 1500.

Tiesa, ne visi trijų pirmųjų fakultetų studentai ruošiasi tiesioginiai dirbti pedagoginį darbą, ne visi iš jų studijuoja universitete prie savo specijalybės dar pedagoginius dalykus, be kurių ateityje nebus galima dirbti mokytojo darbas, bet vis delto pririnksime iki tūkstančio, kas tikrai gali patenkinti mokytojų reikalą mokykloje.

Teolog.-Filos. fakultete at-kai sudaro beveik visus studentus, nes iš kitų tautybių čia esama vos 0,3% (lietuvių yra—99.7%). Ne maža jų yra teisių fakultete, nes ir pats fakultetas gana didelis (1176), nors lietuvių jame yra tik 66,8%. Mažiausiai at-kų esama pritaikomųjų realinių mokslų fakultetuose. Čia ir lietuvių skaičius nedidelis. Paimkime medicinos fakultetą. Lietuvių tėra

vos 49,5%. Žydai sudaro beveik antra tiek — 45,7%, nors jie valstybėje su lietuvias santykiuoja—1:11 (Žydų—7,6%, lietuvių—83,9%). Jau tai vaizdžiai rodo, kaip šią būklę d a b a r reikia gelbėti.

Žinoma, žydai smelkiasi ten, kur randa materijališko išrokavimo, kur pelningiausias dalykas. Medikų vargu kuomet bus per daug: vienas dalykas — tai baigimas medicinos mokslų yra sunkesnis ir reikalauja bent 6-rių metų, antra—juo žmonės kultūrės, juo mažiau galės įvairiose ligose ir nelaimėse be gydytojo apsieiti. Todel svetimtaučiai tai gerai apskaito.

Šiais metais, pav., žydų per pirmąjį ir antrąjį kursą yra 70 stud. (iš viso medicinos fakultete 664 stud.), odontologų žydų apie 50%, formaceutų, berods, dar didesnė dalis. Tik veterinorių pirmame kurse 4. Pirmame kurse at-kų esama vos 20 žmonių. Aukštesniuosiuose kursuose tik po keletą.

Taigi, jei norime eiti į gyvenimą, apimdami visas sritis ir turėti visur savo atstovų, neužmirškime ir šio dalyko. Medicinos mokslam studijuoti, žinoma, dauglau reikia turėti materijališkų išteklių, nes per penkerius metus tik studijomis praverčiamas visas laikas. Todel kartais ne vienas mūsų tautiečių, įstojęs į medicinos fakultetą, už vieno antro mėnesio, ar semestro, turi jį mesti.

Kas pasakyta apie medicinos fakultetą, kiek mažesniame maštabe galima pakartoti ir apie technikos fakultetą ir teisių fakulteto politinės ekonomijos skyrių. Technikos fakulteto studentų yra 366 Žydų—20,9%, vokiečių rusų lenkų—8,5%. Kiti lietuviai (70,6%). At-kų skaičius tačiau nedidelis.

Atskirai reiktų pakalbėti apie Dotnuvos akademiją. 200 studentų joje nėra dar didelis skaičius, o mes patys gerai žinome, koks yra reikalas kelti mūsų žemės ūkį.

Lietuviams, ypač šiuo laiku at-kams, reikia dauglau imtis praktiškųjų mokslų ne vien del to, kad svetimtaučiai ypač į juos grūdasi, bet ir del to, kad to r e i k a l a u j a d a b a r p a t s g y v e n i m a s.

Mes labai pamažu tegalėsime kelti savo švietimą, nors turėsime ir ne maža gerų liaudies ir vidur. bei aukšt. mokyklų mokytojų, j e i n e t v.i r t ė s i m e e k o n o m i š k a i. Pav., liaudies mokyklų dabar turime 2300 su viršum su 3254 mokytojais. Sakoma, kad paskutiniųjų esama jau beveik pakankamai, bet ar užtenka tokio mokyklų tinklo ir tokio skaičiaus mokytojų priverstinam visuotiniam mokymui? Ne! O jų skaičių greit didinti negalime del to, kad nėsama tiek daug lėšų. Na, o gimnazijų ir vidurin. mokyklų skaičių, remiantis lėšų trūkumu ir dar kitais sumetimais, jau norima mažinti.

Ne kartą nusiskundžiama, kad skursta mūsų knyga, nekalp tarpsta literatūra vien del to, kad materijališki reikalai pastoja kelią. Todel dabar jau yra atėjęs laikas imti kelti kraštą ekonomiškai bei materijališkai, bet tik tam, kad paskui sustiprėtų k u l t ū r i š k a i. Nėra pas mus aukštosios komercijos mokyklos (ją nebent

gali iš dalies atstoti teisių fakulteto politinės ekonomijos skyrius), o komercijos studijavimas lietuviams dabar yra labai aktualus dalykas.

Būtų labai sveikintina, kad atsirastų iš mūsų tarpo su iniciatyva ir drąsiu užsimojimu žmonių, kurie baigę technikos, komercijos ar kitus kokius gretimus mokslus, imtų patys didintų silpnai dar išsiplėtusią mūsų pramonę bei prekybą. Todėl pažymiu, kad tie dalykai mums dabar yra aktualūs ir laikas tais klausimais abiturientams pagalvoti.

A. †a. Aleksas Kazanavičius

1928 m. vasario mėn. 19 dieną 19 val. aprūpintas šventais Sakramentais atsiskyrė su šiuo pasauliu A. Kazanavičius. Jis pirmą mokslą gavo Kriaunų pradžios mokykloje. Toliau mokėsi Zarasų progimnazijoje. Baigęs progimnaziją, kurioje mokėsi tik vienerius metus, stoja ten pat į dvejų metų mokytojų kursus. Juos baigia gerais pažymiais ir per visą vasarą ilsisi savo mylimoje tėviškėje. Po atostogų Aleksas važiuoja į Panevėžį į III-jį mokytojų seminarijos kursą. Panevėžy Aleksas jautėsi neblogai, nors kartais skųsdavosi, kad mokytis sunku, bet mokėsi gana gerai. Kalėdų atostogų parvažiuoja jau gerokai išbalęs. Po atostogų jis vėl važiuoja į Panevėžį, jo sveikata susilpnėja. Liga buvo ilgai negydoma. Aleksas per visus mokslo metus Zarasuose taip pat ir Panevėžy buvo pavyzdingas, ištikimas doras ir mandagus vaikinas ir uolus ateitininkas. Jį mylėjo ir moksleiviai ir kaimo žmonės.

Gimė 1908 m. lapkričio mėn., Rokiškio apskrity, Kriaunų valsčiuje, Kriūgiškio kaime.

Nuliūdęs B-kas.

Ateitininkų ceremonialo statutas

I. **Pasisveikinimas.** Visi ateitininkai sveikina viens kitą. Sveikinamasi įprastu būdu, kaip reikalauja mandagumas. Jaunesnieji sveikina vyresniuosius.

P a s t a b a I: Ateitininkų org-joj vyresniškumas taip suprantamas: jauniausieji — mokslеivіai, vyresnieji — studentai; sendraugiai — vyriausieji organizacijos nariai.

P a s t a b a II: Be paprasto sveikinimosi (kepurės pakėlimo ir kt.) jaunesnieji sveikindami vyresniuosius gali sveikinti dar žodžiu „sveikinu"; vyresnysis atsako „sveiks". Lygus lygų gali sveikinti žodžiu „sveikas"; pastarasis sako taip pat: „sveikas".

II. **Kreipimosi būdas.** Ateitininkai, kreipdamiesi į sau lygius org-jos narius, vadina juos draugėmis-ais, vyresniuosius Tamsta, jūs; jeigu kreipiantis į ką nors norima kartu pareikšti didesnė pagarba, prie paprasto kreipimosi galima pridėti žodis gerbiamasis-oji: gerbiamasis-oji drauge, sendraugi-e.

III. **Įstojimo į at-kų org-jas ceremonialas** (bendras mokslеivіams, studentams ir sendraugiams). Šaukiamas iškilmingas posėdis, vėliavai-oms dalyvaujant. Pirmininkas sveikina naujai stojančius į org-ją narius. Kitos kalbos. (Gali kalbėti vienas naujai stojančių vardu). Iškilmingas ateitininkų garbės pažado skaitymas. Pagerbiama vėliava. Visi pasirašo knygoje ir pasisveikina su pirm-ku, kuris prisega org-jos ženklelį. Paskutinis pirm-ko žodis. At-kų himnas. „Gaudeamus" (privalomas tik studentams).

IV. **Išleidimas iš organizacijos:** a. mokslеivių, b. studentų. Šaukiamas iškilmingas posėdis. Pirmininkaująs sveikina mokslus baigusius. Kitos kalbos. Išleidžiamųjų atstovo kalba. Išleidžiamieji atsisveikina pirm-ką, kurs prisega jiems rūtos šakelę (kair. krūtinės pusėj), ir kiekvienas pasirašo knygoje (gali užrašyti ir atskiras mintis). At-kų himnas ir „Neapleisk Aukščiausias". Po himno gerbiama vėliava ir atsisveikinama kolektyviai.

V. **Iškilmingi susirinkimai.** *1. Prezidiumas.* a. Garbės prezidiumas užima dešinį stalo sparną. Garbingiausias narys sėdi vidury, kiti jo dešinėje; b. susirinkimo prezidiumas užima kair. stalo sparną.

P a s t a b a: Jei susirinkimo prezidiumas gausus, garbės prezidiumas užima stalo vidurį.

2. Vėliavos. Vėliavos laikomos dešinėje ir kairėje prezidiumo pusėj. Garbingiausioji vieta laikoma dešin. prezidiumo pusėj, kita kairėj, III-dešin., IV kairėj ir t. t. Jei vietos maža ir salės platumas neleidžia taip vėliavų sustatyti (t. y. į vieną eilę), jaunesnės vėliavos sustatomos prieš vyresniąsias, t. y. nuo pre-

zidiumo gilyn į salę: vyresnės vėliavos lygiagretės su prezidiumu, o jaunesnės prieš jas. Vyriausioji at-kų vėliava laikoma estradoje už prezidiumo.

SCHEMA I:

o
Vyr. vėliava

V III I | Prezidiumas | II IV VI ir t. t.

SCHEMA II:

o
Vyr. vėliava

III	I	Prezidiumas	II
Moksl. S-gos vėliava	Sendr. S-gos vėliav.		Stud. S-gos vėliav.
3 2 1	2 1		1 2
6 5 4	- - - -		3 4
			5 6
• • • • sendr. vėliav.			- - - - - -
moksl. vėliavos			stud. vėliavos

Garbės nariai ir svečiai sėdi pirmose eilėse. Pritarimas kalbėtojams reiškiamas priimtu būdu. Atskirais atsitikimais pritarimas gali būti reiškiamas sutartinu „valio“ 3 kart.

VI. Viešas pasirodymas. 1 *Eisenos*: a. Bažnytinės procesijos, b. Laidotuvės, c. Ateitininkų demonstracijos, d. Bendros demonstracijos. Visose eisenose, išskyrus at-kų organizacijos demonstracijas dalyvauja joms skirtose vietose. Ateitininkų eisenos šiaip tvarkomos: 1. Moksleivių Sąjunga, 2. Studentų Są-ga, 3. Sendraugių Sąjunga. Eisenos pryšaky Vyriausioji vėliava ir Vyr. Valdybos nariai. Sąjungų pirmose eilėse eina jauniausios organizacijos, toliau vyresnėsės. Vyresniškumą nustato S-gos Valdyba, atsižvelgdama į or-jos įsisteigimą. Einama eilėmis po 2, 3 ar 4 šia tvarka:

SCHEMA III:

Orkestras.	- - - - - - - - -	x — organizacija
10 žingsnių tarpas.	x organizacija	10 ž. tarpas
Vyr. Vėliava	10 ž. tarpas	Sendr. S-gos vėliava
10 ž. tarpas	Stud. S-gos vėliava	10 ž. tarpas
Moksl. S-gos vėliava	10 ž. tarpas	I organ. vėliava
10 ž. tarpas	I organiz. vėliava	3—5 ž. tarpas
I organiz. vėliava	3—5 ž. tarpas	I organizacija
5 ž. tarpas	I organizacija	5 ž. tarpas
I organizacija	5 ž. tarpas	II organiz. vėliava
5 ž. tarpas	II organiz. vėliava	- - - - - - - - -
II org. vėliava	3 ž. tarpas	x organizacija
3 ž. tarpas	II organizacija	Orkestras.
II organizacija	- - - - - - - - -	

P a s t a b a: Žibintuvai eisenose nešti leidžiama, jeigu eisena daroma vakare. Jeigu yra didelis vėjas, žibintuvų turi būti mažiau ir jie nešami kiek nuošaliau, ne pačių išsirikiavusių eisenos dalyvių.

2. *Tvarkdariai.* Jiems nustatomi šie ženklai: a. Vyriausias eisenos tvarkdarys turi prisisegęs ant kairiojo peties raudono šilko kaspino (8 cm. pločio) bantą, kurio palaidi kabantieji galai turi 60—70 cm. ilgio; b. Sendraugių S-gos tvarkdarys tokio pat pločio ir ilgio bantą ant kair. peties, tik geltono šilko kaspino, c. Studentų Sąjungos tvarkdarys turi prisisegęs ant kair. peties geltono — raudono kaspinų (po 4 cm. pločio kiekv. spalvos) bantą palaidais galais 60 cm.; d. Moksleivių S-gos tvarkdarys— ten pat, geltono — žalio šilko kaspinų (po 4 cm. pločio kiekv. spalvos) bantą, kabančiais galais 60 cm. ilgio. Organizacijų, priklausančių tai ar kitai Sąjungai, tvarkdariai turi tos pat Sąjungos tvarkdario ženklo spalvų ženklus, bet kaspinai dvigubai siauresni, kabantieji laisvi galai 30 cm. ilgio ir bantas prisegamas kair. krūtinės pusėje. Tokiu būdu sendraugių organizacijų tvarkdarių ženklai geltoni (kaspino plotis 4 cm.), studentų geltonai —raudoni (abiejų spalvų kaspinų plotis po 2 cm.), moksleivių geltonai—žali (abiejų spalvų plotis po 2 cm.).

P a s t a b a: Jeigu ateitininkų eisenoje dalyvauja kelios organizacijos ir yra keli tvarkdariai, vyriausias tvarkdarys dėvi ant peties tos S-gos ženklą, kuriai jis priklauso, nors vadovautų ir jaunesnės S-gos or-jų eisenai.

3. *Pamaldos.* a. Bažnyčioj. Jei pamaldos laikomos bažnyčioj, visos organizacijos, įėjusios į bažnyčią, užima joms skirtas vietas, o vėliavos sunešamos prie altoriaus. Bažnyčioje moksleivių organizacijos užima kair. sendraugiai viduri studentai deš. pusę kaip parodyta schemoje IV.

SCHEMA IV:

Altorius.

o

Vyr. vėliava

o	o	o
Moksl. S-gos vėliava	Sendr. S-gos vėl.	Stud. S-gos vėliava
o o o o o	o o o	o o o o
o o o o o	o o o	o o o o
Moksl. vėliavos.	Sendraug. vėl.	Stud. vėliav.
Moksleivių S-gos organizacijos	Sendraugių S-gos organizacijos	Stud. S-gos organizacijos

Kai pamaldos laikomos ore, vėliavos sustatomos pusračiu prie altorių, o org-jos rikiuojasi už savo vėliavų (žiūr. sch. V).

SCHEMA V:

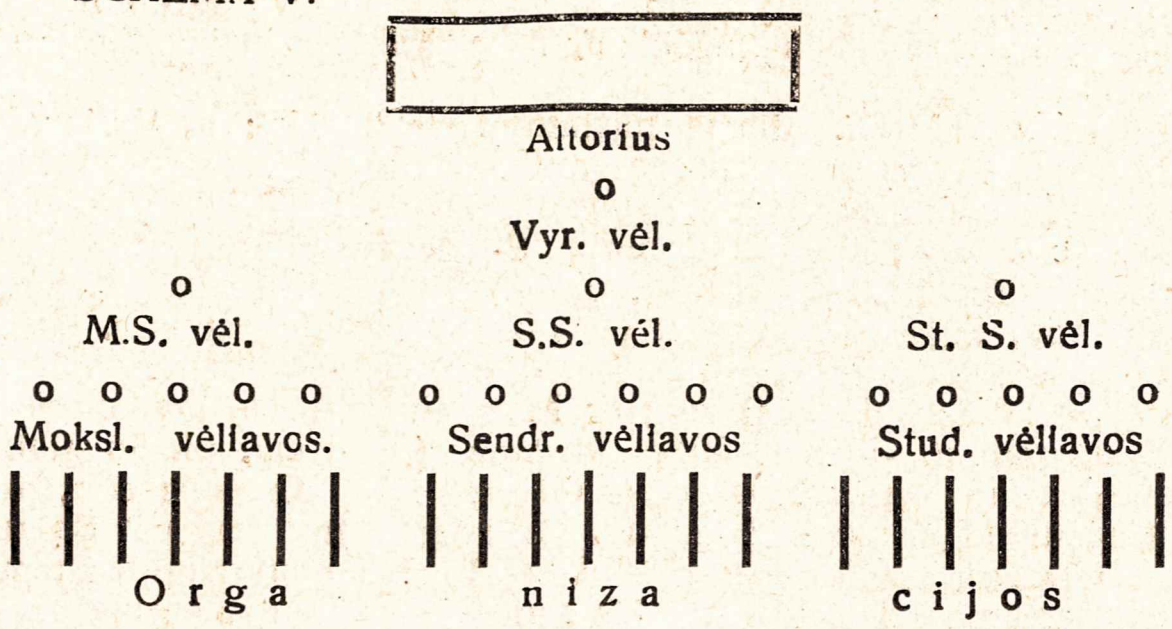

VII. Vėliavos. a. V ė l i a v o s d y d i s gali būti įvairus. Moksleivių vėliavų dydis turėtų buti mažesnis, negu studentų ir sendraugių. Ilgio pločio santykis gražiausias maždaug šių santykių tarpe. 4:7 iki 1:2, bet gali būti imami ir kraštutiniai čia paduodami santykiai: 4:7 ar 1:2, nebūtinai jų vidurys; b. V ė l i a v o s m e d ž i a g a gali būti įvairi; tai priklauso nuo noro ir organizacijos išgalių; c. S p a l v a. Sendraugių organizacijų vėliavos geltonos (auksinės) spalvos, studentų—raudonos, moksleivių — žalios. Šios spalvos turi būti geroji vėliavos pusė, t. y. žiūrint nuo koto į vėliavos galą — dešinioji pusė. Antroji pusė gali būti arba tos pat spalvos arba kitų spalvų kombinacija, bet visa antroji vėliavos pusė ištisai, negali būti kitos S-gos spalvos, sakysim, moksleivių vėliavos geroji pusė turi būti žalia, bet antroji pusė negali būti raudona, arba geltona, nes tai yra studentų ir sendraugių spalvos. Antroji pusė tegali būti suderinta iš kelių spalvų. Jei kita pusė yra raudonos ir geltonos spalvų, tai kiekvienos gali būti ne daugiau, kaip $^1/_2$ vėliavos dydžio. Tas pat privaloma ir kitų sąjungų organizacijoms; d. E m b l e m a. Ateitininkų emblema turi būti visose naujai gaminamose vėliavose. Jeigu galima, reikia išsiūti ir jau seniau įsigytose vėliavose. Emblema turi būti išsiūta gerojoj vėliavos pusėj. Be šios emblemos, gali būti išsiūta ir organizacijos emblema, jeigu tokią organizacija turi; e. Š ū k i s leidžiama pasirinkti bet koks; bet jis negali būti priešingas ateitininkų dvasiai, Šūkis „Visa atnaujinti Kristuje“ būtinai įrašomas tik Vyriausioje vėliavoje ir Sąjungų vėliavose; f. K o t a s gali būti įvairios medžiagos ir ilgio. Moksleivių organizacijų vėliavų kotas neturi būti ilgesnis, kaip 2 mtr. 80 cm. Viršutinė koto dalis gali būti metalinė, medinė, bronzuota ir t. t.; g. K i t i p a g r a ž i n i m a i. Sniūrai, kutai, apvedžiojimai priklauso nuo skonio ir org-jos išgalių. Atskirose org-jose gali būti įvairūs spalvų atspalviai.

2. *Vėliavos pašventinimas.* Vėliavą šventindama organizacija gali pakviesti kūmus, kurie per pašventinimą, laiko vėliavą (žinoma, vėliavą gali laikyti ir organizacijos valdyba bei nariai). Prieš pašventinimą vėliava įnešama bažnyčion susukta, gulščioj padėty. Atnešus vėliavą į vietą, kurioje bus atliekamos pašventinimo apeigos, valdyba perduoda ją kūmams. Prieš pat pašventimą vėliava išsukama ir pastatoma ant grindų, bet ne statmeniškai, palenkta. Taip ji turi būti pašventinimo apeigų metu. Po pašventimo vėliava atsitiesia ir kūmai perduoda ją valdybos pirmininkui. Pirmininkas, paėmęs vėliavą, palenkia ją prieš altorių, o vėliau lenkiasi kitoms dalyvaujančioms pašventime vėliavoms. Visos vėliavos lenkiasi naujai pašvęstai vėliavai, paliesdamas kotų viršutiniais galais naujai pašvęstos vėliavos koto galą. Vėliavos atsitiesia. Pirmininkas arba pats laiko vėliavą per pamaldas arba perduoda kitiems tam reikalui skirtiems asmenims. Visos vėliavos palydi naujai pašvęstąją vėliavą ir eina kas sau (arba kur susitarta).

P a s t a b a: Vėliavos pašventimo metu nariai tos org-jos, kurios vėliava šventinama, užima arti altoriaus bažnyčios vidurį (žiūr. schema V).

SCHEMA VI:

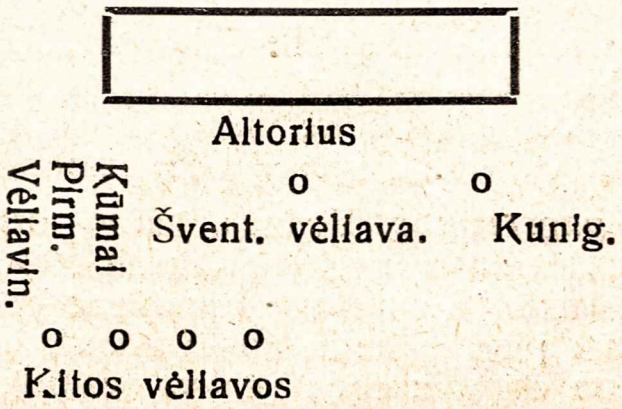

3. Vėliavos vieta. Vėliava laikoma org-jos valdybos žinioje po užraktu.

4. Vėliavininkai. Vėliavai nešti org-ja skiria 3 asmenis. Jie turi būti tamsiais rūbais ir baltomis pirštinėmis.

5. Vėliavos dalyvauja: a. Savo org-jos iškilminguose susirinkimuose, o taip pat konferencijose (tos s-gos, kuriai org-ja priklauso , ir bendruose) ir kongresuose. Vėliavų dalyvavimo laiką nustato organizatoriai; b. Laidotuvėse: 1 savo narių, 2. at-kų ne tos org-jos narių, jeigu jie yra mirę org-jos veikimo rajone, 3. At-kų vadų ir Tautos darbininkų; c. procesijose; d. eisenose, demonstracijose.

P a s t a b a: Jei siunčiama delegacija į laidotuves, pageidautina, kad ji vyktų su vėliava.Visos vėliavos užima vietas prie

karsto, vyresniškumo atžvilgiu joms priklausančias (žiūr. schema VII). Vyresnė vėliava užima garbingesnę vietą. Svečių (tos pat s-gos) vėliavai užleidžiama garbingesnė vieta. Tos org-jos vėliava, kurios narys laidojamas, stovi karsto gale (arčiau bažnyčios durių).

SCHEMA VII:

Altorius.

o
Vyr. vėliava.

o Moksl. S. vėliava.

o Sendr. S. vėliava.

o Stud. S. vėliava

IV II I III
VII VI V VII
XII X IX XI

o
Vėliava, kurios narys laidojamas.

P a s t a b a prie schemos VII: Jei vyr. vėliava nedalyvauja, jos vietoje vyr. Sąjungos vėliava arba tos sąjungos, kuri laidotuvėse dalyvauja. Jeigu nėra nė vienos s-gos vėliavos, vyr. vėliavos vietoje stovi vyresn., dalyvaujančių iškilmėje, vėliava.

6. *Vėliavos pagerbimas.* Vėliava, kaipo organizacijos simbolis ir jos garbės ženklas, gerbiama visų ateitininkų; a) del to at-kai, sutikę bet kurios ateitininkų organizacijos vėliavą turi ją sveikinti. Sveikinasi įprastu būdu nusilenkiant, nusiimant kepures; b) jei išskleista organizacijos vėliava pasitinka kitą ateitininkų vėliavą, — vėliavos sveikina viena kitą nusilenkdamos apie 60° kampu atstume ne mažesniam, kaip 10—15 žingsnių. Tada atskiri organizacijos nariai pro šalį einančios vėliavos atskirai nesveikina; c) jei vėliava įnešama į susirinkimo salę ir jau ten yra viena ar daugiau vėliavų, pirmoji nepriėjusi savo vietos sustoja, pasveikina esančias salėje vėliavas ir stoja į savo vietą; d) įnešant vėliavas į salę ir išnešant ateitininkai pagerbia atsistodami; e) jei vėliava nešama išskleista, bet organizacijos nelydima, ją visumet turi lydėti vėliavininkai, kaip kad lydi ir kituose iškilminguose atsitikimuose.

P a s t a b a: Išskleistos vėliavos negalima palikti be palydovų.

7. *Vėliava gerbimas.* Vėliava gerbia nusilenkdama. Tai yra organizacijos aukščiausias pagerbimo ženklas. Del to vėliava palenkiama tik svarbiais, iškilmingais atsitikimais: bažnyčioj, mi-

nint mirusius ar gerbiant didžių Tautos, Bažnyčios ir Ateitininkų asmenų atminti per jiems paminėti suruoštas iškilmes: a) B a ž n y č i o j. Vėliavininkai įnešę vėliavą bažnyčion sustoja, pakreipia vėliavą didžiojo altoriaus link maždaug 60⁰ kampu, palenkia į kairę ir į dešinę ir eina į savo vietą. Tą pat daro išeidami iš bažnyčios. Palaiminimų metu (šv. Mišioms baigiantis, prieš dalysiant šv. Sakramentą) vėliavą palenkiama 60⁰ k. Per pakylėjimą ir palaiminimą šv. Sakramentu vėliava palenkiama 90⁰ k., b) I š k i l m i ų m e t u. Pagerbiant mirusių atminimą vėliava palenkiama 60⁰ k.

P a s t a b a I. Atsisveikindamos su savo nariais ar kitais asmenimis, kurių laidojime dalyvauja, at-kų vėliavos, leidžiant karstą duobėn nusilenkia tiek, kad pasiekia karstą ir palydi leidžiamą karstą į duobę.

P a s t a b a II: Vėliavininkai tų org-jų, kurios turi savo uniformą, arba jeigu jie dėvi prie vėliavos specialinę uniformą, laikydami vėliavą kepurių nenusiima. Kepurės nusiimamos ir lenkiamasi tik per pakylėjimą ir per palaiminimą šv. Sakramentu. Kai šv. Sakramentas išstatytas, vėliavininkai įeidami nusiima kepures, sustoja prieš altorių ir gerbia vėliava.

VIII. Gedulo ženklai. 1. *Gedula dėvima*: Tautos, at-kų, savo org-jos gedulo dienomis. Gedula reiškiasi: a. Vėliavoj. Gedulo metu prie vėliavos koto (viršuj vėliavos virš. krašto,) pririšamas juodo krepo kaspinas (25—30 cm. pločio, vėliavos nusvirimo ilgio). Prikabinimo vietoj iš to paties kaspino surišamas bantas. b. Uniformoj. Be vėliavos gedulą dėvi kepurėse tie at-kai, kurių org-jos turi savo uniformą. Čia ar kepurės lankelis, ar visa kepurė padengiama juodu krepu, taip pat ir at-kų ženklelis. Gedulo metu, o ypač per gedulingas iškilmes, visi at-kai turi dėvėti tamsius (kiek tai galima) rūbus. Tai neliečia tų narių, kuriems yra nustatyta mokslo ar kitos kurios įstaigos privaloma uniforma.

2. *Kas ir kaip ilgai gedulą nešioja.* a. Mirus kurios nors org-jos (kuopos, korporacijos, skyriaus) nariui, gedulą dėvi tos org-jos nariai 3 dienas (laidotuvių dieną ir 2 dienas po laidotuvių); b. Sąjungos pirm-kui mirus — tos sąjungos nariai dėvi gedulą 5 dienas, kitų sąjungų nariai laidotuvių dieną; c. At-kų vadui mirus, gedi visi at-kai 8 dienas; d. Kitais atsitikimais gedula nešiojama Vyriausiojo Vado parėdymu.

IX. **Vainikai.** Vainikai pirkti neprivaloma. Jeigu gedulingoj eisenoj yra vainikų,—jie nešami pirmiausia, paskui eina organizacijos su vėliavomis ir karstas.

X. **Garbės sargybos.** Prie karsto ir per laidotuves abejose karsto pusėse org-jos gali statyti garbės sargybas. Tokios sargybos skaičius 6—10 žmonių. Jiems privaloma dėvėti tamsūs rūbai ir juodos pirštinės.

XI. Sveikinimasis su aukštais asmenimis. At-kų eisena, norėdama pareikšti pagarbą ypatingai žymiems asmenims, pasitikdama ir palydėdama mosuoja kepurėmis ir šaukia „valio“. Mergaitės mosuoja rankomis ar nosinėmis.

XII. Ženkleliai. At-kų ženkleliai galima nešioti visuomet. Iškilmėse nešiojimas privalomas. Ženkleliai prisegami kairėj krūtinės pusėj. Vyrai sega ant švarko atlapo. Ant palto ženklelis segti negalima.

XIII. Šio statutó privalo laikytis visos Ateitininkų Federacijos organizacijos ir nariai.

Pastaba: Paįvairinimai, neprieštaraują esminiams statuto nuostatams, yra leidžiami.

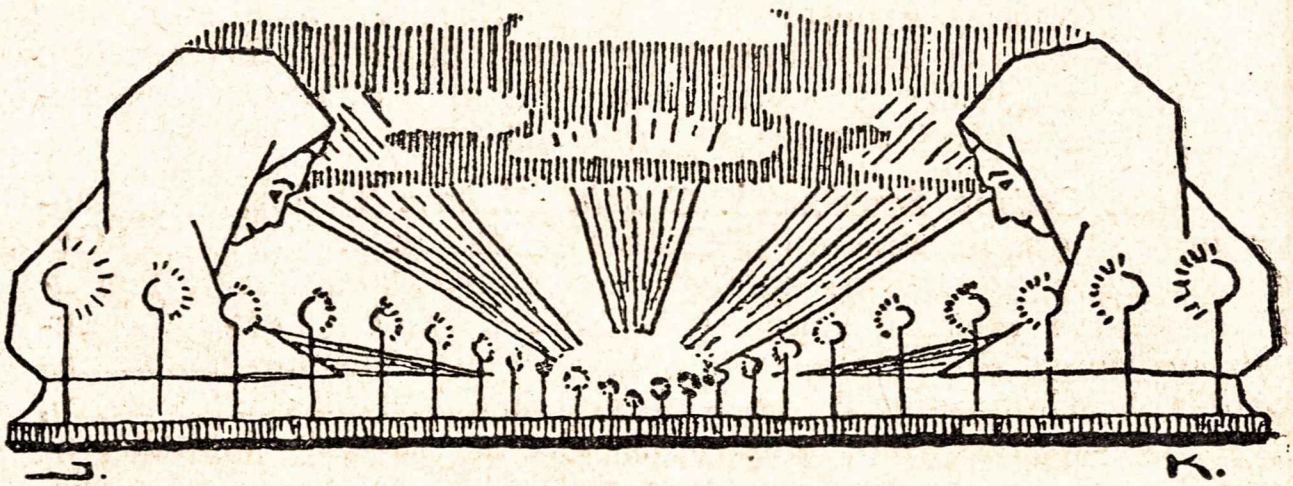

Jaunųjų žiedai

Antakutis

Laiškas iš mano klasės

Mano klasėje yra nei daugiau, nei mažiau, kaip trisdešimt trys mokiniai. Taigi, šiokių ar tokių, viso trisdešimt trys galvos. Viso šešiolika galvų ilgais plaukais, o septyniolika — trumpais. Moteriška giminė turi savo dvidešimt atstovų, o vyriškoji tik trylika. Trylika—toks jau nelaimingas skaičius. Už tat mes, tie trylika, daugiau ir nukenčiame, kaip toji dvidešimtis.

Turime vieną jauną mokytoją. Jisai mūsų klasės vedėjas. Gal nustebsite, kam aš čia viską pasakoju, juk kiekvienoje klasėje visokių galvų ir kiekviena klasė turi savo vedėją. Bet prašau kantrybės. Vakar buvo toks įvykis, kad aš negaliu nutylėti nepapasakojęs. Mes pertraukos metu truputį paišdykavome. Ne taip jau daug—vieną berniuką krikštinome rašalu... Toks krikštas

turėjo būti garbingas, nes mes jį krikštinom labai skambiu „auksaburnio“ vardu. Jis buvo „auksaburnis“ ne todel, kad turėjo aukso burną ar gražiai kalbėjo, bet todel, kad jis perdaug kalbėjo: jis kiekvieną mūsų žingsnį išduodavo mokytojams. Dar krikšto apeigos nepasibaigė, o čia įžengia klasės auklėtojas... Žurnalas jam iškrito ir tik rankom mosavo, nežinodamas, ką sakyti. Mes tyliai nuleidome galvas ir stovėjome suoluose. Visos mūsų blusos išmirė, ir laukėm greičiau, kada perkūnas trenks. Nieko nebuvo girdėti, tik mūsų naujas „auksaburnis“ verkdamas gaikščiojo. Laukėm kada trenks. Bet vietoj trenksmo, mes išgirdom malonų balsą:

— Kas tai padarė?

— ?!

— Na, mano mieli, jei nesakote, pasiliksite šiandien valandą po pamokų. Sėskitės.

Ir pradėjo pamoką. Tik liepė „auksaburniui“ nusiprausti. Po pamokos tvarkdarių teiravosi įvykių smulkmenų. Paskui pasakė, jog dar pasikalbėsime. Paskutiniai žodžiai sukėlė nerimo.

Atėjo ir bausmės valanda. Į klasę tyliai, labai rimtu veidu, įžengė vedėjas. Atsisėdęs, jis ėmė mums pasakoti... Ką? Manot, kad barė? Nebarė, bet nė vieną nepagyrė... Jis kalbėjo apie švarumą... Tos mintys, pasakytos šitose aplinkybėse, man labai įstrigo galvon. Jų nenutylėsiu, rašydamas šį laišką iš savo klasės.

— Jūs nesenai, — sako, — padarėte tokį darbą, kuris savo esmėje reiškia švarumą, nes per krikštą žmogaus siela apsivalo nuo visokių nešvarumų. Bet šitas jūsų darbas, kaip matėte, sumurzino draugą. Taigi, jūs padarėte darbą, reiškiantį nešvarumą. Žmogaus darbai visumet pasako apie patį žmogų. Geras žmogus padaro daug gerų darbų, o blogas padaro daug blogų darbų. Švarus žmogus viską padarys švariai, o koks apsileidėlis — nešvariai.

— Gerai žinau, kad jūs visi norite būti švarūs, gražiai rėdytis. Bet kiek tų norą parodote savo darbuose? Neimsiu tesiog pavyzdžio iš jūsų klasės, bet paimsiu bendrai mokinį ir mokinę. Ana, klasėje, įsivaizduokite, sėdi mažas Joniukas. Jis, vaikelis, gražiai mokosi, stropus, bet... labai iš viršaus apsileidęs. Jis jau gimnazistas. Veidelis jo gražus, malonus, akutės blizga, gyvybės kupinas. Tokį, rodos, nors prie žaizdos dėk. Bet Jonuką ten negalima dėti — visą žaizdą užterš. Gražūs jo plaukeliai susivėlę, veidelis murzinas, galas nosies varnoms padėjęs lesti..., per kaklą eina demokracijos linija, už kurios niekas nepasiekia—nei muilas, nei vanduo, kakta rašaluota, rankos suteptos, panagėse galima arti ir akėti ir miežių pasėti... Rūbai plėtmuoti, rašalu sulaistyti, alkūnės gerai „nuzalatytos“, kelnės susirangiusios, batai nuo sutvėrimo dienos nevalyti... Tikras džentelmenas...

Arba ten Marytė... Šlaip taip susišukavus, kiek daugiau už Jonuką apsiprausus, suveltais rūbais, kiauromis kojinėmis, iškyl-

pusiais suplyšusiais bateliais, rankytės paliktos Dievo valiai... Tai gražuolė...

Jų knygos, jų sąsiuviniai, jų kambarys... Ant knygų, rodos, kates lakina, ant sąsiuvinių vištas lesina, o kambariuose laiko kitokius sutvėrimus.

Ir štai, paskui, pro tuos nešvarumus skverbiasi visokios ligų bacilos, apsirgdina ir kai ką tiesiog į kapus nuvaro. Nešvarumas—tai visų ligų motina. Jūsų rūbas, tiesa, gali būti prastas, bet turi būti švarus. Vandens dar niekas neperka, todel juo galima laisvai naudotis. O ką bekalbėti apie rankas, veidą? Veidas — tai žmogaus sielos veidrodis. Murzinas veidrodis parodys ir jūsų sielą murziną. Gaila.

— Vienas mokslininkas yra pasakęs, kad žmogus, kuris nemoka švariai nusiprausti, didelių darbų niekad neatliks Ir, tiesa, pridūrė mokytojas, aš dar nė vieno didelio žmogaus nepraustaburnio nemačiau.

— Švariai prauskitės, gražiai rėdykitės, knygų ir sąsiuvinių netepkite, švariai užlaikykite kambarį, gerai batus valykite, ypač jei einate į kitų namus, ir daugiau nebeužsiimsite tokiais darbais, kokį esate šiandien padarę...

Dar daug mums mokytojas kalbėjo, jis papasakojo atsitikimą, kaip švariai apsitaisęs, kiek apiplyšęs, labai neturtingas berniukas pateko į vieno gero pono malonę, kuris jį išleido į mokslus ir didžiu žmogumi padarė. Toji bausmės valanda praslinko visai nejučiomis. Mes, laukę iš pradžių didelės audros, dabar slapta geidėm, kad tokių bausmės valandų būtų daugiau.

Jei mus dar kada nubaus—parašysiu. Tik galiu pridurti, kad rytojaus dieną klasėje buvo šviesiau. Nuo ko? Patys spręskite.

Azima

Sapnas

Prie mano lovos sėdėjo Nastutė ir guodė mane sergančią. Ji pasakojo man visa, kas nauja klasėje įvyko, ką šaukė ko atsakinėti, kokį rašto darbą davė, kaip linksma buvo per fizikos praktikos darbus. —Daug papasakojo.

Aš labai džiaugiausi, kad Nastutė pas mane atėjo. Tris dienas nebuvau klasėje, sergu; man tos dienos taip prailgo, rodos, ištisi metai, kai jau sergu. Laimė, kad mano Nastutė kasdien pas mane ateina ir nuobodumą man išsklaido. Bet ilgėsio nenutildo...

Mano Nastutė ne tinginė. Į mano vieną klausimą ji duoda dešimt atsakymų. Nepamiršo ir Vytauto priminti.

Aš, rodos, pagerėjau išgirdus jo vardą, akys nušvito... Ir stojo man akyseVytauto paveikslas.

Trys ištisos dienos, ilgos pavasario dienos, kai nemačiau jo. Skaudžiai sudejavo širdis, bet nieks jos negirdėjo, nė Nastutė...

Daug prikalbėjus, palinkėjus greit man pasveikti, Nastutė išėjo.

Mano mintys skrido pas Vytautą. Jos žinojo, kur jo ieškoti, žinojo, ką jis dabar veikia, kur yra...

Plačiu žvilgsniu žiūrėjau pro langą, lyg norėdama nors iš tolo jį pamatyti. Bet mačiau tik ateinantį pavasarį.

Lėtais žingsniais saulė žengė į žemę. Visur kvepėjo pirmas pavasario dvelkimas.

Aš visa mačiau, ko nemačiau — tą jaučiau... Gulėjau; akys nukreiptos į langą.

— Ir kas!? nustebau. Ten toli graži pieva... joje žydi daug raudonų ir baltų saulučių, tokių, kaip mano daržely pavasarį žydi... Ten toliau daug mėlynų neužmirštuolių. Ir žiūriu — tąja pieva ateina... kas ?..

— Jis, jis! sakė man širdis.

Nekantriai plakė širdis ir laime nušvito lūpos. O jis linksmas, vieną dainą su pavasariu dainuodamas, skuba per tuos sniego pridraikytus tarpeklius, peršokdamas putojančius upelius.

— Vytautai! iš džiaugsmo sušukau. Ir jis jau buvo pas mane.

Atsisėdo ant tos pačios kėdės, ant kurios nesenai Nastutė sėdėjo ir ramino mane, ne tik ramino, bet ir ilgesį nutildė...

Vytautas atnešė man gražią raudonžiedę saulutę.

— Ji pirma tokia graži pražydo mano daržely — kalbėjo jis.

— Dar ne pavasaris, ir gėlės nežydi— stebėjausi aš.

— Ne pavasaris liepia gėlėms žydėti, bet pražydusios gėlės liepia pavasariui prasidėti, aiškino jis man.

Aš džiaugiausi, turėdama rankoj tą nepaprastą žiedelį.

— Kai tik tu, Aldute, pasveiksi, mudu eisim į tą pievą prisiskinti daug gėlių.

— Vytautai! aš jau sveika — iš džiaugsmo netvėriau.

— Aldute!.. norėjo dar ką pasakyti jis, bet tarė taip jautriai,kad atsimerkiau... ir... pamačiau tik paskutinius saulės spindulius glostančius žemę.

— Ar tu, Aldute, dabar miegojai? Tyliai paklausė manęs mama, pastebėjus mano atmerktas akis.

— Nežinau... tur būt...

Pati nesupratau — kur Vytautas, kur jo padovanotoji saulutė?..

— Tavo veidas buvo tokiu gražiu šypsniu nušvitęs, atrodė, kad tu nemiegojai, o tik juokeisi, kalbėjo mama.

— Tai buvo gražus sapnas! — tyliai atsidusau.

Vilkaviškis.

Knygos ir žurnalai

Victor Hugo. **Amžių legenda**, I tomas. Vertė A. Valaitis. „Vilniaus Aido" leidinys. Vilnius 1927 m. 132 p. Kaina nepažymėta. Knygynuos ima 3 litus.

V. Hugo—stambiausias prancūzų romantizmo atstovas. Prancūzų literatūroj jis — didysis poetiškos formos reformatorius, praturtinęs stilių, davęs naują, retorišką, pilną vaizdų ir metaforų stilių, susidaręs sau naują žodyną. „Beveik kiekvienas Hugo eilėraštis yra „stilistinė puota", sako Dubas. Hugo žymus visuose žanruose: lyrikoj, epe, dramoj, beletristikoj.

Lietuvių kalba V. Hugo raštų labai nedaug teturime. Dramos nė vienos, eilėraščių—beveik nieko. Gausingiausia bus beletristika. Bet ir labai maža: „Jean Valjean" (iš pirmosios dalies didžiulio socialinio romano „Les Misérables"), „Našlaitės vargai" (iš „Les Misérables"), „Klaudijus valkata", „Amžių legenda" — paskutinis didesnis indėlis į mūsų literatūrą.

„Amžių legenda" — poemų rinkinys. Tai žmonijos istorijos apžvalga, paimta pagrindinėse epokose. Randame ir mitų, kuriuos rašytojas kaip gyvus prieš mūsų akis pastato. Hugo nuostabioj vaizduotėj visi sutvėrimai, apie kuriuos jis svajoja, atgyja. Jis regi imperatorius ir sultonus, baisenybes ir šmėklas, minių judėjimą ir kovos triukšmą. Jis regi sudvasintą gamtą judant, kalbant, norint; regi neregima, išreiškia neišreiškiama. Sutemų paslaptingumui, tam kas aukščiau mūsų, visoms neaiškioms pajėgoms jis duoda aiškią, pastebimą, bet drauge paslaptingą formą. Tai tikra haliucinacija; vaizdinga galerija simbolinių paveikslų.

Prieš vertimą įdėta trumpa Hugo biografija ir jo kūrinių sąrašas. Šis vertimas sudaro, gal, tik penktą dalį visos epopėjos, sudėtos iš nedidelių poemų. Pirmiausia poetas piešia vaizdus nuo žmonių motinos levos iki Jėzaus, toliau — dievų ir milžinų gadynę. Po dievų eina karaliai. Pirmasis tomas baigiasi ankstybuoju viduramžiu. Tolesnėse poėmose aprašomas Romos žlugimas, islamas, krikščionių karžygiai, renesansas ir t. t., maždaug, ligi „tautų motinos Revoliucijos". Visas poemas jungia viena mintis — žmonijos pažangos mintis.

Sekdami Hugo idėjas pamatysim, kad jos nestebina savo originalumu, gilumu. Tai vidutiniškos buržuaziškos idėjos. Kiekvieną poėmą paremia politinė ar socialinė idėja: Dievo ar teisybės teigimas, liaudies aukštinimas, karalių ir dvasininkų neapykanta.

Siužetai įdomūs, gyvi. Skaitai ir stebiesi Hugo fantazijos galingumu, vaizdų gausybe.

Prieš vertimą yra Hugo biografija, veikalų sąrašas. Būtų gera, kad vertėjas būtų paminėjęs svarbesnius Hugo kūrybos savumus, tuomet patys kūriniai tampa suprantamesni. Toje įvadoje

yra keletas netikslumų. Tarp romanų randame „Aštuoniasdešimt tretieji“, o turėtų būti „Devyniasdešimt tretieji“ (Quatre-vingt-treize). Veikalą „Les Misérables“ visai be reikalo verčia dvilypiu „Nelaimingi vargšai“. Ir vieno karto užtektų. „Notre—Dame de Paris“ verčiama „Paryžiaus Dievo Motina“, o iš tikrųjų reikėtų „Paryžiaus Dievo Motinos Katedra“. Hugo tam romane vaizduoja garsią Paryžiaus katedrą, o ne Dievo Motiną.

Kadangi V. Hugo raštų grožis metrikos, stiliaus srity, todel jie tinkamai išversti sunku Kas nori pažinti Hugo, jį pažins tik originale. Vertime daug puikių jo raštų savumų dingsta.

A. Valaičio vertime šių trūkumų neišvengta. Čia nerasime skambumo, kurį jauti originale. Skaitydamas originalą, pro žodžius lyg girdi tolimus muzikos aidėjimus, kaip operoj po dainos kartais girdėti tylūs orkestro garsai. Vertime trūksta galingo vaizdingumo, tikros Hugo karalystės. Teisybė, ir vertime stebina šis savumas, bet drauge matyt, kad čia tik maža dalis to, kas yra originale.

Sunku Hugo išversti del jo kalbos turtingumo. Jis reformavo poezijos kalbą, žodyną, davė poezijoj vietos viems žodžiams. Prieš jį, klasikinėj gadynėj, daug žodžių iš poezijos žodyno buvo išguitų, buvo lyg poezijos ir nepoezijos, kasdieninis žodynas. Hugo šioj srity atidarė vartus, pats sukūręs naują poetinę kalbą ir naują eilėdarą.

Vertimo kalba nėra perdaug turtinga. Sunku čia daug ko reikalauti. Tik prisiminkime: V. Hugo laivo sąvokai išreikšti vartoja apie 30 žodžių (navire, frégate...).

Daugely vietų vertimo kalba nėra sklandi, atrodo dirbtinė, pav.:

Nuneški, vėji, knygą šitą
Prancūzijon, kur saulėn pražiūrėjau.
(„Prancūzijai“ p. 3).

Mačiau slėgtuvuose įmygtus
Alsuojančius vos senukus.
(„Karalius piktas“ p. 113).

Originale eilės lyg plaukte plaukia, žodžiai savaime grupuojasi ekspresyviomis eilėmis. Vertime, kad ritmas išeitų, daug kur prikaišiota visai nereikalingų žodelyčių.

Tyli *ta* žemė, *vien* tik jūra nerami (p. 17).
...Adomui ir Jafetui lopšiu buvo *ji*,
Paskui kapu; pražudė Tyrą *ji* rūsti
Net taip, kad nieks jau vietos jo nežino (p. 18)

Įspūdį gadina ir panašių skiemenų susidūrimas.

Virpėjo chore koncer*tų tų* begalinių [p. 26].
Be to, pradė*jau jau* kalbėti [p. 108].

Rimai neįvairūs. Gal, daiktais jau per daug kantičkiniu tonu rimuojama, pav.: stebuklingas — didingas (p. 22), laimingi — didingo — (p. 23), gimiringą — stebuklingą (p. 24), gausingai — drovingai (p. 43) ir t.t.

Bet rasime ir gerai išverstų vietų pav., kad ir šitas:

Ne retà pilys tarpe uolų,
Ne reta bokštuose varpai,
Bet bokštus ir pilis užpuola
Kartu ereliai, vanagai.

(„Karalius peštukas," p. 109).

Vertimas apylaisvis. Žinoma, eilėraščius verčiant, šiuo atžvilgiu daug ko reikalauti negalima, nes pirmoj vietoj svarbiau forma, o paskui turinys.

Gera ir tai, kad vertėjas nepasirinko rašytojo, kurs užkrėstų mus juodų minčių debesiais, stumtų į nusivylimą. Hugo — šviesus rašytojas, optimistas.

Vertimas, nors netobulas, labai pravers mokyklų reikalui. Mokykloje eiti koks rašytojas, kai mokiniai negali jo veikalų pasiskaityti, sausas tuščias darbas.

Prie vertimo reiktų paaiškinimo, komentarų nes mitologijos ir istorijos vardų jūroj dažnai sunku susivokti. Šiuo atžvilgiu to paties vertėjo „Ponas Tadas" tobulesnis.

Galima rasti ir kalbos klaidų. Štai, viena kita. Vertėjas labai mėgsta vartoti žodį *virš* (p. 19,11...) (= aukščiau, daugiau, ant); *tąjai* (11 p.) (= tajai); pati gražiausioji (23 p.) (= pati gražioji ; vietoj *svetingo* (38 p.) geriau vartoti vaišingas; *stebėtini* dalykai (68 p.), rodos, norėta pasakyti *nuostabūs* dalykai; 69 p., iš sakinio sprendžiant („milžino ankščiau dar jis nematė"), turėtų būti anksčiau; mes neskaitlingi (88 p.) (= negausingi, mūs nedaug?) ;sūstotų (88 p.) (= sustotų) ir t.t.

Be reikalo rašo *pìftja* (75 p.) vietoj pitija

A. Vaičiulaitis.

A. Vienuolio raštai. IV knyga. Žingsniai ir žygiai. Lietuvių tautos nepriklausomybės 10 metų sukaktuvėms paminėti. „Vairo" b-vės leidinys, Kaunas, 1928 m., 208 pusl., kaina 7,50 lt.

Visa trylika iškarpų iš kondensuoto didžiojo karo ir nepriklausomybės metų laikotarpio. Vaizdeliai prasideda didžiojo karo gandu, plėtojami chronologiška tvarka ir prieina pagaliau ligi mūsiškio Plečkaičio avantiūros.

Vienuolis vienintelis toks mūsų literatūroj. Jo kūryba be gyvenimo dokumentų neįmanoma. Ir pindamas kūrinio gijas mūsų tautos gyvenamojo momento metmenimis, kai kur jis pasiekia puikaus, nuoširdaus, patriotinio, o kartu ir estetinio, pasakyčiau, efekto („Prabočių keliais" III tome).

Šioj knygoj tuos gyvenimo dokumentus Vienuolis sunaudoja dvejopai: tiesiog kaip realistas vaizduotojas-pasakotojas ir kaip satyrikas ar sarkastas. Prie pirmojo tipo rašinių priskirtume Didįjį Karą, Už tėvų kaltes, Pagrįžęs. Autorius šios rūšies vaizdeliuos duoda ne tipus, net ne kurio, pasakyčiau, savo didvyrio fabulą, bet įprastiniu teptuku pakabinęs stambią dažų dozą, nedvejodamas tepa didžiojo karo visuomenės vaizdelius vieną po kito.

Vietomis į karo baisumus tiek įsitraukia, kad ima net pasikartoti (kovų aprašymai). Štai, ūkininkas Dėdelė mobilizuojamas, mūšiuose kaujasi ir žūva. Tai visa „Didžiojo Karo“ fabula, bet užtat prieduose matai ir žmones išgandintus karo gandu ir tyliai akimis lydinčius traukinį su savo artimaisiais į karą, girdi pragariškuosius pabūklus poškant ir verčiant visą ligšiolinį gyvenimą iš pašaknų ant šono...

Kad ne asmuo, o viso gyvenimo momentas užfiksuoti autoriui knieti, dar aiškiau rodo „Už tėvų kaltes“. Tai vaizdas po „brolių“—bolševikų ir nebolševikų—skerdynių Maskvoj. Jo finalas—lavoninė užversta skerdynių aukomis, kur giminės ir pažįstami apmirusiomis širdimis ieško savųjų, o tuo pačiu metu buvusi tarnaitė mergšė Akulina su kareiviais trenkias automobiliais po gatves ir skelbiasi darysianti buržujų galvoms reformas. Tai du žmonių sugedimo vaizdai iš karto. Fabula čia nėra pinama apie kurį nors vieną asmenį, nebent tuos faktus jungia paties kūrėjo asmuo, kuriam tenka juos pergyventi.

Paties kūrėjo asmuo dar labiau į centrą stoja pasakojime „Pagrįžęs“. Autorius okupacijos metais iš Vilniaus grįžta į tėviškę ir registruoja visa, ką tik išgirsta ar pamato charakteringa apie didžiojo karo vaisius, apie okupantų žiaurumus, apie atsikeliančios Lietuvos tautos tarybą. Čia jis nepaiso jungti į vieną visumą net šaržo dalykus („strukcijos“) su rimtu graudžiu jo sesers pasipasakojimu ir jo paties refleksijomis šviesią mėnesėtą naktį. Kiek stilingas ir ligi galo išlaikytas nuoširdus sesers pasipasakojimas apie karo vargus, tiek čia ne vietoj, atrodo, įsprausti tie šaržo posmai. Skyrium išimti jie tiktų kaip monologas kaimo scenai, bet šioj vietoj jie kvepia fabrikacija ir primityvumu.

Antro tipo rašiniai: Lietuvių pabėgėlių bei tremtinių spiečiai, Triumfas, Darbymetis, Komisarų gadynė Lietuvoje, Pirmieji bandymai.—Net trimis atvejais autorius „leidžia pro dantis“ lietuvių tremtinių visuomenines ydas: komiteto nukentėjusiems nuo karo šelpti posėdis, kur šeimininkauja kraštutiniai kairieji; Meškuvos lietuvių moterų susirinkimas, kur visos nežino, kaip savo pažangumą suprasti; Lietuvos reikalų komisariate mitingas, kur „žodžio nelaisvė“ buržujams apsaugota kulkosvydžiais ir šautuvais.

Autorius praveda pro akis ištisą eilę mūsų visuomenės veikėjų, pridengtų iškraipytomis pavardėmis ar slapyvardžiais. Beironizuodamas jų atstovaujamos visuomenės ydas autorius nepasitenkina viena ironija, — griebiasi šaržo, tiesa, kartais gana pigaus, banalaus. Požela išvadinti „pažėlęs“ ar „apžėlęs“; pasakyti, kad senutė, išgirdusi mitinge Evangelijos žodžius, žegnojasi ir džiaugiasi gaunanti tą dieną išklausyti dviejų pamokslų,— nėra didelis sąmojus.

Įdomesnis atrodytų „Triumfas“. Tiesa, čia ta pati visuomenės veikėjų galerija. Jie grįžta į Lietuvą. Bet satyra daros įdomesnė dėl to, kad autorius čia gauna įdėti daugiau vaizdų, daugiau plastikos ir dinamizmo šalia dialogų, kurie ankstyvesniuose

feljetonuose sudaro patį „cimusą“. Vienuolis labiau moka operuoti vaizdais nei dialogais.

Kitų šaržų ar satyrinių pasakojimų ir neliesim. Jiems medžiaga jau imama iš Lietuvos gyvenimo pradžios.

Šie visi satyriški vaizdai yra, tarsi, feljetonai, kurie paprastai esti „gardūs, kol šilti“, t. y. kol liečiami juose atsitikimai yra aktualūs; kol tikrieji faktai, kurie čia ironizuojami, gerai išsilikę skaitytojų atminty. Savo laiku jie buvo visai įdomūs. Šiandien, kurie jau nepažįsta ano meto gyvenimo, tiek nebesidomi, o po kiek laiko jie turės daugiau reikšmės ne pačiai literatūrai, bet kultūros istorijai. Kultūros istorijai dėl to, kad čia sukaupta istoriškai tipingų gyvenimo reiškinių pluoštai.

Skyrium vėl paliestinas didžiausias šio rinkinio rašinys „Lietuvių tautos nepriklausomybės šimto metų sukaktuvės Vilniuje“. Autorius, persikėlęs už šimto metų vaizduoja dabartinį Lietuvos gyvenimą, pradėdamas nuo didžiojo karo ir baigdamas Plečkaičio avantiūra. Rašė autorius ne vienu laiku, ne vienodose politinėse aplinkybėse, dėl to nevieningas išėjo ir jo „pranešimas“ už šimto metų. Iš pradžių aprašinėja rimtai, paskui staiga keičia stilių peršokdamas į šaržą ir šaržu išvaro ligi galo. Tempora mutantur, et...

Visai gražiai Vienuolis vaizduoja tą ateities gyvenimą, kuriuo dar niekas nėra suinteresuotas, bet kada paliečia šiandienykštį, neišsilaiko ir Vienuolis menininko aukštumoje; tada jis virsta paprastu laikraštininku publicistu, mėginanču kitus išjuodinti, o savuosius nutylėti.

Iš viso, šaržas kai tik netenka objektingumo, kai tik vieniems taiko vienokį mastą, kitiems kitokį, tada toksai šaržas virsta pamfletu. O tokio šališkumo gausiai čia parodo Vienuolis; iš jo šaržo veržiasi aitri pagieža. Tai jau ne meniška...

Nepaliesta liko dar pora dalykų: Mirtinai sužeistas ir Pirmutinė bado auka. Jiedu taip pat didžiojo karo motyvais. Bet tyčiomis juodu išskyrėm, kaip duodančius šiokius ar tokius tipus. Visai įdomus būtų pirmasis. Jau pati antraštė rodo, kad didysis karas su savo žiaurumais taip paveikė idealistą daktaro kandidatą Balį, kad jo idealistiniam nusiteikimui buvo suduotas mirštamas smūgis.

Antrasis tipas — švelnus, mandagus, geraširdis Besotis, beieškodamas duonos, pakliūva į bolševikų kalėjimą ir savo psichiką pakeičia tiek, kad išėjęs iš jo visai nebesidomi gyvenimu, viskam jis lieka abejutis: „visai jam nebuvo baisus nei gyvenimas, nei mirtis, nei pati bado šmėkla“.

Abudu šiuodu tipai yra karo aukos. Abiem karas mirštamai sužeidė psichiką. Ir tiktų juodu į panašių tipų galeriją, į „Inteligentų Palatą“. Bet jų psichologinė motivacija yra silpna, arba tikriau jos visai nėra.

Mes matom, kad karas, kad kalėjimas pakeitė jų psichiką, bet vis dėlto matom tik patį faktą — kad pakeitė, panašiai kaip

dar III tomo romane „Prieš dieną“ randam persikeitusį Gerulavičių. Ir ten ir čia skaitytojas norėtų žinoti, kaip tas pasikeitimas įvyko, žinoti, kad jis galėjo įvykti tik ta, o ne kita kryptimi. Kitaip—neįtikina...

Atrodo, kad Vienuolis savo kūrybos priemonėse eina ne koncentravimosi keliu; jis nesuveda veikalo į vieningą visumą, ir dėl to šiuo atžvilgiu jo veikalams tenka daugiausia prikišti. Atrodo vėl, kad jis rūpinas „išsiplėsti“ į periferijas, į atskirus epizodus, decentralizuotis. Šiuo keliu eidamas jis duoda jau vykusių atskirų plastiškų vaizdų, stilingo, gyvo vietomis kiek patetiško pasakojimo, šiek tiek įdomios žodyno medžiagos.

Pati kalba daug kur dar būtų taisytina...

Galutinoj sąvadoj—šis ketvirtasis tomas yra tiek susijęs su konkrečiais visuomenės gyvenimo reiškiniais, kad juo džiaugsis, gal būt, ne tiek pati literatūra, kiek bendrai kultūros istorininkas, kada nors studijuodamas mūsų visuomenės gyvenimą. Net pats paskutinis rašinys, kur ypatingai jausti šališkumo nuotaika, parodys ateities žmogui, kaip tam tikra žmonių grupė suprato ir vertino dabartinio gyvenimo reiškinius, duos pažinti tos pačios grupės psichiką. *J. Ambrazevičius*

Vikt. Kamantauskas **Trumpas lietuvių kalbos kirčio mokslas.** Pirmoji dalis: teorija. „Švyturio“ B-vės leidinys. Kaunas. 1928. 71 pusl. Kaina 2 lt.

Lietuvių kalbos kirčio mokslui mūsų kalbininkų surinktoji medžiaga ir susektieji dėsniai ligšiol nebuvo kaip reikiant susistematizuoti ir sutvarkyti vienoje vietoje, o buvo išblaškyti įvairių kalbininkų raštuose. P. Vikt. Kamantauskas, pats jau keleri metai mokydamas lietuvių kalbos čia vienoj, čia kitoj mūsų gimnazijoj, matyt, patyrė būtiną reikalą palengvinti tiek mokytojams, dėstant, tiek ir mokiniams, kurie su kirčio mokslu susipažįsta jau VII klasėje, mokyklos darbą, ir surankiojęs esamą tuo reikalu medžiagą, o daug ką ir pats susekęs ,išleido minėtąjį vadovėlį. Tuo jis labai pasitarnavo tiek mokytojams, tiek moksleivijai, tiek ir visai visuomenei, nes labai laikas lietuviams savo kalbą kaip reikiant mokėti, taigi ir kirčiavimo atžvilgiu bent kokio vienodumo prieiti. Autorius sakosi išleisiąs dar ir antrą šio vadovėlio dalį — kirčio žodyną. Bendrai paėmus, šis vadovėlis yra įsigytinas ir pastudijuotinas visiems. Vadovėlis gerai sutvarkytas ir parašytas suprantamai. *S. Ttm.*

Jaunųjų kūrybos diegai.

Argi Mariampolė pralenks Kauną?. . — sušuko visas nustebęs žemaitis, geras mano bičiulis, ir paskleidė ant stalo laikraštėlių glėbį. Ir kas čia tą mano šaltakraujį draugą taip sujaudino, ėmiau vartyti jo atneštuosius laikraštėlius. Tų garsenybių pirma man rankon pateko „*Ateities Aidai*“, neperiodinis Mariampolės at-kų laikraštis. 3 Nr. — 1927 m. Ir tikrai buvo kuo stebėtis — spaus-

dintas moksleivių laikraštis leidžiamas provincijos mieste. Bet tai niekis, — jo visas vertingumas turinyj. Redaktorius *S. Tamulaitis* turi visai neabejotino žurnalistikoj gabumo. Straipsneliai trumpi, gyvi, aktualūs, temos įdomios... kuone konkurentas „Ateičiai". Jį su pasigėrėjimu skaitys ne tik gimnazijų auklėtiniai, bet ir šiaip inteligentai, mėgstą lengvesnio turinio skaitymėlius, „Ateities Aidai" nebus nuobodūs. Pav., N. Skurskis su pakankamu rimtumu nagrinėja Darvino religines pažiūras, J. Didžbalis knibinėja futuristus. Sešuolė beletristikos kūrinėlyj nerodo vis del to atsipalaidavimo nuo pirmųjų mėginimų. Iš turinio galima spręst, kad laikraščio bendradarbiai yra apsiskaitę net svetimomis kalbomis. Gana įdomių kronikos žinučių čia randama. Ir dar būtinai paminėtinas geras laikraštėlio savumas — iliustracijos, kurios kiekvienam laikraštyj skaitytojus patraukia. Tik man nesuprantama baigoj įdėta „*Jaunystės Žiedų*", 3 Nr. (Marijonų gimn. at-kų laikraštėlio) netaktiška kritika. Ten rašąs P. Svajūnas nedaro bobiškumo įspūdžio, kaip tvirtina dg. Mikulevičius. Jei Svajūno temos ir turinys neįvairios, tai šits tik rodo jo nesubrendusią plunksną, juk pirmieji mėginimai daugumos rašytojų tos rūšies. „Jaunystės Žiedų" viršelyj, tiesa, daug ko rasi primaliavota, bet užtat gražiai atspausdintas pats laikraštėlis. Kiek silpnesnis išrodo „*Pirmosios Gėlės*", Mariampolės mergaičių at-kių laikraštėlis, 1 Nr. — 1927 m., bet tikrumoje jis toks nėra. Aplenkęs poeziją, sustosiu ties *Ivetos* straipsneliu apie mergaites. Taip ir norisi pacituoti: „Vyro ir moters paskyrimai nėra lygūs, ir moters noras lygintis su vyru jai garbės nedaro, moteris turi savo pašaukimą, kuriuo lygiai gali didžiuotis su vyrais". Ir neabejotinai vertingas mergaitėms patarimas: „Gudresni ir rimtesni vyrai pro ploną grožio skraistelę greit pamato moters tuštybę, ir tas juos atstumia. Ir didelė vyrų dauguma nekenčia besidažančių mergaičių. Tokias tuojau įtaria, kad dažais nori pridengt kokius nors žymius veido bruožuose trūkumus". Prie sakinio galo pridėk daugtaškį, taip ir pritiks mūsų moderniosioms mergaitėms. „Pirmosios Gėlės" — drąsūs mergaičių užsimojimai ir daug duoda vilties, kad savo lapuose duos pasireikšti ne vienai talentingai plunksnai ir palies aktualiausius šių dienų mergaičių klausimus.

„*Prie Laužo*", Mariampolės skautų tunto laikraštis 7 Nr. — 1927 m., iš pat viršelio pernelyg skautiškas, ir sukelia malonaus nusišypsojimo. Šis numeris skirtas motinos šventei paminėti, iš kurio taip ir jauti kūdikišką prisirišimą jaunučių širdžių prie savo motulės. Be ko kita, įdėta ir Salangino keli eilėraščiai. Iš po Salangino plunksnos išeina gana stilingi kūrinėliai. Ne maža vietos sportui paaukota ir įvairenybės tikrai įvairios, kurias visas atsidėjęs perskaičiau ir daugiau tokių norėjau. Laikraštėlis litografuotas.

Telšiai. „*Mūsų Takas*" 1 Nr. — 27 m. ir 2 Nr. — 28 metų, neperiodiniai at-kų laikraštėliai. Didžiausiu entuziazmu pradeda žemaičiai vytis „zanemunčikus". Ir, tur būt, nė vienas moksleivių

laikraštėlis neapsieina be lyrikos ir lyriškų apsakymėlių. O to nuoširdaus lyrizmo daug ypatingai randame Rūtelės Gerbėjos pasakojime. Ąžuolas tikru žemaitišku atkaklumu stengias nustatyt griežtą at-kų taktikos liniją. Antrajame numeryje minimos nepriklausomybės sukaktuvės. Turinys bent kiek per rimtas, maža įvairumo. Jis įdomus patiems rašantiems, bet kiek nuobodus kitiems skaityt. Ir reikėtų pasistengt, kad būt įskaitomiau parašytas.

Tauragiškių „*Gyvenimo Žiedai*“ labai panašūs į „M. Taką“. Pirmam numeryj kviečia Redakcija bendradarbius primindama, kad šiandien be galo svarbu įprast mintis reikšti raštu. O Lauko Gegutė ir pasirodo, kad ji nuosekliai ir išsemiančiai moka aptart, kokia žalinga žmogaus charakteriui įtaka pavydo ir kaip šį negeistiną jausmą tenka slopint. B. J-o „Svajonių Žaidimas“ proza parašytas, bet ritmuotas dalykėlis rodo autorių buvus kūrybiškai nusiteikusį. Techniškai neblogai atliktas. Antrame „Gyvenimo Žiedų“ sąsiuvinėlyj pasireiškia stipresnė tauragiškių plunksna. J. Juknevičiaus eilėraščių forma manotoniška, bet jau apdirbta, išlyginta. Lauko Gegutės apsakymėlius galima skaityti ir grožėtis. Žalias Lapelis tęsia straipsnelį „Kodel mes esam ateitininkais“. Vyturėlio „Prie Šantūros“ rašinėlyj visai įtikinančiai argumentuojama prieš alkoholį.

„*Lyra*“, Panevėžio Valst. Gim. II at-kų kuopos laikraštis. 1927 m. 3 Nr. Tai vienintelis laikraštėlis, kurio viršelis tikrai estetiškai nupieštas. Piešinio autorius J. Šidagis turi, palyginti, puikiai išlavintą estetikos skonį. Tik gaila, kad šiame numeryj nepasirodė daugiau jo didesnių iliustracijų, nors įdėti ir paprastesni piešinėliai taip pat turi savo menišką vertę. Eilėmis rašo Stasys Gailys, Sielos Aidai, Migla ir k., bet veik visuose trūksta jausmo gilumo, meniško pergyvenimo, o gal kiek ir teoretinio pasirengimo, tonas daugumoj ramus, šaltas. Gražus straipsnis išverstas iš Hetingerio „Dievas ir Žmogus“, vertėjas — K. Z. Vertėjo nuopelnas—lengvas ir sklandus stilius. Šin laikraštėlin nemaža darbo įdėta, bet turint akyse panevėžiečių pajėgas, galima daugiau iš jų laukt ir, tikiu, neapsivilsiu.

Paskutinės naujienos — iš Šiaulių — moksleivių eucharistininkų laikraštėlis „*Ateities Rytas*“ 1 Nr. — 1928 m. ir abstinentų — „*Alfa*“ 1 Nr. — 1928 m. Pirmąjį redaguoja P. Sirūnas, laikraštėlyj pagrindinis motyvas — meilė. Per meilę prieisime Dievą, per meilę įeisim į žmogų, per meilę atnaujinsim pasaulį — šitokie šūkiai trykšte trykšta iš „At. Ryto“ lapų. Ir tai be galo džiuginantis reiškinys, kad moksleiviai sau net specialę literatūrą pradeda gamintis. Apie abstinentus galima taip pat pasakyt. „Alfoje“ P. Sirūno straipsnis „Dvasinė kultūra ir alkoholis“, Butrimavičiaus „Pirmas išminčius“ savo turiningumu pralenkia kai kada pasirodančius tos rūšies straipsnius spausdintuose laikraščiuose. Eilėraščius rašo B. Babrauskas, Trumpulis, Merūnas ir k. „Alfą“ redaguoja Butrimavičius.

Taigi šiauliečių kregždutės tikrai džiuginančias naujienas atnešė, lauksime ir iš kitur panašių. *J. Žydrūnas.*

Ateitininkų emblema-ženklelis

Ženklelio kompozicijos yra šie motyvai: išviršinė forma—stilizuota tulpė. Ją sudaro stilizuotos lelijos savo kotais apgaubiančios žemės skritulį, kuriame yra Gedimino stulpai. Šie motyvai įeina išorinės formos sudaryme.

Vidurinė amblemos dalis — erdvė yra atvirkščio skydo formos, kuriame spindi saulė savo spinduliais vaizduojanti kryžių.

Spalvos — geltona, žalia ir raudona;

medžiaga (ženkleliui) metalas ir spalvuotas emalis;

moksleiviams ženklelis sidabrinis, vidurinė dalis — fonas žalios spalvos emalis;

studentams auksinis, vidurinė dalis tamsiai raudonos spalvos emalis;

sendraugiams auksinis, vidurinė dalis tamsiai geltonos spalvos emalis.

Šis emblema-ženklelis priimtas At-kų Fed. Vyr. Valdybos 1928 m. bal. 18 d.

Kitame „Ateities“ Nr. tiksliau ir daugiau pavaizduosime visų trijų sąjungų emblemas-ženklelius — jų istoriją ir reikšmę.

A. Tamošaitis, emblemos-ženklelio autorius.

At-kų sporto sekcijoms

Jūsų nuveiktiems darbams įvertinti bei užfiksuoti š. m. birželio mėn. gale ar liepos mėn. pradžioj. Kaune bus egzaminai —II-oji LGSF Olimpiada. Joje lengvoji atletika užims svarbiausią vietą. Taip pat turėsim išpildyti 4-rius bendrus pratimus (bern. ir merg.), du ekstra prat. berniukams ir du plastiškus pratimus mergaitėms (*bendrai mankštai ir berniukų pratimai įdėti „Pavasario“ š. m. 8 Nr., o mergaičių — „Ateityj“*). Be to, bus pravesti krepšiasviedžio, kumščiasviedžio ir Vilniaus ripkos turnyrai, o ped. žaidimai bei komiškas sportas bus įterpiamas tarp kitų dalykų. Dargi kiekviena sekcija turės progos atskirai pasirodyti. Olimpiados metu įvyks ir nepaprastas LGSF atstovų suvažiavimas. Mes at-kai esam LGSF branduolys ir didžiausia pajėga. Iš mūsų pasiruošimo ir pasirodymo garsūs žiūrovai atvykę į Ž. Ū. parodą ir dainų šventę spręs ir apie visos Lietuvos katalikiško jaunimo sportiškus sugebėjimus. Todel ruoškimės iš anksto, rimtai ir sistemingai.

M. A. G. S. Vadovybė.

Mūsų gyvenimas

„Ateities Aidų“ klišė

Buvusi 1927 m. Mariampolės at-kų rajono valdyba. Pirmoj eilėj (iš kairės į dešinę): J. Blauždžiūnaitė ir O. Jonkaitytė; antroj eilėj: St. Mažeika, A. Vaškevičiaitė, kun. V. Švelnys (Dv. Vadas), J. Navickas (veiklus pirm.), J. Tautkevičius (vicepirm.); trečioj eilėj: V. Petručionis, J. Gratkauskas, J Totoraitis, A. Štreimikis (sekr.).

Gimnazijos Direktorius uždraudė Linkuvos at-kams veikti nuo š. m. kovo m. 30 iki gegužės m. 15 d.

Pirmoji ateitininkių vėliava. Ji pirmą kart suplevėsavo balandž. 22. Rytą iškilmingai papuoštoje stud. bažnyčioje pašventinta Stud. At-kių Dr-vės vėliava. Per pamaldas smuiku grojo p. Leškevičius, dainavo solistai: p. Jonuškaitė, Butėnas ir Bručkus. Iškilminga. Asistavo kitus 4 stud. at-kų vėliavos. Po piet didž. Univ. salėje iškilmingas posėdis. Daugybė svečių, daugybė sveikinimų. Šios dvi šventės dalys gražiai pavyko. Rodos, šiuo šventė dar nesibaigė.

Pr. Dielininkaitis, buvęs moksl. at-kų centro pirm., vėliau Kauno stud. at-kų pirm. ir visą laiką artimas „Ateities“ draugas, kovo m. 21 d. baigė Teol.-Filos. fakultete socialinius mokslus ir išlaikė diplominius egzaminus. Bal. 25 d. darbo draugų didelio būrio palydėtas išvyko į Prancūziją savo studijų pagilinti. Bal. 24, be to, darbo draugų būrelis buvo surengęs jaukią atsisveikinimo vakarienę. Kitam nr. plačiau

At-kams skaitytinų knygų sąrašas. Šiuo reikalu rūpinasi: A. Vaičiulaitis, K. Berulis, K. Šapalas, K. Kleiva ir Lingys.

At-kų kultūros fondo naujoji vadovybė: J. E. vysk. M. Reinys, Dr. V. Juodeika ir K. Šapalas.

Naujoj mūsų valgykloj bal. 26 d. buvo duoti pirmieji pietūs. Valgyklą veda L. U. Stud. At-kių Dr-vė. Šeimininkauja pačios at-kės.

Iš centro įstaigų

Nauja Vedėja. Susilpnėjusi Sąjungos meno ir mokslo reikalų vedėjos C. Griniutės sveikata neleidžia jai toliau eiti šių pareigų. Jos vieton į Centro Valdybą įeina darbšti ir gyva stud. Iz. Matusevičaitė, gyvai žadanti tvarkyti meno ir mokslo reikalus.

Smarkūs pavasario darbai Centro Valdyboje. Po Velykų atostogų organizacinis darbas visomis jėgomis sparčiai varomas. Rūpinamasi Sąjungos ir kuopų reikalais. Jau išleista 3 aplinkraščiai į kuopas. Greitu laiku kuopas pasieks pusmetinės ankietos, atostogų darbų, gražių pasilinksminimų organizavimo nurodymai ir t. t.

V. Makutėnas C. V. bern. reik ved. kovo m. 22—26 d. aplankė Šiaulių ir Telšių rajonus, Plungės ir Rietavo kuopas. Organizacinis veikimas smarkiai stiprėja. Niekas negali ateitininkams kelio pastoti.

Pr. Martišius C. V. visuomeninkų reik. vedėjas š. m. kovo m. 18—23 d. lankėsi Linkuvos, Joniškėlio, Pasvalio, Biržų ir Šeduvos kuopose. Ėjęs iki šiol veikimas vainikuojamas stipriomis jaunatvės jėgomis.

A. Graunas jaunesniųjų at-kų reik. vedėjas prieš Velykas Alytuje dalyvavo jaunesniųjų susirinkime, valdybos posėdy, nustatydamas praktiško veikimo būdus. Jaunesnieji gražiai veikia.

V. Makutėnas š. m. balandžio 22 d. nuvyko pas Vilkijos jaunesniuosius-ias draugus-es. Vilkijiečiai gražiai pasikalbėję su Centro atstovu svarbiais reikalais pasiryžo at-kų veikimui sukaupti visas jėgas.

Rajonuos ir kuopose

Kauniečių darbai. Pavasario saulė ir pirmieji žiedai sveikina pasaulį. Kauno at-kai taip pat aukoja pluoštą darbo žiedų: tik vieną kovo 25 d. įvyko 4 susirinkimai:

1) 8 v. Liaudies Namuos, eucharistininkų sekcijos.

2) 13 v. „Saulės“ namuos mergaitės mini M. Pečkauskaitės 50 m. amžiaus sukaktuves. Paskaitą skaitė A. Petrauskaitė.

3) 14,30 v. „Aušros“ Gimn. S. Daukanto mok. seminarijos kuopos pedagoginiai kursai. Paskaitas skaitė Dr. K. Ruginis „Mo-

kytojo psichologija“ ir prof. J. Eretas „Šių dienų Vakarų Europos liaudies mokykla“.

4) 15 v. Liaudies namuos rajonas mini vysk. Ketteleri.

Balandžio 22 d. Seimo rūmuos įvyko „Pavasario“ gimnazijos at-kų kuopos suruošti jaunimo vadams kursai; dalyvavo visi rajono at-kai. Paskaitas skaitė Pr. Samulionis „Moksl. at-kų pasiruošimas prie visuomeninio darbo ir dalyvavimas organizacijose“, prof. J. Eretas „Vado privalumai jaunimo organizavime“ ir V. Bičiūnas „Kėlimas tautos šventųjų tradicijų“. Po paskaitų tikrai pavasariškos įvairenybės: sąmoningas jumoras linksmą juoką kėlė, o žavinčios dainelės ir muzika žadino jausmus. Pabaigoj pasilinksminimas (Mums teko patirti, kad šie taip vykusiai suorganizuoti kursai baigėsi ne visai tvarkingu ir pavyzdingu pasilinksminimu. Lauktina, kad ateityje ir ši sritis būtų gražiai tvarkoma Red.)

M. M.

Gražu ir rimta. Vasario 12 d. Liaudies Namuose Aukšt. Techn. Mokyklos at-kų kuopa suruošė iškilmingą susirinkimą. Programa buvo graži ir įdomi. Dr. J. Leimonas laikė paskaitą „Pasaulėžiūros reikšmė ugdyme asmenybės“. Nors technikams tenka daugiausiai turėti reikalų tik su šaltuoju plienu, su slaptingaisiais elektros reiškiniais ir kurčiais mašinų bildėsiais, bet linksmojoj dalyj jie parodė, kad ir jie nepamiršta meno ir muzikos, kad ir jų at-iškos sielos myli tą, kas gražu, kas kelia malonius jausmus, kas jaunai sielai duoda linksmumo. Net nevisa programa suspėta išpildyti. Susirinkime dalyvavo mūsų vadų ir Kauno rajono at-kų(ių). Nors tyliai, bet energingai technikai dirba, (Rodos jie pirmieji iškėlė eucharistinę idėją Kauno moksleivijoj). Kuopos val-bą sudaro: V. Seliokas—pirm., R. Vilniškis—vic.-pirm., V. Valevičius—sekr., R. Mackevičius--ižd. ir J. Jankauskas—spaudos platint.

Mariampolečių šventė — sukaktuvės. Per Sekmines mariampolečiai švenčia 10 m. darbo sukaktuves. Rengiamasi jas padaryti labai iškilmingas. Programa numatyta maždaug tokia: bendros iškilmingos pamaldos, šventinama naujoji vėliava eisena į kapus mirusiems pagerbti, ten šventinamas paminklo mirusiems kertinis akmuo (pats paminklas bus pastatytas per didžiąsias at-kų sukaktuves (1930 m); iškilmingas posėdis; meno — literatūros vakaras; kitą dieną vyksta visi į Kazlų-Rūdos mišką; pamaldos; choras; sportas ir kt. Per šventę organizuojama paroda; jos skyriai: literatūr., karo, rankdarbių, dailės, elektrotechn., fotogr., filatelistų, numizmatikos, piaustinių, namų ruošos ir mirusiųjų skyrius. Šventėj dalyvauti kviečiami visi sendraugiai, stud. at-kai ir visos kitos at-kų kuopos. Kaune sudaryta taip pat komisija iš vyresniųjų draugų; jie dirba drauge su veiklia mariampolečių komisija, kurios pirm. energingas Poliakovas.

Jurbarko at-kų kuopa gegužio mėn. 5—6 d. rengia metinę šventę. Programa: geg. 5 d. išpažintis, 6 d. Šv. Mišios ir Šv. Komunija, „Agapė“ „Saulės“ Dr-jos salėje. Iškilmingas susirink.

Po sus-mo ekskursija į artimiausį šilą. Vaidinama: „Vergijos Griuvėsiuose“, dainos, muzika. Po vaidinimų draugiškas pasilinksminimas. Valdyba maloniai prašo draugus(es) studentus(es) ateitininkus (buv. mūsų kuop. narius) ir sendraugius atsilankyti į mūsų metinę šventę.

Biržų at-kų 15 m. sukaktuvės rengiamos birželio m. 16—17.

Kapsų at-kų susivažiavimas Vilkavišky šaukiamas birž. 24—25 d.

Telšų at-kai per Sekmines taip pat rengia dideles iškilmes. Smulkesnių žinių apie šiuos at-kų žygius mums gauti neteko.

Kovoja prieš moderniškus šokius. Alytiškiai pirmieji pradėjo garbingą kovą prieš nepadorius moderniškus šokius, kurių vietoje organizuoja gražius pasilinksminimus. Neleidžia šių šokių ne tik at-kų pasilinksminimuose, bet veda propagandą jų nešokti ir kitur. Girdėti ir kitos kuopos panašiai pradeda elgtis.

Naujos jėgos į darbą. Š. m. kovo m. 20 d. dalyvaujant Centro Valdybos nariui Pr. Martišiui Pasvaly buvo išrinkta nauja kuopos valdyba: pirm. J. Talačka, sekr. S. Markevičiutė, v.-pirm. K. Čingaitė, ižd. V. Jackūnas, knyg. J. Gradinskas. Jaunieji pasiryžo ištesėti kilniam darbe.

Visos at-kių kuopoj. Prie įsikūrusios Adakavo dvare mergaičių ūkio mokyklos ateitininkių kuopos priklauso visos moksleivės. At-kės pačios iš eilės laiko paskaitas, aiškinasi klausimus, deklamuoja ir t.t. Kuopai vadovauja energinga pirm. V. Užkuraitytė. Kitų kuopų mergaitės, žinoma, joms nepasiduos.

Biržai. Biržuose darbas eina visu smarkumu. Visas biržiečių gyvenimas nukreiptas kongresui ruošti. Valdybos posėdžiai daromi kas savaitė. Daugiausia kalbama kongreso dalykais. Nutarta įsigyti kuopos vėliavą. Į kuopą „Ateities“ jau pereina 90 egz., vadinas, „Ateitį“ ima visi kuopos nariai ir dar viršaus išplatinama. Už tuos 90 egz. „Ateities“ jau atsilyginta (dėkingi jums. Red). Čia daugiausiai pasidarbavo „Ateities“ platintojas A. Vilimas. Iš mokinių ateitininkų kongresui rengti yra išrinkta iš trijų asmenų komisija: B. Kavaliauskaitės (sekr.), A. Naudžiaus (tos komis. pirm.) ir K. Aukštikalnio (nar.). Kovo mėn. 21 d. į Biržus buvo atvykęs C. Valdybos vice-pirm. visuom. reik. ved. stud. P. Martišius. Naktį stotyj sutiko kuopos pirm. A. Sušinskas, Rev. kom. pirm. P. Bratėnas ir Vald. narys P. Rimkūnas.

21 d. 16 v. buvo sušauktas Biržų At-kų kuop. visuotinis narių susirinkimas, kuriame gerb. atstovas laikė įdomią paskaitą „Mūsų tautos kultūriniai uždaviniai“. Susirinkimas praėjo labai gyvai ir linksmai. Be ateitininkų susirinkime dalyvavo daug ir neateitininkų. Susirinkimas buvo paįvairintas monologais, deklemacijomis duetu ir t. t. Vakare pas kuopos sekretorių. S. Balčiūną buvo gerb. atstovo ir kuopos tarybos bendras pašnekesys—posėdis. Po pranešinėjimų, po pasitarimų buvo pajuokauta, pažaista.

B. Kanys.

D-ro M. Gustaičio minėjimas Lazdijuose. Š. m. vasario mėn. 25 d. Seinų at-kų kuopa suruošė savo buvusio gimnazijos direktoriaus, Lietuvos poeto M. Gustaičio minėjimą. Kaip tik tą dieną buvo velionies vardinės. Dabartinis gimnazijos direktorius D-ras J. Starkus atlaikė už velionį gedulingas pamaldas. Po pietų gimnazijos salėj įvyko susirinkimas. Dalyvavo visi gimnazijos mokytojai miestelio inteligentija ir moksleiviai. Programoj stud. K. Berulio paskaita, deklamacijos iš velionies poezijos. Prelegentas savo paskaita „Kun. D-ro M. Gustaičio darbai lietuvių literatūroj" supažindino su M. Gustaičio kūryba. Po susirinkimo buvo padaryta M. Gustaičio kūrinių paroda.

Š. m. kovo m. 25 d. sudaryta nauja Seinų kuopos vadovybė: pirm. J. Slavėnas, v.-pirm. V. Pavasarytė, sekr. V. Kukučionis, ižd. M, Maslauskaitė, knyg. B. Balionis ir arch. M. Kocenas. Naujos jėgos, nauji pasiryžimai ir darbai.

Jz. Sl.

Ir žiežmariečius pavasaris pakeitė. Čia sudaryta nauja kuopos vadovybė, kuri mano kuopą išvesti į tikrąjį darbo kelią. Valdyba: pirm. J. Grabauskas, v.-pirm. L. Danišauskas, sekr. R. Cibulskis, knyg. M. Zubrickaitė ir ižd. J. Grigonis.

Veiklūs at-kai. Aukštesniosios gyvulininkystės ir pieninkystės mokyklos Belvedery at-kų kuopa nors tik šiemet įsisteigė, bet jau surengė vakarą, iš kurio gauta 300 lt. pelno. Vaidino „Aušros sūnūs". Dabar organizuoja sporto sekciją, rengia antrą vakarą ir t.t. Tai pavyzdinga kuopa. Visi iki vieno-os „Ateitį" užsisakė, o mergaitės dar ir „N. Vaidilutę". (Džiaugiamės, dėkojam. Red). Kuopai vadovauja uoli vadovybė ir energingas pirm. V. V. Zaleckis.

Švėkšnos at-kų kuopa, atvažiavus naujam kapel. kun. J. Stasiuliui, sujudo, pradėjo gyviau veikti, dažniau šaukiami, susirinkimai. Vasario 16 buvo vakaras, kuriame vaidino savo globėjo kun. J. Stasiulio parašytą gražų veikalėlį „Vilniaus rauda". Veikalas gražus. Mergaitės, gražiai mokyt. p-lės O. Norušytės išmokytos, puikiai atliko plastiką; Švėkšnoje tai dar naujiena. Berniukai gražiai padeklamavo. O bendras mokinių choras padainavo. Dalyvių prisirinko nepaprastai daug. Be to, mokykloj kuopos globėjo kun. J. Stasiulio rūpesniu įsisteigė eucharistininkai, kurių dabar yra 48. Jų pirmininkas—Ūselytė Regina, V klasės mokinė. Jie kas penktadienis $16^1/_2$ val. susirenka 15-kai 20-čiai minučių į bažnyčią pasimelsti. Negalima atsigėrėti ta gražia, religine praktika, kuria jaunučiai tautos žiedai prašo geriausį Mokytoją—Auklėtoją pagalbos audringame jaunatvės gyvenime. Iš tokios moksleivijos (visi at-kai — eucharistininkai) tikrai galima daug tikėtis.

J. Varnėnas.

Vilkaviškio at-kų meno literatūros būrelis III — 23 d. suruošė literatūrinį vakarą. Savo kūrinius skaitė L. Dapkūnaitė, J. Dubickas, J. Senkus, M. Jurkynas, ir P. Karuža. Dvi mergaitės padeklamavo. Pavyko.

Iš vilkaviškiečių darbų. Kovo 4 d. euch-kai surengė jaukią agapę, kurioje dalyvavo ir kun. J. Gutauskas, Gim. direkt. A. Juška ir Dvasios Vadas kun. J. Juraitis. Agapės metu kuopos nariai atsisveikino savo narius Mariją ir Vincą Gencevičius išvažiuojančius į Ameriką. J. Senkus skaitė rašynėlį „Kryžius". Kovo 18 d. kuopą atlankė At-kų Garbės Pirm. prof. Pr. Dovydaitis. Skaitė įdomią paskaitą apie at-kų darbus Lietuvos gyvenime. Sus-me dalyvavo visi kuopos nariai ir daug svečių.

Spaudos reikalai Vl. Literskio dėka gerai tvarkomi. „Židinio" pareina apie 20 prenumeratų, „Ateities" — 80. *Mat.*

Panevėžio Sem. at-kų pirm. D. Urbas atsistatydino, jo vietą užėmė taip pat geras darbininkas Jakūbka. D. Urbas neužilgo numatomas į didelius pirmininkus, būtent, atsistojimui net visos Panevėžio a-kų armijos priešaky.

Panevėžio eucharistinin kai per moksleivių rekulekcijas III-12 darė susirinkimą, kuriame laikė paskaitą Kun. Venckus S. J. „Eucharistininkų religinė praktika". Susirinkimas buvo be galo gausus — dalyvavo apie 150.

Alytaus at-kai kovo mėn. 25 d. minėjo savo kuopos ir visų at-kų mirusius narius. Iš vakaro bendra išpažintis, rytą 9 val. gedulingos pamaldos už mirusius ir bendra Komunija. Po pamaldų visi at-kai vyksta į kapus, kur palaidoti keli jų draugai. Čia visi už juos karštai pasimeldžia. Po pietų 5 val. vakaro iškilmingas minėjimo sus-mas. Dalyvauja daug ir svečių. Atskirai paminimi visi Alytaus kuopos mirusieji at-kai: a.a. Ona Dzenkauskaitė, Antanas Aravičius, Vladas Gavelis, Anelė Makštutytė, Rapolas Velička ir Ona Petrikonytė. Visų at-kų mirusius mini stud. Ignas Kazlauskas. Susirinkimas pradedamas ir baigiamas malda už mirusius.

Užuojautos

1. Mūsų brangiai idėjos draugei „Saulės" mergaičių mokyt. seminarijos IV kurso mokinei Eugenijai Plokštytei del jos mylimo tėvelio mirties reiškiame giliausią užuojautą.

„Saulės" mokyt. semin. at-kių kuopa.

1. Juozui Armanui, Aukštadvario at-kų kuopos pirmininkui del ištikusios jį nelaimės—sunkaus susižeidimo reiškiame giliausios užuojautos ir linkime didžiausios kantrybės skausmuose ir kuo greičiausiai pasveikti.

Aukštadvario at-kų kuopa

2. Aktingam idėjos draugui Jonui Butkui del jo tėvelio mirties reiškiame gilios užuojautos.

Telšių at-kų rajono valdyba

4. Brangiam idėjos draugui Pr. Tumasoniui, del jo mylimo tėvelio mirties, Marijampolės rajonas reiškiam giliausią užuojautą

Mariamp. at-kų rajonas

Padėkos

1. Rajonams, kuopoms ir atskiriems asmenims, sveikinusiems mus Velykų švenčių, širdingai dėkojam

„Ateities“ Red. ir Adm.

2. Pasitraukusiai iš Centro Valdybos C. Griniutei tariame širdingą padėką už pasidarbavimą einant meno ir mokslo reikalų vedėjos pareigas. Linkime gražaus laimingo gyvenimo, o jėgoms sustiprėjus, naujų žygių!

Moksl. At-kų S-gos Centro Valdyba

3. Širdinglausiai dėkojame brangiajam mūsų kuopos globėjui kun. kap. J. Lomanui už paaukotus 100 litų kuopos vėliavai įsigyti.

Biržų at-kų kuopos valdyba

4. Gerb. prel. J. Laukaičiui Vilkaviškio at-kų kuopos v-ba reiškiam nuoširdžios padėkos už paaukotus 100 lit. kuopos reikalams. *Vilkaviškio at-kų kuopos valdyba*

Pranešimai

Ateitininkų Darbo Biuro Vedėjas maloniai prašo visų ieškančių darbo ateitininkų (moksleivių, studentų, sendraugių) užsiregistruoti Ateitininkų Darbo Biure, *Kaunas, Laisvės Alėja N 3, IV kamb. Tel. 28—21.* Priimamos valandos kasdien nuo 12 iki 1.

Tie, kurie kreipsis į Darbo Biurą raštu, prašomi aiškiai pažymėti vardą, pavardę, adresą (mokslo metais ir atostogų metu), kokį mokslą išėjęs, kokį darbą norėtų gauti ir kuriai ateitininkų organizacijai (kuopai, draugovei, korporacijai, skyriui) priklauso.

Aplinkraštis Nr. 9.

Visoms Ateitininkų kuopų Valdyboms ir „Ateities“ ir „Židinio“ platintojams.

1. Primenu visiems „Ateities“ ir „Židinio platintojams, kad š/m. I-ojo pusmečio prenumeratai sumokėti terminas, einant mano aplinkraščio 6 Nr. 7 §, *baigiasi gegužės mėn 15 dieną.* Labai apgailestauju, kad vis delto dar yra kuopų, kurių platintojai nėra įmokėję net I-ojo š/m ketvirčio prenumeratos arba ją yra įmokėję nevisai. Jau ne sykį minėjau, kad delsdamos atsilyginti kuopos labai tramdo reguliarų „Ateities“ leidimą, tačiau tai, matyt, kai kurių nelaikoma svarbiu dalyku. Laukiu, kad bent ligi minėtajam gegužės mėn. 15 dienos terminui kuopos atsiųs prenumeratos pinigus ir išlygins savo senąsias skolas.

2. „Ateitis“ dabartiniu momentu turi nemažą sumą skolų ir šį pusmetį dar teks padaryti apie 4000 lt. išlaidų. Vadinas, šiam pusmečiui sėkmingai baigti reikia dar gerokai pinigų. „Ateities“ Adm-jos kasa tuščia. *Kviečiu visus ateitininkus į talką — padėti „Ateičiai“ iš skolų išbristi.* Kiekvienas prenumeratorius tepasistengia įmokėti platintojams bent š/m I-ojo pusmečio prenumeratą, kiekviena kuopa tesumeta „Ateičiai“ kiek aukų (ar vakarėlių pelną skiria) kiekvienas platintojas tepasiunčia tuojau Adm-jai išrinktuosius pinigus ir tt. Šita suma *reikia* sudaryti, ir tada „Ateičiai“ II-rą š/m pusmetį bus kiek lengviau stumtis. *Mūsų pasiryžimas turi tatai padaryti.*

S. Zareckas,
Ateitininkų spaudos administratorius.

Kaunas
1928. IV. 23.

Viskas ateitininkų rūmams.

Ar parėmei ateitininkų rūmų statybą?

Brangus moksleivi-e ateitininke, tu gerai žinai, kad Kaune, Laisvės Alėja 3 Nr. išaugo gražūs didžiuliai at-kų rūmai. Čia bus at-kų židinys, čia ras prieglobstį einantieji mokslus vargingieji at-kai. Dabar sparčiai varomi šių rūmų įrengimo darbai. Bet įrengimo darbams užbaigti dar daug reikia pinigų, rūpesčio ir darbo įdėti. Jei to nebus, teks šiuos darbus sustabdyti ir namai paliks nenaudojami, nes namų įrengimui jau pritrūko lėšų. O čia jau prieita beveik prie pat tikslo — reikia tik energingo at kų jėgų įtempimo, subrusti visiems at-kams it skrusdėlėms ir savo rūmų darbas baigti.

Brangus moksleivi-e at-ke, ar jau esi kuo nors prisidėjęs at-kų rūmų darbams? Kiek aukų parinkai, kiek kitus raginai remti, kiek pats esi sulig savo išgalėmis prisidėjęs? Žinok, kad gėda vadintis at-ku tam, kuris šiam taip svarbiam reikalui neįtempia savo jaunučių pajėgų. Žinok, kad kol dar at-kų rūmai nėra užbaigti, visi at-kai turi gyventi viena minčia: *viskas ateitininkų namams*. Ateitininkų rūmai turi išaugti iš mūsų pasišventimo ir nenuilstamo darbo plytelių.

Taigi stok į darbą! Rinkie, kur tik gali ir kiek tik gali, aukų, ragink kitus remti šį darbą, pridėk pats, kiek išgalės leidžia ir panaudok visas kitas naudingas ir geras galimybes. Dirbk be atvangos tol, kol ateitininkų rumai nebus galutinai baigti. Visus reikalus kreipki sekančius adresu: Ateitininkų Namams Statyti Komitetas, Kaunas Laisvės Alėja 3 Nr.

Sukruskime ateitininkų rūmų darbus užbaigti!

Ateitininkų Namams Statyti Komitetas.

Atitaisymas.

Po šiame nr. spausdinamu ceremonialo statutu praleista šie žodžiai:

Šis Ateitininkų Ceremonialo Statutas priimtas Ateitininkų Federacijos Vyriausios Valdybos posėdy 1928 m. kovo m. 30 d.

Prof. St. Šalkauskis
At-kų Federacijos Vyriausias Vadas.

K. Šapalas
Generalinis Sekretorius

Be to, 201 psl. VI schema kiek netiksli. Atitaisyti iš atskirai atspausdinto ceremonialo statuto.

Redaktorius **Antanas Januševičius**.

„Raidės" spaustuvė Kaune, Kęstučio g. 44. Telef. 158.
Karo cenzūros leista.

Pastabos

1. Šiam nr. spausdinamas at-kų ženklelis yra kelis kartus padidintas. Jis bus maždaug „Pavasario“ ir abstinentų ženklelio didumo.

2. Šiam nr. ne iš mūsų kaltės teko suvėluoti ir netekti keturių pus'apių.

3. Pirmam psl. atspausdinta: Giltinės rado baltus dantis, o turi būti; Giltinės rodo baltus dantis. *Redakcija.*

Atsiųsta Redakcijai paminėti.

Kun B. Andriuška S. J., Romos Popiežius. Tėvų Jėzuitų leidinys. Kaunas, 1928. 200 psl. Kaina nepažymėta.

Prof. Fr. V. Foersteris, Auklėjimas ir auklėjimasis. Vertė *M. Pečkauskaitė*. „Žinijos“ B vės leid. Nr. 8. Kaunas, 1928. 234 psl. Kaina 6 lt. 50 c.

Dipl. ekon. A. *K. Kubilius*, Vartotojų Kooperacijos Bendrovė. „Žinijos“ b-vės leid. Nr. 7. Kaunas, 1928, 88 psl. Kaina 3 litai.

J. Krasauskas, Prekių mokslo vadovėlis ir trumpos technologijos žinios. II dalis. Švieť, Ministr. leid. Nr. 144. Kaunas, 1927. 161 psl. Kaina nepažymėta.

P. Giedravičius, Trumpas vadovėlis akvarelininkams mėgėjams. Šviet. Ministr. leid. 145. Kaunas, 198. 45 psl. Kaina 1.50 l.

St. Mastauskis Ž. Ū. Akad. lektor.. Taikomosios Entomologijos kursas. Bendroji entomologija I dalis. Vabzdžių morfologija ir anotomija. Su 41 pav. Šviet. Ministr. leid. Nr. 146. Klaipėda. 79 psl. Kaina 3.50 lt.

Maximilian von Mexiko. Das Ende eines Kaisers. Blatter aus dem Tagebuch des Princen Felix zu Salm-Salm, Generals und Ersten Flügeladjutanten des Kaizers. Mit 4 Bildertafeln. (Bibliothek Wertvoller Denkwürdigkeiten. Ausgewahlt und herausgegeben von prof. *Dr. Otto Hellinghaus.* VIII Bd.) 12⁰ (VIII u. 196 S.). Freiburg im Breisgau. 1928. Herder. In Leinwand 4 M.

A. *Diuma.* Grafas Montekristas. Romanas. I tomas vertė Pr. Morkūnas. „Vairo“ b-vės leid. Kaunas 1928, 224 psl. Kaina 3 litai.

Vysk. *M. Valančiaus.* Vaikų knygelė su dailininko *K. Šimonies* paveikslėliais. Redagavo *L. Kuodys.* „Sakalo“ b-vės leidinys. Kaunas, 1928 m. 107 psl.

Dr. J. Liasauskas. Mišių auka. Kaunas, 1928 m. 27 psl.

„Vairo“ b-vės knygyno Katalogas. Kaunas. 57 p.

1928 m. Vasario 16 d. 10 metų Lietuvos nepriklausomybės sukaktuvėms paminėti. Lietuvos šaulių sąjungos leidinys. Kaunas, 1928. 286 p. 4,50.

„Mūsų Žinynas“ karo mokslų žurnalas eina nuo 1921 m. 1928 m. sausio—vasario m. Nr. 40 124 psl.

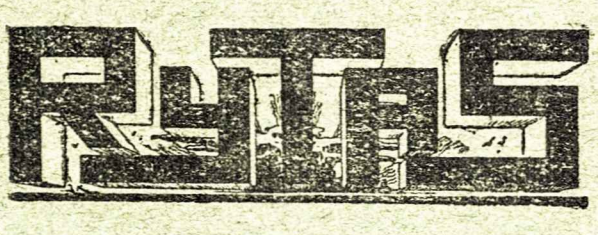

moksleiviams kaštuoja tik 2 lit. 50 ct. mėnesiui, o nuo gegužės m. 1 d. iki metų galo tik 17 lt. 50 ct.
Atostogų metu siunčiamas, kur prenumeratorius išvyksta.
„Ryto“ adresas: K a u n a s, Mickevičiaus gatvė 28 Nr.

Pavasaris — baisus laikas!

Daugumą Jūsų egzaminai gąsdina. Bet ar Jūs žinot, kad lietuvių kalbos egzaminus laikyti žymiai palengvins nauja šiomis dienomis išeinanti iš spaudos *Vikt. Kamantausko* knygelė

„Trumpas kalbos netaisyklingumų ir barbarizmų žodynelis?“

Tuojau susirašykit, sudėkit po 1.70 cnt. prisiųskit „Ateities“ administracijai Kaunas, Laisvės Al. 3, pažymėdami, kiek egzempliorių išsiųsti, ir „Ateities“ Adm-ja Jums patarpininkaus. Pirkdami knygynuose, mokėsite po **2 litu!** Pasinaudokit proga ir taupykit! Siunčiama tiktai už grynus pinigus arba apdėtu mok.

Mielasis Broliuk, Gerasis Bernužėli!

Didžiausį džiaugsmą ir malonumą suteiksi savo sesutei ir mergužėlei užprenumeruodamas joms **„Naująja Vaidilutę“** ir Sekminėms arba vasaros atostogoms padovanodamas komplektą praėjusių metų. O ir pats „N. Vaidilutę“ užsiprenumeruodamas rasi ten daug gražių ir naudingų minčių. Tikėk, kad „N. Vaidilutė“ niekad nepasensta. Jos mintys visad jaunos, visad skaidrios, gyvos. „N. Vaidilutė“ niekad nevėlu užsiprenumeruoti, visumet pasiruošusi Tave pradėt lankyti, kada tik panorėsi.

1928 m. „N. V.“ prenumeratos kaina nedidutė:
metams moksl. 5 lt., nemoksl. — 10 lt. užsieny dvigubai.

Senesniųjų metų komplektų kaina irgi mažutė:

1927	metų	6	sąsiuviniai	5 lit.	atskiras numeris	1.—
1926	„	4	„	5 „	„ „	1.25
1925	„	5	„	(I-mo sąs. neturime)	„ „	1.50
1924	„	5	„	(I ir II-ro sąs. neturime)	„ „	1.50
1922-23	„	7	„	15 lit.	„ „	2.50
1921-22	„	(turime tiktai 4-tą ir 5-tą sąsiuvinį)			„ „	2.50

Red. ir adm. adresas: Kaunas, Laisvės Al. 3.